

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra bezpečnostních studií

Extremismus v ČR, vývoj a trendy

**Extremism in the Czech Republic, development
and trends**

PRAHA 2023

AUTOR PRÁCE

Mgr. Lukáš Macek, MBA

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce na téma Extremismus v ČR, vývoj a trendy je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a zdroje, z kterých jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze dne 30.1. 2024

Lukáš Macek

.....

Poděkování

Tímto bych velice rád poděkoval za ochotu, pomoc a připomínky panu PhDr. Ondřeji Kolářovi, Ph.D. Další moje poděkování patří celé mé rodině, jenž mi byla při vypracování rigorózní práce velkou oporou a také bych nerad zapomněl na poděkování mé přítelkyni, bez jejíž podpory bych práci stěží dokončil.

Anotace

Tématem této rigorózní práce je extremismus v České republice, jeho vývoj a trendy. Rigorózní práce je zaměřena na vysvětlení všech podstatných informací a náležitostí vztahujících se k extremismu na našem území, kdy budou formulovány historické aspekty a souvislosti vývoje extremismu v České republice. Blíže budou popsány relevantní subjekty extremistické scény a práce se zaměří rovněž na teorii radikalismu a na nejvýznamnější teorie extremismu a jejich čelní představitelé. Praktická část práce představí vývoj extremistické scény chronologicky od roku 1996 až do roku 2022 na území České republiky. Následně budou uvedeny statistické údaje a stanoveny predikce oprávněných subjektů v otázce dalšího vývoje extremistické scény.

Klíčová slova

Extremismus * radikalismus * extrémistické * směry * extrémistická * symbolika * nacismus * fašismus * neonacismus * komunismus * leninismus * stalinismus *

Annotation

The topic of this Advanced Master's thesis is Extremism in the Czech Republic, its development and trends. The thesis is aimed at explaining all the essential information and matters related to extremism in our territory, with formulated historical aspects and connections of the development of extremism in the Czech Republic. Relevant subjects of the extremist scene will be described in more detail and the thesis will also focus on the theory of radicalism and the most important theories of extremism and their leaders. The practical part of the work will present the development of extremists scenes chronologically from 1996 to 2022 on the territory of the Czech Republic. Subsequently, statistical data will be presented and the predictions of the authorized entities will be determined on the issue of the further development of the extremist scene.

Keywords

Extremism * radicalism * extremist trends * extremist symbolism* nazism *
fascism * neo-nazism * communism * leninism * stalinism *

Obsah

Úvod.....	9
1. Vymezení základní terminologie, etymologie pojmů radikalismus a extremismus.....	12
1.1. Pojem radikalismus	13
1.1.1. Radikalizace náboženská.....	16
1.1.2. Radikalizace protidemokratická.....	18
1.2. Model radikalizace	18
1.3. Trendy radikalizace	19
1.3.1. Vliv pandemie Covid-19 na extremistickou scénu	20
1.3.2. Vliv rusko-ukrajinského války na extremistickou scénu.....	21
1.3.3. Radikalizace příslušníků bezpečnostních sborů a ozbrojených sil ČR	22
1.3.4. Radikalizace a extremismus v českém vězeňském prostředí.....	23
1.3.4.1. Projekt detekce procesu radikalizace v prostředí českých věznic.....	24
1.3.5. Dezinformace	25
1.3.6. SPD jako populistický subjekt.....	28
1.4. Pojem extremismus.....	31
1.5. Dělení extremismu a nejznámější případy v ČR	33
1.6. Nacionalismus Slovenské republiky v 90. letech.....	36
1.6.1. Slovenská národní strana	37
1.7. Terminologie extremismu v ČR	39
1.7.1. Kritika pojmu extremismus	43
1.8. Teorie extremismu	44
1.8.1. Aktéři extremismu dle teorie extremismu.....	47
1.8.2. Kritika teorie extremismu	49
1.9. Hate crime	50
1.9.1. Vymezení hate crime.....	52
1.9.2. Kritika konceptu hate crime	53

1.9.3.	Trendy v otázce hate crime.....	54
1.9.4.	Kriminalistický pohled na hate crime.....	58
1.10.	Pojem terorismus.....	59
1.10.1.	Typologie terorismu.....	61
1.11.	Další pojmy vztahující se k radikalismu a extremismu.....	63
2.	Základní historické aspekty vztahující se k vývoji politického extremismu.....	72
2.1.	Historické kořeny pravicového extremismu.....	73
2.1.1.	Fašismus.....	74
2.1.2.	Neofašismus.....	79
2.1.3.	Nacionální socialismus – Nacismus.....	80
2.1.4.	Neonacismus.....	84
2.2.	Historické kořeny levicového extremismu.....	85
2.2.1.	Komunismus.....	86
2.2.1.1.	Ideologické základy komunismu.....	87
2.2.2.	Anarchismus.....	92
3.	Vývoj pravicových subjektů na území ČR do vzniku samostatné České republiky.....	98
3.1.	Období První republiky (1918-1938).....	98
3.2.	Období 2. světové války (1939-1945).....	99
3.3.	Období 1945-1989.....	100
3.4.	Období po pádu komunismu (1989-1995).....	101
4.	Vývoj levicových subjektů na území ČR do vzniku samostatné České republiky.....	104
4.1.	Období První republiky (1918-1938).....	104
4.2.	Období 2. světové války (1939-1945).....	105
4.3.	Období 1945-1989.....	106
4.4.	Období po pádu komunismu (1989-1995).....	107
5.	Empirická část – Metodika výzkumného šetření.....	109
5.1.	Vývoj a trendy v období 1996 až 2000.....	110

5.2.	Vývoj a trendy v období 2001 až 2005	117
5.3.	Vývoj a trendy v období 2006 až 2010	121
5.4.	Vyhodnocení vývoje a trendů za období 1996 - 2010.....	125
5.5.	Vývoj a trendy v období 2011 až 2015	127
5.6.	Vývoj a trendy v období 2016 až 2020	131
5.7.	Vyhodnocení vývoje a trendů za období 2011 - 2020.....	136
5.8.	Vývoj a trendy v období 2021 až 2022	138
5.9.	Vyhodnocení vývoje a trendů za období 2021 – 2022	141
6.	Predikce vývoje	143
	Závěr.....	146
	Rejstřík zkratk.....	148
	Seznam použité literatury	152

Úvod

Česká republika společně s ostatními státy nacházejícími se na evropském kontinentu, prochází již několik desetiletí významnou evropskou a světovou globalizací. Tato globalizace má bezpochyby pro obyvatele evropských států nespočet výhod, ale nese s sebou i rizika, která mohou významným způsobem ohrozit bezpečnost osob, v krajním případě i demokratických základů, na kterých jsou státy Evropské unie postaveny. Evropské státy byly po delší dobu v relativním bezpečí a víra ve společný evropský prostor byla na velmi vysoké úrovni. Aktuálně ovšem dochází k celkovému zhoršení situace, kdy je třeba řešit velkou migrační krizi, ke které se váže celkem 11 teroristických útoků. Tyto útoky si vyžádaly 120 obětí. V době tvorby této práce se Evropské státy společně s NATO vypořádávají s ozbrojeným konfliktem na Ukrajině, přičemž stále přetrvávají následky poslední obrovské krize, kterou byla pandemie onemocnění Covid-19 a s ní související regrese evropské ekonomiky.

Veškeré výše uvedené problémy, se kterými se evropská společnost musela potýkat a aktuálně stále potýká, jsou živnou půdou pro extremistickou scénu na obou stranách krajního politického spektra. Uvedené přetrvávající potíže je možné označit jako rizika a hrozby, které sice v České republice prozatím řešíme pouze okrajově a přímo se výše zmíněná situace teroristických útoků České republiky nedotýkala. Nicméně pracovníci hodnotící hrozby a rizika musí pracovat nejen s jejich přímým vlivem, ale i se sekundárními aspekty, které tyto hrozby a rizika vyvolávají.

V České republice dopad extremistických a teroristických akcí nedosahuje v souhrnu útoků spáchaných během jednoho roku, v rámci států Evropské unie ani setiny celkového počtu obětí, které mají na stejném území na svědomí např. střety dopravních prostředků s chodci. Jejich dopad na státní bezpečnost je však mnohem širší. Zde se již dostáváme k pojmům, na kterých bude založena celá tato rigorózní práce. Těmito pojmy jsou radikalismus a extremismus ve všech svých etymologických variacích a významech.

Veškeré zmíněné události, z nich plynoucí rizika a hrozby mají v širším kontextu vliv na radikalizaci populace, vytváření nových extremistických hnutí, posílení činnosti již stávajících extremistických uskupení, které mají následně více příznivců a posluchačů. Mezi občany se tímto šíří strach a nedůvěra k demokratickým základům demokratického státu. Extremistické skupiny nabízejí přímá a jednoduchá řešení, která již nejsou v souladu s právním řádem České republiky, ani s etickými hodnotami vyznávanými demokratickým státem.

S příchodem demokracie a jejích svobod se musela projevit, bohužel i stinná stránka a tou bylo poskytnutí většího prostoru pro extremistická hnutí a uskupení. Demokracie ve své ryzí podobě tíhne k absolutní svobodě slova a tu si mohou extremisticky smýšlející jedinci vykládat jako živnou půdu pro rozvíjení svých radikálních tezí, třebaže tyto nenaplňují etické standarty. Postupem času mohou předmětné teze vést až k protiprávnímu jednání se znaky extremismu a terorismu. Tato uskupení, která se označují za radikální a extremistické, již delší dobu působila ve státech západní Evropy před rokem 1989 a orgány veřejné správy těchto států již měly s těmito uskupeními zkušenosti.

Zde nastává výzva pro subjekty bojující proti radikalizaci ve společnosti v České republice, kterou bylo, je a nadále bude nacházet účinné prostředky pro boj s radikály a extremisty, jejichž motivací je narušení vydobytých demokratických principů. I přesto, že podíl trestné činnosti s extremistickým podtextem dosahuje zastoupení do 0,1 procenta z celkového zastoupení trestné činnosti spáchané na území ČR, extremisté používají čím dál více sofistikovanější metody a postupy, kdy se ne zřídka uchylují i ke všem možným formám násilí a proti tomuto musí orgány ČR neustále bojovat. Zde se dostáváme k účelu této rigorózní práce.

Pojmy radikalismus a extremismus mají velmi mnoho členění, struktur a pohledů, ale tato rigorózní práce se bude zabývat v převážné většině extremismem politickým. Dále je na místě uvést, že se práce specializuje na extremisticky zaměřenou politickou scénu na území České republiky po roce 1989, kdy občané po dlouhém strádání konečně mohli otevřít dveře demokracii. Společnost se po několika desetiletích mohla konečně těšit z plných nezczitelných lidských práv a svobod. Úvodní kapitola bude věnována základním pojmům a přinese ucelený a souhrnný výčet charakteristik a definicí vztahujících se k terminologii, která provází celou tuto rigorózní práci. Přičemž je zcela nezbytné tyto pojmy znát pro pochopení obsahu a návazností jednotlivých dílčích částí předmětné práce. Z důvodu kontinuity budou v rigorózní práci představeny i kapitoly, které se zabývají historickým exkurzem a vývojem pravicových i levicových subjektů na území Českých zemí, a to od roku 1918.

Výzkumná část bude zaměřena dle názvu rigorózní práce na vývoj a trendy extremismu na území České republiky. Autor práce na základě obsahových analýz shrne veškerá dostupná data od státních institucí a subjektů, které se otázkami radikalismu, extremismu a terorismu zabývají. Z těchto dat vyvodí závěry, jakým způsobem se extremistická scéna za dobu existence samostatné České republiky vyvíjela, kterým trendům podléhala a jakým způsobem se snažila prosadit ve společnosti.

Na úplný závěr si autor dovolí představit svou vlastní predikci, jakým způsobem se budou extremisté a extremistická uskupení dále vyvíjet, a kterým směrem zaměří své síly, aby ovlivnili další vývoj společnosti v České republice s přesahem do zahraničí. Příčina výběru předmětného tématu rigorózní práce je zájem autora o extremismus z důvodu jeho profesního zařazení u kriminální služby vojenské policie a také navázání na jeho předchozí závěrečné práce při studiu policejní akademii České republiky v Praze.

1. Vymezení základní terminologie, etymologie pojmu radikalismus a extremismus

Velmi často se pojmy radikalismus a extremismus zaměňují anebo jsou pokládány za synonyma. V mnoha případech neumí používat a rozlišovat pojmy radikál a extremistka ani veřejná média působící v České republice, kdy se užívání těchto pojmů používá většinou v souvislosti s demonstranty nebo útočníky, kteří nějakým způsobem narušují veřejný pořádek a odmítají vyslyšet výzvy PČR k ukončení nezákonné činnosti. Důvod proč masmédia tyto pojmy nerozlišují, bude zejména nekompetentnost pramenící z jednoduchosti, kdy v novinářské praxi, zaměřené na obecné zpravodajství, může být pohodlnější použití termínu extremistka než vysvětlovat, zda se jedná o neonacistu, bolševika nebo anarchistu.

Reálně se o synonyma nejedná, a proto budou pojmy vysvětleny. Velmi dobře znázornila použití pojmů Vegrichová v níže uvedené tabulce.

Tabulka 1- Hranice mezi extremismem a radikalismem¹

Ultralevicové síly		Ultrapravivé síly		
Levicový extremismus	Levicový radikalismus	Demokratický střed	Pravicový radikalismus	Pravicový extremismus
	Ústavně – konformní demokratické spektrum			

¹VEGRICHOVÁ, Barbora. *Extremismus a společnost*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-665-1; str. 18

Základní názvosloví je potřeba definovat pro účely této práce zejména z toho důvodu, že špatná interpretace by následně mohla vést k nedorozumění a k nepochopení smyslu uvedených skutečností. Navíc, jak již bylo uvedeno, široká veřejnost i média často nemají ponětí, jak pojmy správně používat a využívat. Proto je dle názoru autora osvěta na místě, zejména také pro možnou následnou edukaci a prevenci.

1.1. Pojem radikalismus

Slovo *radical* původně převzal anglický jazyk z latinského *radicalis*, od slova *radix*, které je překládáno jako kořen. Radikalismus je tedy takové jednání či řešení, jenž jde ke kořenům, neboli k podstatě věci. Radikalismus lze pak vymezit jako schopnost podrobit existující skutečnosti kritickému zpochybňování a hlásat reformu. Radikalismus lze také definovat jako extremismus bez prvků násilí jak v jednání, tak i v prohlášeních nebo sděleních.

Jde o názory, postoje či stanoviska, které nevedou k odstranění demokratického systému společnosti a pohybují se v rámci daného zákonného pořádku. V 18. a 19. století byl pojem *radikální* spojen s hnutím za rozsáhlé liberální reformy.²

Ministerstvo vnitra ČR definuje radikalizaci jako: „*změny ideologických postojů člověka směrem k postojům vyhraněným, které vybočují z ústavních norem, vyznačují se prvky netolerance a útočí proti základním demokratickým ústavním principům. Tyto extremistické postoje jsou způsobilé přejít v aktivity, které působí destruktivně na stávající demokratický systém, včetně aktivit násilného charakteru. Radikalismem rozumíme zastávání těchto vyhraněných ideologických postojů.*“³

² HEYWOOD, Andrew. Politické ideologie. 4. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-137-3; str. 46

³ www.mvcr.cz. Informační portál Ministerstva vnitra ČR. [online]. [cit. 31.10.2021] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/ostatni-hybridni-hrozby-radikalizace.aspx>

V definici radikalizace MV ČR lze spatřovat, že obsahuje i pojem *extrémistické postoje* a že jednání radikálů již vybočuje z ústavních norem. Toto tvrzení není ovšem správné, jelikož jednání radikála je stále v mezích a v rámci zákona, i když na jeho samém okraji.

Další vymezení stanovila docentka Vegrichtová, kdy radikalizaci definovala jako víceúčelový dynamický proces, během něhož jedinec přijímá vyhraněné názory a postoje směřující k akceptaci, legitimizaci, podpoře a realizaci násilí na základě vyznávané ideologické nebo náboženské doktríny nebo přesvědčení.

Schmid na problematiku radikalizace nahlíží tak, že jedinec, který je indoktrinován myšlenkou přijmutí politického násilí bez morálních zábran, může následně přijmout extrémistické myšlení, a dokonce spáchat teroristický útok.⁴

Radikalismus je tedy možné vnímat jako prostor mezi extremismem a demokracií, protože se obvykle pohybuje ve vytvořeném demokratickém prostoru, který vychází ještě ze zákonem stanovené přijatelnosti, ale již lze pozorovat prezentaci silné nespokojenosti s pluralitním uspořádáním státu, zabezpečením práv, občanských povinností až po pocit absence svobody. Radikálové se běžně prezentují jako zástupci lidu, jako běžní občané, kteří chtějí pouze svobodně žít a udržet zemi pro své potomky (trend *my versus oni* vycházející z populismu). Z toho důvodu, že radikalismus je nejednoznačně definovatelným pojmem může se určitý projev, přednes nebo jakékoliv jiné sdělení informací, například politicky exponované osoby zdát pro jednu skupinu osob jako radikální, ale pro druhou již jako extremistický. Radikalizace části společnosti, či jedince tedy vzniká z vyhocených společenských postojů, z potřeby odtržení se od dané skupiny, od okolní společnosti a jejích dosavadních politických názorů. Rozdíly mezi tím, zda jde o extremistu nebo radikála jsou tedy v metodách, jakými jsou realizovány vytyčené cíle.

⁴VEGRICHTOVÁ, Barbora, 2019. Hrozba radikalizace. Terorismus, varovné signály a ochrana společnosti. 1. vyd. V Praze: Grada. ISBN 978-80-271-2031-4; str. 35

Extremista často používá násilné, někdy i brachiální praktiky, ale radikál bude jednat dle praktik v mezích a rámci zákona.⁵

Zahraniční instituce používají podobné definice. Pro příklad Nizozemská Generální zpravodajská a bezpečnostní služba (AIVD) radikalizaci definuje jako zvyšující se připravenost osob prosazovat anebo podporovat, demokratickými i nedemokratickými prostředky změny ve společnosti, které jsou v rozporu s demokratickým řádem nebo pro demokratický řád představují hrozbu.⁶ Ministerstvo vnitra Spojeného království Velké Británie a Irska definuje radikalizaci jako proces osvojení si extremistických názorů a přesvědčení včetně ochoty osob podporovat nebo užívat násilí jako metody nebo prostředky k dosažení změny ve společnosti.⁷

Pro účely této práce autor vymezí definici, která plně dostačuje pro následné využití v celém obsahu rigorózní práce a jestliže se bude v práci hovořit o radikalismu, bude tento pojem stanoven dle níže uvedeného pojednání:

Radikalismem je jakákoliv aktivita nebo ideologie jednotlivce, anebo skupiny vedoucí ke změnám stávajícího politického systému, ovšem snahy těchto jednotlivců a skupin o změny, jsou prováděny v mezích a v rámci zákona.

Pokud budeme hledat přístupy proti radikalizaci můžeme rozlišit tři typy, které jsou v praxi v různém poměru kombinovány:

- 1) Deradikalizační, zaměřující se na povstalecké a teroristické jednání. Základním cílem programů je rehabilitace osob.

⁵ DANICS, Štefan – KAMÍN, Tomáš. 2008. Extremismus, rasismus a antisemitismus. 2. vyd. V Praze: Policejní akademie ČR. ISBN 978-80-7251-286-7; str. 10

⁶ BORUM, Randy. Radicalization into Violent Extremism I: A Review of Social Science Theories. Journal of Strategic Security [online]. Zima 2011, 4(4), s. 12. [cit. 2022-03-03]. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.5038/1944-0472.4.4.1>; str. 12

⁷https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/97995/strategy-contest.pdf. Informační portál Parlamentu Spojeného království VB a Irska. The United Kingdom's strategy for countering terrorism: [online]. [cit. 17.11.2023]. Dostupné z: <http://tinyurl.com/5rtjqal>.

- 2) Protiradikalizační, zaměřující se na extremistické jednání, včetně násilného, a jednání směřující k terorismu. Základním cílem je zmírnění tendencí takovýchto osob. Nástrojem je odpoutání, reintegrace a rehabilitace osob spojených s extremistickými subjekty.
- 3) Antiradikalizační, zaměřující se na náchylnost a predispozice širší společnosti k radikalizaci a extremismu.

Základním cílem programů je prevence. Nástrojem bývá nejčastěji odhalování a odstrašování (zákonným postihem) potenciálních osob sympatizujících a podporujících extremistické subjekty a využívají se v počátcích možné radikalizace osob.⁸

1.1.1. Radikalizace náboženská

Rozumí se jí vyhocení postojů v rámci určitého náboženského vyznání. Náboženští radikálové se vyznačují tím, že vytyčí pasáže z náboženských textů, které mohou být vytržené z kontextu a na základě těchto textů ospravedlňují svoje protiprávní jednání. Náboženský radikalismus využívá náboženství k prosazování zájmů, které vedou k nastolení nebo udržení teokratického režimu anebo k netoleranci k osobám jiné víry, či k excesivnímu omezování práv a potlačování lidské důstojnosti příslušníků vlastního náboženského směru.⁹

Náboženští radikálové odmítají jakoukoliv jinou interpretaci s tím, že pouze jejich výklad je jediný správný. Často se v souvislosti s náboženstvím používá pojem fundamentalismus (z latinského *fundamentum*), což je lpění na základních principech vyžadující doslovný výklad základních textů a jejich aplikaci do běžného života. Pojem bývá spojován s přesvědčením o absolutnosti vlastní pravdy, provázeným netolerancí k odlišným názorům.

⁸ CLUTTERBUCK, L. (2022): Deradicalization Programs and Counterterrorism: A Perspective on the Challenges and Benefits. Odborný článek [online]. [cit. 17.11.2023]. Dostupné na: <https://www.mei.edu/sites/default/files/Clutterbuck.pdf>.

⁹ www.clanky.rvp.cz. Informační portál pro podporu pedagogů. Odborný článek Extremismus v ČR: Náboženský extremismus. Autor Miroslav Mareš. 2014[online]. [cit. 17.11.2022] Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/G/19119/extremismus-v-cr-nabozensky-extremismus.html>

Náboženský radikalismus se vyskytuje ve většině celosvětových náboženstvích. V českém prostředí se náboženský radikalismus začíná objevovat v prostředí věznic, kdy si osoby ve výkonu trestu začínají vynucovat muslimskou stravu nebo postavení.¹⁰

Křesťanský radikalismus se v křesťanství projevoval od prvopočátku, ať už se jednalo o různé heretické či později protestanské skupiny, které se vyhrožovali vůči katolicismu svým fundamentálním zaměřením a odmítnutím všeho, co přesahuje Bibli. V současné době se křesťanský fundamentalismus hojně objevuje v USA v podobě radikálního evangelikalismu.

Budhistický radikalismus se v současné době objevuje v Barmě a jeho hlavními postavami jsou mniši Ašin Wirathu a Ašin Kumara, kteří vedou boj proti rozpínání muslimů v zemi.

Islámský radikalismus je v současné době v Evropě nejčastěji spojován s hrozbou radikalizace, ovšem nebylo tomu tak vždy, např. v 70. a 80. letech minulého století dominoval Evropě radikalismus levicový. Muslimská komunita v České republice není tak početná jako v zemích západní Evropy a doposud v ní nebyly zaznamenány rozsáhlejší radikalizační tendence, a proto v ČR bezprostřední nebezpečí v souvislosti s Islámským radikalismem nebo extremismem nehrozí. Zkušenosti ze zemí západní Evropy ukazují, že radikalizace často souvisí s aspekty sociálního vyloučení. V ČR je naprostá většina členů české muslimské komunity ekonomicky dobře integrovaná a z toho důvodu nedochází k vytváření sociálně vyloučených lokalit. Faktory ovlivňující islámský radikalismus jsou zejména fascinace spiritualitou, náklonost k násilí a vzhlížení k vůdci. Také se jako jeden z aspektů zařazuje v této otázce sociální vliv, myšleno tak, že jednotlivec může patřit ke spřízněné skupině osob stejného charakteru.¹¹

¹⁰ DANICS, Štefan. *Radikalizace - formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation - forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-539-4; str. 167.

¹¹ DANICS, Štefan. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation - forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 9788072515394; str. 97

Židovský radikalismus se vyskytuje ve státě Izrael a má velmi silný politický vliv. Tento vliv určuje stabilitu izraelské demokracie a samotný směr vývoje Izraele. Ultraortodoxní Židé tzv. Charedimové by si přáli halachický stát, což je židovská teokracie, kde by bylo vše založeno na tradičním židovském právu. Nejznámější radikální skupinou v Izraeli je pravicové hnutí Guš Emunim v překladu Blok věrných.¹²

1.1.2. Radikalizace protidemokratická

V ČR je relativně nová hrozba spjatá s úkazem zvaným populismu a s ním nárůst protidemokratických postojů politických stran, skupin a organizací. Subjekty a nositelé těchto postojů jsou často úzce provázáni s klasickou politickou radikální nebo extremistickou scénou. Zástupci protidemokratické radikalizace předstírají vlastenectví ve formě národního nacionalismu, kdy jednostranně kritizují státy západní Evropy, které jsou zodpovědné za vše špatné, co se v ČR děje. Dále je charakteristické velebení Ruska, verbální útoky na Evropskou unii a NATO.¹³ Více o uvedených pojmech bude pojednáno v následujících kapitolách práce.

1.2. Model radikalizace

Model radikalizace jako pojem nemá universální definici, se dá uchopit stejně jako pojem extremismus z mnoha úhlů pohledu a vědních disciplín. Jedná se o časově neomezený individuální proces, který můžeme členit na otevřenou a skrytou radikalizaci. Model radikalizace má několik fází, a to z pohledu vnitřního postoje jedince:

¹² NEWMAN, Ja'akov; SIVAN, Gavri'el; NOSEK, Bedřich; PAVLÁT, Leo a ZISS, Daniel. *Judaismus od A do Z: slovník pojmů a termínů*. Přeložil Dušan ZBAVITEL, přeložil Gita ZBAVITELOVÁ. Judaika. Praha: Sefer, 2009. ISBN 80-900895-3-4; str. 42

¹³ www.mvcr.cz. Informační portál Ministerstva vnitra ČR. [online]. [cit. 31.10.2021] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/ostatni-hybridni-hrozby-radikalizace.aspx>

- 1) běžné smýšlení
- 2) pocit nespravedlnosti
- 3) definování problému
- 4) radikalizátor (radikalizační činitel)
- 5) přechod k činu.

Subjekty ve vztahu k radikalizaci dále rozdělujeme na osoby:

- 1) **Verbující** – vlastní ideologii šíří mezi ostatní s úmyslem dosažení jim sledovaného cíle, který může mít charakter např. teroristického útoku. Tímto radikalizuje další osoby a rekrutuje je.
- 2) **Podporující** – poskytuje morální a materiální podporu radikálům a extremistům.
- 3) **Ochotné spáchat čin** – osoba odhodlaná provést trestný čin s vědomím ublížení nezúčastněným osobám.¹⁴

1.3. Trendy radikalizace

Obecně se dá stanovit, že Českou republiku stále provází, byť v menším měřítku, než tomu bylo v předchozích letech anti-imigrační tematika, anti-islámská tematika, rasistická a xenofobní tematika, anti-unijní a anti-NATO tematika, konspirační teorie o faktických mocenských elitách státu a Evropské unie a tematika kulturně civilizační blízkosti české společnosti k Ruské federaci. Tyto názory se snaží oslabovat západní identitu populace demokratického státu a integračních uskupení EU a NATO.¹⁵ Přední osobnosti radikálních skupin, které šíří záměrně propagandisticky upravenou polopravdu a tendenčně lživé informace výrazně přispívají k radikalizaci v online prostoru. Účinky těchto polopravd se ještě zvyšují, pokud je přítomna hrozba, na kterou se publikující subjekty zaměřují.

¹⁴ DANICS, Štefan. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation – forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 9788072515394; str.176 – 178.

¹⁵ Mareš, M., Holzer, J., Šmíd, T. (2020). The Hybrid Campaign Concept and Contemporary Czech–Russian Relations. In: Holzer, J., Mareš, M. (eds) *Czech Security Dilemma . New Security Challenges*. Palgrave Macmillan, Cham. [online]. [cit. 17.11.2022] Dostupné: https://doi.org/10.1007/978-3-030-20546-1_2

V rámci radikálních hnutí lze uvést, že osoby s nejradiálněji názory dosahují nejvyššího statusu ve skupině a tito vůdci mohou následně radikalizovat i osoby umírněnějších názorů. Další trend lze vyzorovat jako snahu rozrušovat prozápadní vazby České republiky jako směr, kterým se Česká republika ubírá a chce ubírat i v následujících letech.¹⁶

1.3.1. Vliv pandemie Covid-19 na extremistickou scénu

Pandemie covid-19 ovlivnila jednotlivé radikální a extremistické uskupení odlišným způsobem, veřejná politická scéna v oblasti pandemie se měnila a přizpůsobovala tak, aby extremisté byli schopni ovlivnit co největší počet osob.

Pravicové extremistické spektrum bylo roku 2019 nuceno vlivem protiepidemických opatření stáhnout se do ústraní a komunikace, která byla založena zejména na oslovování a náboru nových členů přešla pouze do online prostředí. V prvních měsících roku 2020 se uskutečnilo několik koncertů white power music, ale i ty byly pod hrozbou restrikcí následně přesunuty do online prostředí. Levicová scéna se během pandemie covid-19 uzavřela, aktivity byly naprosto nepodstatné a ojedinělé. Byly zaznamenány snahy militantních anarchistů využít oslabený systém vyvoláváním nepokojů stávkami a vězeňskými vzpourami, ovšem bez jakéhokoliv úspěchu či větší odezvy sympatizantů nebo společnosti.

Shrnutí situace ohledně pandemie Covid-19 v letech 2019 až 2021 lze tak, že extremisté byli nuceni přesunout naprostou většinu svých aktivit na internet, do online prostředí, které jim aspoň tímto omezeným způsobem umožnilo komunikaci.

¹⁶ Strnad Štěpán, Ph.D, KOLÁŘ Ondřej, Ph.D. Rizika radikalizace bezpečnostních sborů v kontextu společenské polarizace. Bezpečnostní teorie a praxe 1/2023 vědecký článek.

Rozdíl mezi reakcemi na protipandemická opatření byly takové, že pravicoví extremisté většinou proti opatřením protestovali a kritizovali je. Nejaktivnější subjekt, který není stanoven jako extremistický, ale extremisty z pravicového spektra zcela předčil bylo hnutí Svoboda a přímá demokracie. Levicová scéna byla naopak spíše velmi nevýrazná a k opatřením se extremisté tolik nevyjadřovali.¹⁷

1.3.2. Vliv rusko-ukrajinského války na extremistickou scénu

Počátek rusko-ukrajinské války sahá až do roku 2014 k tzv. Euromajdanu, kdy na Ukrajině došlo k výměně proruské vlády, která byla nahrazena západně smýšlejícími politiky. Následovala anexe poloostrova Krymu Ruskou federací pod záminkou ochrany ruskojazyčného obyvatelstva a konflikt vygradoval v plnohodnotnou válku dne 24. února roku 2022. Tento novodobý konflikt je typický šířením dezinformací, polopravd a záměrně upravenými fotografiemi či videí, které se v online prostředí šíří obrovskou rychlostí. V České republice bylo v oblasti extremistických uskupení objeveno vytváření důmyslných dezinformačních platforem, které mají za úkol prosazovat informace tak, aby se hodily do propagandy Ruské federace u občanů České republiky. Na základě těchto publikovaných dezinformací následně dochází k radikalizaci občanů. Dezinformační weby publikující závadový obsah v České republice se od roku 2014 rapidně rozšiřují, a to po roce 2014 v souvislosti s Euromajdanem. Zpočátku se autoři článků na těchto webech zaměřovali zejména na rusko-ukrajinský konflikt, ale následně publikují i články záměrně poškozující politiky proklamující prozápadní přístup České republiky.

¹⁷ Zpráva o extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2021 [online]. [cit. 19.12.2022] Dostupné z <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

1.3.3. Radikalizace příslušníků bezpečnostních sborů a ozbrojených sil ČR

V prosinci roku 2020 proběhlo odborné zasedání Radicalisation Awareness Network (RAN). RAN je organizace zastřešující odborníky z občanské společnosti, sociální pracovníky, pracovníky s mládeží, učitele, policisty a mnoho dalších osob s profesemi a zaměřením, které se vztahují k prevencí a potíráním extremismu ve všech jeho formách a rehabilitací, kdy tuto spolupráci financuje a zastřešuje Evropská unie. Na uvedeném odborném zasedání bylo uvedeno, že radikalizace se netýká pouze zástupců civilní společnosti, ale i příslušníků bezpečnostních sborů. Případy radikalizace mezi příslušníky bezpečnostních sborů mohou vážně narušit důvěryhodnost organizace příslušných organizací s negativními dopady na jejich každodenní činnosti a na jejich důvěryhodnost ve společnosti. Známe jsou také případy, kdy radikálně smýšlející osoby měly snahu infiltrovat se k bezpečnostním složkám státu. Motivem těchto osob je přístup k informacím, zbraním a k výcviku s nimi. Zejména pro sympatizanty z pravicového spektra je vstup do armády brán jako boj za ideu, za vlast, národ apod.¹⁸ V ČR byly kárně potrestáni příslušníci PČR, kteří se v lednu roku 2021 účastnili demonstrace proti povinnému očkování proti onemocnění Covid-19. Předmětní příslušníci svým jednáním diskreditovali bezpečnostní sbor zejména tím, že na demonstracích vystupovali ve služebních stejnokrojích.¹⁹ U Ozbrojených sil ČR se v roce 2009 vyskytlo 10 případů, které řešila Vojenská policie a souvisely s podezřením ze spáchání protiprávního jednání ve spojitosti s extremismem celkem u 10 vojáků v činné službě. Jednalo se o situace, kdy vojáci nosili na přilbách nacistické symboly, měli na svých tělech vytetovány symboly a obrázky s tematikou německé armády ze 2. světové války, účastnili se akcí organizovaných přívrženci pravicového extremismu, „hajlování“ v rámci komunikace vojáků s kolegy a podřízenými.

¹⁸ Radicalised police, military and prison, odborné zasedání, [online]. [cit. 31.10.2021] Dostupné z: [staff_ran_pol_meeting_radicalised_police_military_prison_staff_16122020_en.pdf](#) (europa.eu)

¹⁹ Idnes.cz/zpravodajství. Vystoupili na demonstraci s vlastním názorem. Policisty čeká kárné řízení, článek 11.01. 2022, [online]. [cit. 31.10.2023] Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/policie-policiste-rizeni-demonstrace-covid-povinne-ockovani.A220111_122057_domaci_mgn

Ve třech případech vojáci projevovali sympatie k hnutím směřujícím k potlačení práv a svobod člověka vyvěšováním či nošením symbolů, které používají tato hnutí. Jednalo se o vyvěšení vlajky, šíření literatury či již výše zmiňované nošení symbolů jednotek SS.²⁰

RAN na zasedání uvedla několik doporučení pro vedoucí pracovníky:

- Nepředpokládejte, že ve vaší organizaci není žádné riziko extremismu a radikalizace. Radikalizace může probíhat kdekoliv.
- Prověrky jsou platné pouze v určitém čase, nemohou poskytovat dlouhodobou záruku.
- Je nezbytné poskytovat školení pro příslušníky bezpečnostních sborů i ozbrojených sil v oblasti extremismus a radikalizace, aby byli příslušníci schopni rozpoznávat náznaky radikalizace u kolegů hned v počátku.
- Zaměřit se na firemní kulturu a postupy: management potřebuje navodit atmosféru důvěry, příslušníci musí mít pocit, že je jejich povinností hlásit možné případy radikalizace z důvodů ochrany instituce, kde daný příslušník slouží.²¹

1.3.4. Radikalizace a extremismus v českém vězeňském prostředí

Odhalování radikalizace v prostředí věznic není spojováno pouze s vnitřními prostory věznic, kde je osoba ve výkonu trestu odnětí svobody, ale monitoring extremistických aktivit je možné rozdělit do fází:

- 1) Fáze související s trestnou činností vězněné osoby.
- 2) Fáze samotného výkonu trestu odnětí svobody osoby.
- 3) Fáze po propuštění z výkonu trestu osoby.

²⁰ www.mvcr.cz. Informační portál Ministerstva vnitra ČR. Výroční zprávy o extremismu a koncepcie boje proti extremismu 2009 [online]. [cit. 19.12.2022] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

²¹ Radicalised police, military and prison, odborné zasedání, [online]. [cit. 31.10.2021] Dostupné z: staff.ran.pol.meeting.radicalised.police.military.prison.staff.16122020_en.pdf (europa.eu)

Ve věznicích se ve větší míře setkáváme s projevy pravicového extremismu než s projevy levicového rázu. Projevy jsou součástí komunikace mezi vězni i osobami z vnějšího prostředí věznic. Novým trendem je postavení osob ženského pohlaví s vazbou pravicového spektra. V dřívějších letech byly ženy jasně kategorizovány do role matky, ovšem dnes již musí žena, pokud bude potřeba i bojovat a ženy jsou také často zapojovány do projektů white power music. V otázce radikalizace ve věznicích je problematický fenomén dnešní doby, že do prostředí věznice se dostávají mobilní telefony, které již nejsou pouze zastaralé tlačítkové, ale i smartphony, které umožňují komunikaci vězňů přes aplikace, které není možné příslušníky vězeňské služby monitorovat.

Aby bylo možno radikalizaci ve věznicích předcházet, vyvíjí se oblast vzdělávání vězeňského personálu. Vzdělávání je prováděno institucí s názvem Akademií Vězeňské služby ČR, která se nachází ve Stráži pod Ralskem. Další instituce, která je gestorem vzdělávacího modulu zaměřeného na projevy extremismu se stala Policejní akademií ČR. Kurz, který byl vytvořen v sobě zahrnuje téma problematiky projevů pravicového i levicového extremismu jak verbálního, tak symbolů skrytých v tetování. Další část se věnuje náboženskému extremismu. Závěr kurzu je zakončen pro posluchače praktickým cvičením.

1.3.4.1. Projekt detekce procesu radikalizace v prostředí českých věznic

Původ projektu se datuje do počátku roku 2015 a podílela se na něm PČR (OTE ÚOOZ) A Vězeňská služba ČR. Spolupráci za PČR následně převzala nástupnická NCOZ. Následně se do projektu zapojila i Policejní akademie ČR. Při analytické činnosti, která probíhala v rámci předmětného projektu, bylo zapotřebí se zaměřit na:

- expertizy a znalosti problémových oblastí,
- data vhodná k řešení problému,
- metody, které e mohou vhodně vypořádat informacemi, volby hledisek přístupů k řešení problémů,
- čas, logika,
- počítače a jiná podpora.

Prvotní projevy radikalismu musí zachytit zaměstnanec nebo příslušník VS ČR, který musí mít o projevech informace a ty následně detekuje díky nástroji SAIRO. Tento nástroj je souborem opatření pro získávání informací založený na analytickém vyhodnocení dat a informací. Součástí je program, který je založen na definovaných indikátorech, které jsou sestaveny do barevně odlišených tabulek a skupin podle důležitosti. Fáze programu jsou:

- 1) screening, kdy se zachycují projevy,
- 2) přehodnocení, kdy se přehodnocuje věrohodnost projevů.

Neexistují žádné indikátory, které mohou být jednoznačně interpretovány jako jednoznačná známka radikalizace. Vyhodnocení probíhá na základě všech dostupných informací a také na základě rozhodnutí vyškoleného personálu. Důležité je, aby při využívání nástroje SAIRO bylo vždy bráno v potaz vězeňské prostředí, osoba vězně, komunikace ve věznici, vnitřní a vnější faktory a další, které jsou vždy individuální a poplatné pouze danému místu, vězni a době.²²

1.3.5. Dezinformace

„Nevzrušující pravda může být zastíněna vzrušující lží“

Dezinformací je záměrné vytváření anebo sdílení nepravdivých informací se záměrem oklamat a uvést v omyl prakticky kohokoliv jak fyzickou osobu nebo právnickou osobu. Účelem je buď způsobit škodu, nebo získat politický, osobní či finanční prospěch. Neúmyslné sdílení nepravdivých informací se označuje jako „*misinformace*“. Během pandemie Covid-19 byly technologie a sociální média využívány k tomu, aby byli lidé informováni a v bezpečí.²³ Technologický rozvoj s možností anonymity jedinců ovšem zapříčinil i obrovský rozvoj šíření dezinformací.

²² DANICS, Štefan. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation – forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 9788072515394; str.180 –188.

²³ PAMMENT James. RESIST 2 Counter Disinformation Toolkit. Příručka pro boj s dezinformacemi II., [online]. [cit. 31.10.2023] Dostupné z: <https://gcs.civilservice.gov.uk/publications/resist-2-counter-disinformation-toolkit/>

Aby bylo možno s dezinformacemi bojovat, vydalo Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám spolupracující s odborem komunikace britského úřadu vlády (UK Government Communication Service) příručku pro boj s dezinformacemi s názvem *Resist II*. Která poskytuje přehled o dnešním informačním prostředí. Zdůrazňuje obrovské množství sdílených informací a poskytuje návod k určení, zda se jedná o dezinformaci či nikoliv. Pro rozpoznání se využívá nástroj s názvem *First*, který určí, o jaký typ dezinformace se jedná: ²⁴

1. Falešný obsah – účet na sociální síti, tvrzení že se osoba nebo organizace chová jinak, než ve skutečnosti anebo co ve skutečnosti prezentují.
2. Rétorika – využívání zaujatých nebo nepravdivých argumentů.
3. Symbolika – historické příklady vytržené z kontextu, nesouvisející fakta sloužící k ospravedlnění konspiračních teorií, zneužití statistik nebo závěrů, které jsou velmi vzdálené historické pravdě.
4. Technologie – zneužívání technologické výhody, například internetoví boti automaticky pomáhající šíření dezinformačních zpráv.

MV ČR ve výroční zprávě z roku 2021 k dezinformacím uvádí, že *“Vystavení propagandistickým jevům samo o sobě nemusí nutně vyústit v radikalizování jedince či skupin, nicméně dlouhodobé působení vlivu radikalizující propagandy, mnohdy spojené s existencí v názorově izolovaných bublinách, a sklony ke konfirmačnímu zkreslení pod tíhou nepřesného množství informací, tento efekt vyvolat může”*²⁵

Cílem dezinformací je především šíření vlivu, lidé se neustále snaží ovlivňovat druhé a dezinformace mají chování osob měnit tím, že pomocí nepravdy pomáhají osobám k dosažení jejich určitého cíle.

²⁵ Ministerstvo vnitra. Zpráva platformy CZ RAN o činnosti v oblasti radikalizace v České republice. [online]. [cit. 31.10.2023] Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/brs/cinnost/zaznamy-z-jednani/zaznam-ze-schuze-brs-konane-dne-26--kvetna-2021-188657/>

Cíle dezinformací se dále člení do 5 skupin:

1. Ekonomické – cílem dezinformační činnosti je finanční zisk. Například tzv. clickbaity pomáhají zajistit co nejvíce „kliknutí“. Dosahují toho pomocí titulku, multimediálního obsahu nebo jiných signálů, které uživatele falešně nalákají k návštěvě určité webové stránky.
2. Dosažení statutu – cílem dezinformační činnosti je provést něco obtížného, jednání vychází z hráčské mentality, kdy osoba se chce předvést před ostatními. Důležitý je primárně rozsah výzvy, osobní prospěch a získání respektu ostatních za své schopnosti.
3. Diskreditace – negativní ovlivnění popularity, věrohodnosti spolehlivosti a pověsti osoby, na kterou se dezinformacemi útočí.
4. Polarizace – dezinformace vnese do skupiny informace prohlubující rozkol a tím prohloubí stávající konflikt.
5. Informační vlivové operace – podryvání národní bezpečnosti a prosperity. Činnost mají většinou na svědomí zpravodajské služby cizích mocností anebo osoby na tyto složky napojené.

Několik zásad pro práci s dezinformacemi vydala Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD z angl. Organisation for Economic Co-operation and Development). Jedná se o doporučení pro veřejné instituce, které by měly dodržovat:

- a) Transparentnost – komunikovat čestným, jasným a otevřeným způsobem.
- b) Inkluzivitu – postupy jsou navrženy a diverzifikovány tak, aby se k nim dostaly všechny skupiny osob ve společnosti. Oficiální informace se snaží být relevantní, snadno srozumitelné a přizpůsobené pro všechny skupiny osob ve společnosti.
- c) Schopnost reagovat – orgány státní moci vyvíjejí intervence a komunikaci týkající se potřeb a zájmů občanů. Naslouchání jejich otázkám a očekáváním, aby bylo možné vytvořit informovaná a přizpůsobená řešení.

- d) Včasnost – státní instituce vyvíjejí mechanismy, jak jednat včas tím, že identifikují vznikající potřeby a reagují na ně. Komunikátoři pracují na budování připravenosti a rychlých reakcí tím, že zavádějí koordinační a schvalovací mechanismy, aby mohli rychle zasáhnout s přesným, relevantním a přesvědčivým obsahem.
- e) Prevence – státní intervence jsou navrženy tak, aby zabránily fámám, nepravdám a konspiracím, aby se potenciálně škodlivé informace nedostaly do povědomí společnosti. Zaměření na prevenci vyžaduje, aby státní orgány identifikovaly, monitorovaly a sledovaly problematický obsah a jeho zdroje. Rozpoznaly a proaktivně vyplnily mezery v informacích a datech.²⁶

1.3.6. SPD jako populistický subjekt

Svoboda a přímá demokracie (SPD) je neodmyslitelně spjata s Tomiem Okamurou, který po vnitrostranických problémech v Úsvitu odešel společně s Radimem Fialou a dne 2. července 2015 založili nové politické uskupení v celém názvu Svoboda a přímá demokracie. Program hnutí je založen na silné kritice imigrace a evropské společné politiky. Nutno podotknout, že SPD není z pohledu definice Ministerstva vnitra politickým extremistickým subjektem, oficiálně se distancovalo od totalitních ideologií a ani skrytě, prostřednictvím symboliky, se k nim nehlásí. Vybírá si ovšem velmi podobná témata jako pravicoví extremisté a nezřídka k nim zaujímá i podobné názory a tím dokázalo zaujmout širokou veřejnost.²⁷

²⁶ OECD, Organisation for Economic Co-operation and Development, odborný článek Desinformation. [online]. [cit. 31.10.2023] Dostupné z: <https://www.oecd.org/>

²⁷ Zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2016 [online]. [cit. 19.12.2022] Dostupné z <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

Populismu v programu SPD

Blíže se populismu autor práce věnuje v kapitole 1.11. Program SPD byl schválen na první konferenci v prosinci 2015 a je k dispozici na oficiálních internetových stránkách hnutí. Program má formu desatera. Autor vybere několik programových bodů, na kterých představí populismus SPD:

1. *Nechceme být provincií EU, chceme rozvíjet a bránit suverénní Českou republiku – Budeme požadovat referendum o každém předání státní suverenity na orgány EU a referendum o vystoupení z EU. Chceme Evropu jako volný trh zboží, služeb a práce. Evropu spolupracujících svobodných a suverénních národních států. Nechceme Evropu nesystémových dotací, dávek a úředníků. Chceme přísné podmínky imigrační politiky České republiky...*

Jako elity jsou zde brány orgány EU a OSN. Lidu bude vrácena moc cestou referenda a tím dojde ke zrušení nadvlády EU.

2. *Nechceme drahý a nefunkční sociální systém, chceme systém podporující všechny slušné lidi –seniory, rodiny s dětmi. Je pro nás nepřijatelné dále tolerovat systém, kde vzniká vrstva lidí, kteří již nemají zájem pracovat, neznají slova jako povinnost a odpovědnost a terorizují své okolí kriminalitou. Na druhé straně tento systém šikanuje a ponižuje řádné občany, kteří se ocitli v nouzi. Jsme proti pozitivní diskriminaci.*

Lid je zde obětí elit, které podporují vrstvy lidí, kteří nemají zájem pracovat a kvůli těmto vrstvám se má řádný lid špatně a je za svoji slušnost a pracovitost pouze šikanován.

3. *Osobní, hmotná a trestní odpovědnost politiků. Budeme podporovat odborné, a přitom hospodárné řízení veřejného sektoru. Nechceme tunelování školství, životního prostředí, zdravotnictví, bezpečnosti země a sociálních služeb drahými a nefunkčními projekty. Veřejný sektor musí sloužit občanům, a ne k obohacování kmotrovských stranických mafí.*²⁸

Lid je zde obětí mafie tedy elit. Tyto elity tunelují instituce, které mají být pro pracující a nezkažený lid. Elity majetek, který patří lidu rozkrádají a z toho důvodu se nemá lid tak dobře, jak by mohl.

I přesto, že SPD bylo několikrát označeno za uskupení s xenofobními a nacionalistickými prvky, stále má velkou podporu veřejnosti.

Tabulka 2 - výsledky SPD volby do poslanecké sněmovny ČR²⁹

Volby rok	Počet hlasů	Hlasy v %
2017	538 574	10,6
2021	513 910	9,6

Roku 2018 MV ČR ve své výroční zprávě upozorňovalo, že v oblasti šíření projevů rasové, etnické či náboženské nenávisti a nesnášenlivosti hrálo hlavní roli hnutí Svoboda a přímá demokracie – Tomia Okamury. Zastínilo tradiční pravicové extremisty, jejichž význam postupně upadal.³⁰

²⁸ www.spd.cz/. Politický dlouhodobý program SPD, [online]. [cit. 31.10.2023] Dostupné z: <https://www.spd.cz/program-vypis/#7287>

²⁹ <https://www.czso.cz/>. Český statistický úřad. [online]. [cit. 31.10.2023] Dostupné z: <https://www.volby.cz/>

³⁰ Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2018 [online]. [cit. 19.12.2022] Dostupné z <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

1.4. Pojem extremismus

Stejně jako pojem radikalismus, tak ani pojem extremismus nemá jedinou platnou definici. Z toho důvodu se dnes setkáváme s tím, že například na politické scéně se političtí konkurenti zcela bez ostychu a velmi často za extrémisty označují. Slovo *extrem* pochází z latinského jazyka a jde o kombinaci latinského slova *extremus*, *extremitas* (nejzazší, krajní) a řeckého *trema* (zlom, štěpení). Přeložit lze jako „nejvzdálenější“ nebo „nejkrajnější“. V 19. stol. začaly používat pojem extremistu společnosti vydávající tiskoviny, zejména noviny na britských ostrovech. Tamní média tímto pojmem označovaly výstřední situace, které vybočovaly z běžného rámce tehdejší politiky. Následně ve 40. letech 20. stol. se pojem extremismus začíná objevovat jako souhrnný pojem pro vyhrocené fenomény.

Od 50. let 20. stol. se na pojmu extremismus značnou měrou podílí velký rozvoj věd a tento koncept začíná být studován zejména v sociologii, kdy přední sociologové především v Německu zkoumají pojem extremismus v návaznosti na bezpečnostní politiku státu.

Nejznámější odborníci v oblasti extremismu pojem extremismus popsali následovně:

Gus Martin: „*Vyhrocený postoj, odlišný od většinového středu.*“

Jan Charvát: „*Vyhrocený odpor vůči stávajícímu režimu.*“

Michael Minkenberg: „*Násilné prosazování politických zájmů vůči demokratům.*“

Cas Mudde: „*Antiteze klíčových demokratických principů.*“

Astrid Bötticher: „*extremismus je prvek agresivní militantnosti charakteristický pro ideologický postoj antisystémových hnutí, které chápou politiku jako boj o nadvládu, namísto pokojné soutěže mezi stranami s různými zájmy*“.³¹

Pojem extremismus lze používat ve čtyřech základních dimenzích, které se vzájemně prolínají a doplňují. Jedná se o dimenzi mediálně politickou, právní, úřední a vědeckou. V politické teorii označuje tento pojem danou pozici, která je nejvzdálenější od politického středu.

Častěji společnost ale extremismus chápe jako názory, projevy nebo aspekty, které směřují proti stávajícímu politickému systému a cílem extremistů je jeho eliminace a následné nahrazení vlastní alternativou. Tento koncept se vyskytuje zejména z toho důvodu, že v šedesátých a sedmdesátých letech 20. století byl pojem extremismus popularizován v již zmíněné politické sociologii a při použití pojmu extremismus, bylo možno zahrnout do jedné kategorie jak fašismus, tak i komunismus. Levicově laděná část akademické obce následně začala extremismus používat pro označení ideologií vycházejících z extrémně pravicových pozic.

Dále se můžeme setkat s rozdělením extremismu do tří základních rovin:

- a) Extremismus jako bojovný pojem – užívají média, politici a nevládní organizace jako útočný pojem proti subjektům, kteří jsou v jejich nelibosti,
- b) Extremismus jako administrativní pojem – vymezení státními složkami, kdy o této rovině bude pojednáno v následující kapitole.
- c) Extremismus jako akademický pojem – používáno na akademické půdě, a to v rámci politologie, sociologie, kriminologie apod.³²

³¹ BÖTTICHER, Astrid, 2017. Towards Academic Consensus Definitions of Radicalism and Extremism. Perspectives on Terrorism [online]. 2017 [cit. 2021-9-28]. ISSN 2334-3745. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/26297896>.

³² www.youtube.cz: multimediální webové uložení, Jan Fábry, Miroslav Mareš – Extremismus (Pátečníci 7.9.2018) [online]. [cit. 20.11.2021] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=qkhj7zRhqNs>

1.5. Dělení extremismu a nejznámější případy v ČR

Stejně jako u radikalismu, existuje i u extremismu členění do několika kategorií. Členění není stejně jako vymezení pojmů, striktně definováno. Níže uvedený pohled je pouze orientační, jelikož práce se extremismem zabývá v dalších kapitolách detailněji. U každého druhu extremismu v této kapitole je uveden příklad z ČR.

Základní a nejznámější členění je na extremismus:

- politický
- národnostní
- náboženský
- ekologický
- etnický
- cizinecký

Politický extremismus – základní rozdělení na pravicový extremismus (kdy se používají synonyma krajní pravice, ultrapravice, nacionalisté, fašisté apod.) a levicový extremismus (kdy se používají synonyma krajní levice, komunisté, anarchisté, trockisté antifašisté, radikální ekologové apod.)³³ V ČR se považuje za první případ závažného trestného činu s politicky extremistickým podtextem vražda tureckého občana v Plzni dne 7. června 1990. Skupina třiaadvaceti skinheadů si spletla tureckého státního příslušníka s Romem. Byli ozbrojeni řetězy, noži a tyčemi. Napadený muž podlehl bodné ráně do hrudníku. Pět pachatelů dostalo tresty od 4 do 9,5 let. Turek byl v ČR v rámci svého zaměstnání, živil se jako řidič nákladní přepravy.³⁴

³³ VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Extremismus a společnost*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-665-1; str. 15

³⁴ [www.tyden.cz](https://www.tyden.cz/tydenisticky-informacni-portal). Žurnalistický informační portál [online]. [cit. 4.12.2022]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/obeti-rasovych-utoku-od-roku-1990_28695.html

Národnostní extremismus – bývá také označován jako etnický extremismus. V České republice nejznámější hnutí Moravistů. Vrcholem aktivit uvedeného hnutí byly dopisy tzv. Moravské osvobozené či zemské armády z let 1993 – 2001, slibující teroristické útoky vůči nepřátelům Moravy, útoky zůstaly nerealizovány.

Náboženský extremismus – po pádu komunismu zažila ČR jistou expanzi nových náboženských směrů a kultů, mezi nimiž se nacházely i extremistické proudy světových náboženství (včetně těch s kořeny ve středo a východoasijském prostoru). Vyskytlo se i několik násilných aktů a vražd odůvodněných satanismem, který zvláště od poloviny osmdesátých let díky blackmetalové subkultuře pronikal i mezi mládež. Mezi nejznámější případy v ČR se řadí tzv. Kuřimská kauza. V roce 2007 došlo k náhodnému odhalení týrání dvou nezletilých chlapců, za nimiž stál s vysokou pravděpodobností blíže nespecifikovaný teokratický kult s brutálními metodami prosazování svých zájmů, seskupený kolem vůdčí osoby zvané Doktor. Při rozplétání případu se objevilo několik podivných skutečností, např. jedna z aktérek se vydávala za třináctiletou dívku (přestože jí bylo více než třicet let), na týrání chlapců se podílela i jejich matka a teta. V hlavním líčení bylo v roce 2008 odsouzeno celkem šest osob k trestům od pěti do devíti let, mj. za trestné činy týrání svěřené osoby, zbavení osobní svobody a trestný čin ublížení na zdraví.³⁵

Ekologický extremismus – někdy též používaný pojem enviromentální, a tedy týkající se životního prostředí. Jde o činnost ve jménu životního prostředí, přírody či alespoň její součásti. Dále lze do tohoto typu extremismu zařadit veškeré používané metody ekologických extremistů zaměřené na poškození životního prostředí s cílem zasáhnout či zastrašit předmětný subjekt. Miroslav Mareš označuje za ekologický extremismus na území České republiky čtyři akce:

³⁵ www.clanky.rvp.cz. Informační portál pro podporu pedagogů. Odborný článek Extremismus v ČR: Náboženský extremismus. Autor Miroslav Mareš. 2014[online]. [cit. 17.11.2022] Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/G/19119/extremismus-v-cr-nabozensky-extremismus.html>

- útok na velín lanovky v Moravském krasu,
- akce proti BioTestu v září 2002 a březnu 2023 v Konárovicích u Pardubic,
- a jako hraniční útok označuje akci proti farmě ve Vítějvsi v říjnu 2005.

Výraznější vliv v ČR má hnutí s názvem Poslední generace. Radikálové se zaměřují na blokování provozu a tím chtějí upozornit na ochranu klimatu. Poslední pochod byl organizován dne 18 října 2023. Účastníci pochodu vyrazili po oznámené trase od Kongresového centra až ke stanici metra Pankrác.³⁶ Poslední generace vznikla jako dceřiná organizace eko radikálů z Německa, kde je jejich vliv na společenský život již znatelný.³⁷

Etnický extremismus je vázán na netolerantní prosazování zájmů etnik nebo regionů, které usilují o separaci. Pro etnické extremisty je charakteristické netolerantní prosazování zájmů vůči ostatním etnikům, národům či regionům a nerespektování demokracie. Na našem území se jednalo v prvotních případech o otázky Sudet v období před druhou světovou válkou, a i po ní mluvíme o tzv. sudetoněmeckém iredentismu.³⁸ V roce 2010 ovšem společností otrásl případ z obce Krupka v okrese Teplice. Nezletilý chlapec byl napaden příslušníkem Romské menšiny a jeho kamarádem. Pod pohrůzkou ublížení na zdraví jej donutil, ač věděli, že poškozenému je pouze 12 let, aby si klekl na kolena a sál obviněnému pohlavní úd, následně byl poškozený velmi trýznivým způsobem bit po celém těle. Tento případ se řadí k etnickému extremismu z toho důvodu, že obviněný se poškozeného zeptal, zda ví, co dělal Hitler za války s Cikánama v koncentráku, že to budou dělat s ním, protože je bílej.³⁹

³⁶[www.pražský.deník.cz. Žurnalistický informační portál \[online\].](https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/praha-pochod-posledni-generace-magistrala-protest-20231018.html)[cit. 4.12.2023]. Dostupné z: https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/praha-pochod-posledni-generace-magistrala-protest-20231018.html

³⁷[www.novinky.cz. Žurnalistický informační portál \[online\].](https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-motoriste-v-berline-napadli-aktivisty-40432089)[cit. 4.12.2023]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-motoriste-v-berline-napadli-aktivisty-40432089>

³⁸BERAN, Ladislav Josef, SCHWARZ, Josef (ed.). Odepřená integrace: systémová analýza sudetoněmecké politiky v Československé republice 1918-1938. Testis. Praha: Pulchra, 2009. ISBN 978-80-87377-02-4; str. 247-260.

³⁹[www.clanky.rvp.cz. Informační portál pro podporu pedagogů. Odborný článek](https://clanky.rvp.cz/clanek/c/G/19119/extremismus-v-cr-nabozensky-extremismus.html) Extremismus v ČR: Etnický a separatistický extremismus. Autor Miroslav Mareš. 2014[online]. [cit. 17.11.2022] Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/G/19119/extremismus-v-cr-nabozensky-extremismus.html>

Cizinecký extremismus se vztahuje k osobám cizí státní příslušnosti, menšin a ostatních osob na území ČR, pokud tyto osoby nemají státní občanství České republiky. Osoby mohou být různého ideového zaměření a mohou spolupracovat i s extremisty v zemích jejich původu. Pokud se však osoby, které řadíme k cizineckým extremistům dominantně začlení do struktur domácího extremismu anebo přestanou být vázáni na zemi původu, nejedná se o extremismus cizinců v tomto pojetí. Nejznámější případ cizineckého extremismu na území ČR je zadržení irského státního příslušníka a člena teroristického uskupení Provizorní Irská republikánská armáda (PIRA). Tato osoba byla zadržena v roce 2002 při pašování cigaret na letišti Praha-Ruzyně a následně vydána k trestnímu stíhání do Spolkové republiky Německo. Podle Německého soudu se tak stalo z toho důvodu, že dne 28. června roku. 1996 v Osnabrückeru jako člen nejméně pětičlenné skupiny bojové jednotky tzv. Factive Service Units (ASU) teroristického sdružení PIRA spáchali teroristický útok s výbušninami.⁴⁰

1.6. Nacionalismus Slovenské republiky v 90. letech

Na Slovensku došlo na počátku 90. let minulého století nejdříve k prudkému vzestupu konfliktního myšlení vůči společnému Československému státu. V politickém diskurzu hrála zásadní roli otázka podoby dalšího soužití. Rozmachu nacionalistického myšlení nahrávala atmosféra související s jistým typem porevolučního nadšení, kdy se začaly diskutovat témata, které během období socialismu neměly velký prostor ve veřejných ani politických kruzích. Podobně je to i s otázkou existence samostatného Slovenského státu založeného na slovenské identitě a není asi až tak překvapivé, že ve veřejném diskurzu se různé verze slovenského nacionalismu objevovaly a nabízely různé pohledy na to, jakým způsobem na vývoj slovenské identity nahlížet a co všechno může být její součástí.⁴¹

⁴⁰www.clanky.rvp.cz. Informační portál pro podporu pedagogů. Odborný článek Extremismus v ČR: Extremismus cizinců. Autor Miroslav Mareš. 2014[online]. [cit. 17.11.2022] Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/g/19125/EXTREMISMUS-V-CR-EXTREMISMUS-CIZINCUI.html>

⁴¹ Mannová, E. Slovenské národné povstanie a politická pamäť. In: Ivaničková, E. et. al: Z dejín demokratických a totalitných režimov na Slovensku a v Československu v 20. storočí. Historik Ivan Kamenec 70. ročný. HÚ SAV, Bratislava, 2008; str.154

Představu slovenského národního společenství a způsobu formování slovenské identity ideově rozšířil a zasadil do širšího historického kontextu slovenský komunistický intelektuál Vladimír Mináč. Všeobecně známou se stala zejména jeho teze o Slovácích jako nejplebejtějším národě: „*Nejsme národ holubičí, jsme národ plebejský: pána mít je nepravost, ale větší být pány, opovrhovali jsme možností stát se jimi.*“⁴²

Důležitým faktorem slovenského nacionalismu byla rozdílná intenzita normalizačních zásahů do české a slovenské společnosti. Jan Rychlík toto období z pohledu Slovenska hodnotí následovně: „*Ukázalo se, že svůj význam měla rozdílná intenzita čistek v KSČ a v KSS na počátku normalizace: mírnější postup v KSS umožnil vznik reformního křídla, které se však často vyznačovalo mimo jiné i silnou národní orientací.*“⁴³ Dá se tedy hovořit o jistém druhu slovenského ochránářského nacionalismu vůči České republice.⁴⁴

1.6.1. Slovenská národní strana

Extremistická scéna ve Slovenské republice je spojována zejména se Slovenskou národní stranou (SNS), která se dokázala pevně uchytit v politickém spektru ihned po svém vzniku na konci roku 1989, kdy byla založena Vítazoslavom Moricem. Slovenská národní strana se prezentovala jako nástupnická organizace zrušené Slovenské národní strany, jež byla založená již v roce 1871.⁴⁵ Tento subjekt představoval hlavního obhájce slovenské svébytnosti v rámci Uherska v období před první světovou válkou a opírala se zejména o evangelické voliče.

⁴² MINÁČ, Vladimír. *Dúchanie do pahrieb*. 4. vyd. Klenoty. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1989. ISBN 80-220-0006-X; str.16-17

⁴³ RYCHLÍK, Jan. *Češi a Slováci ve 20. století: spolupráce a konflikty 1914-1992*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2012. ISBN 978-80-87211-59-5; str. 562

⁴⁴ Šimečka, M. M.: *Medzi Slovákmi*, N press, Bratislava 2018, ISBN 978-80-972394-3-5; str. 20

⁴⁵ Milo, Daniel: 2005. Slovakia. In. Mudde, Cas ed.: *Racist Extremism in Central and Eastern Europe*. Routledge: New York, ISBN: 9780203002377; str. 197

Novodobá SNS vystupovala zejména s požadavkem nezávislosti v otázce Československé republiky. Po zániku Československa přijali členové nové téma, a to upozorňování na rozdílnosti mezi Čechy a Slováky a předkládání vlastní identity Slovenského národa.⁴⁶

Tabulka 3 - výsledky SNS v období roků 1990 až 2023

Volby rok	Počet hlasů	Hlasy v %
1990	470 984	13,94
1992	244 527	7,93
1998	304 839	9,1
2002	95 633	3,3
2006	270 230	11,7
2010	128 490	5,07
2012	116 420	4,55
2016	225 386	8,64
2020	91 171	3,16
2023	166 995	5,62

⁴⁶ Kopeček, Lubomír: 2003. Stranický systém Slovenska. In: Fiala, Petr – Herbut, Ryszard a kol.: Středoevropské systémy politických stran: Česká republika, Maďarsko, Polsko a Slovensko. MPÚ: Brno, ISBN 80-210-3091-7; str. 153-158.

1.7. Terminologie extremismu v ČR

Pojem extremismus se začíná vyskytovat v dokumentech bezpečnostních složek již od 20. let 20. stol., kdy ovšem nebyl žádným způsobem definován. Pojem extremismus zde nemá žádnou určitou formu ani vymezení. Následně v 90. letech 20. stol. přichází výrazná inkorporace do úřední a bezpečnostní sféry a definice extremismu je převzata zejména z Německé Spolkové republiky. Od roku 1995 začínají pravidelně vycházet zprávy o extremismu chronologicky s názvy:

- Samostatné výroční zprávy o problematice extremismu na území České republiky,
- Informace o problematice extremismu na území České republiky,
- Strategie boje proti extremismu,
- Zprávy o problematice extremismu na území České republiky v roce 2010 a vyhodnocení plnění koncepce boje proti extremismu pro rok 2010,
- Koncepce boje proti extremismu pro rok 2011, zpráva o extremismu a projevech rasismu a xenofobie na území České republiky, vyhodnocení koncepce boje proti extremismu pro rok 2011 a koncepce boje proti extremismu pro rok 2012,
- Zpráva o extremismu na území České republiky.
- Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky.

V českém prostředí v bezpečnostně právním dokumentu byl extremismus poprvé použit v roce 1997 ve zprávě Ministerstva vnitra o problematice extremismu na území ČR. Extremismus zde byl definován jako:

„Extremismus je v demokratických zemích vnější a souhrnné označení pro specifický společenský jev obecně, ale i pro jeho myšlenkový základ nebo z něho vyvěrající činnost speciálně. Myšlenkovým základem extremismu jsou různé ideologie (primárně politické či sekundárně politické), pro které je společné zpochybňování demokratických základů společnosti či některých základních lidských práv a svobod. Extremismus se projevuje více či méně systematickou a organizovanou aktivitou verbální, grafickou či fyzickou a na základě extremistické ideologie volněji či pevněji zorganizovaných jedinců. Tyto aktivity mají nejčastěji charakter narušování, napadání osob a poškozování majetku nebo propagace idejí, které jsou v rozporu se základy právního řádu. Extremistická aktivita používá legálních a legitimních i nelegálních a nelegitimních prostředků. Kriminálním deliktem se extremismus stává tehdy, dojde-li k naplnění skutkové podstaty některého trestného činu.“⁴⁷

Tato zpráva z roku 1997 také sděluje, že uznávaná definice extremismu dosud neexistuje:

„Jednotná, obecně uznávaná definice pojmu extremismus prozatím neexistuje, a to ani v západních demokraciích. Právně tento pojem není zakotven vůbec. Celá problematika zůstává živnou půdou pro politology a obšírné vědecké diskuse. Politologické definice, které jsou rovněž nezbytné svou jistou mírou vágnosti, nejsou s to plně saturovat potřeby orgánů činných v trestním řízení“.⁴⁸

⁴⁷ www.mvcr.cz. Informační portál Ministerstva vnitra ČR. Výroční zpráva o problematice extremismu na území České republiky předkládané vládě ČR a Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR, 1997 [online]. [cit. 31.10.2021] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

⁴⁸ www.mvcr.cz. Informační portál Ministerstva vnitra ČR. Výroční zpráva o problematice extremismu na území České republiky předkládané vládě ČR a Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR, 1997 [online]. [cit. 31.10.2021] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

V každé následující výroční zprávě Ministerstva vnitra ČR se pojem extremismus různým způsobem pozměňoval a rozšiřoval. V roce 2002 byla stanovena definice extremismu tak, jak je využívána Ministerstvem vnitra ČR do dnešní doby, Tato samostatná výroční zpráva o problematice extremismu na území České republiky, pojem extremismus definovala jako:

„vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance, a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku. Mezi tyto principy patří:

- *úcta k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 Ústavy),*
- *svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát (čl. 1 Ústavy),*
- *nezměnitelnost podstatných náležitostí demokratického právního státu (čl. 9 odst. 2 Ústavy),*
- *svrchovanost lidu (čl. 2 Ústavy),*
- *volná soutěž politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů (čl. 5 Ústavy),*
- *ochrana menšin při rozhodování většiny (čl. 6 Ústavy),*
- *svoboda a rovnost lidí v důstojnosti a právech, nezadatelnost, nezczitelnost, nepromlčitelnost a nezrušitelnost základních práv a svobod bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního a sociálního původu, příslušnosti k národnosti nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení (čl. 1, čl. 3 Listiny základních práv a svobod)“.*⁴⁹

Aktuálně se můžeme setkat se třemi používanými definicemi, kdy použití a následné vycházení z té dané definice záleží na subjektu, který se určitou problematikou zabývá.

⁴⁹ www.mvcr.cz. Informační portál Ministerstva vnitra ČR. Výroční zprávy o extremismu a koncepcie boje proti extremismu [online]. [cit. 31.10.2021] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

Policie České republiky pro své interní potřeby definuje extremismus:

„Protiprávní činnost vycházející zejména z politických a náboženských úmyslů, které jsou namířeny proti základním lidským a politickým právům a svobodám, demokratickým základům státu, svrchovanosti a územní celistvosti státu.

Česká bezpečnostní informační služba (BIS) definuje extremismus:

„Termín extremismus je v oblasti bezpečnostní problematiky používán při označování krajně vyhrocených, demokracii nepřátelských postojů a ideologií, jejich nositelů a souvisejících aktivit a jevů. S extremismem se setkáváme na pravém i levém konci politického spektra. Odtud se za určitých okolností a vhodných podmínek může šířit do celé společnosti, vyústit v násilné akce, zaměřené na destabilizaci a následné odstranění demokratického společenského řádu.“⁵⁰

Definice České bezpečnostní informační služby vychází z pojednání, které používá Spolkový úřad na ochranu ústavy v Německu. Ten má svoji činnost založenou na zkoumání jednotlivých organizací a jejich vztahu k demokracii neboli k ústavě a zdali je ideologie těchto organizací k ústavě přátelská či nikoliv. Spolkový úřad při tom staví na předpokladu, že primárním východiskem extremistických skupin jsou ideologie popírající demokratické základy společnosti, nebo základní lidská práva a svobody, kdy činnost extremistických skupin směřuje k zavedení nedemokratického režimu.⁵¹

⁵⁰CHARVÁT, Jan. Pojem extremismus a jeho aktuální možnosti použití v České republice. *Bezpečnostní teorie a praxe 2/2017* přehledový článek. Filozofická fakulta UJEP Ústí nad Labem Katedra politologie a filozofie. projektu SGS UJEP „Imigrace, sociální napětí a volební chování; str. 95

⁵¹ PRÁŠIL, Jan. Nová dimenze ohrožení Německa. *Hospodářské noviny*, článek 16. 5. 2007, [online]. [cit. 31.10.2021] Dostupné z <https://zahranicni.hn.cz/c1-21152780-jan-prasil-nova-dimenze-ohrozeni-nemecka>.

Ministerstvo vnitra České republiky definuje extremismus:

„Pojmem extremismus jsou označovány vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance, a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku. Extremistické postoje jsou způsobilé přejít v aktivity, které působí, ať již přímo nebo v dlouhodobém důsledku, destruktivně na stávající demokratický politicko – ekonomický systém, tj. snaží se nahradit demokratický systém systémem nedemokratickým (totalitním nebo autoritářským režimem, diktaturou, anarchií). Tímto typem aktivit se zabývá Bezpečnostní informační služba na základě zákona č. 153/1994 Sb., dle § 5 písm a).“⁵²

Pro účely této rigorózní práce autor vymezí definici, která plně dostačuje pro následné využití v celém obsahu práce a jestliže se bude v práci hovořit o extremismu, bude tento pojem stanoven dle níže uvedeného pojednání:

Extremismem se rozumí jakákoliv aktivita nebo ideologie jednotlivce anebo skupiny vedoucí záměrně k destrukci politického systému, přičemž tímto jednáním jsou ohroženy základní lidská práva a demokratické základy státu.

1.7.1. Kritika pojmu extremismus

Termín extremismus je v současné politické vědě často skloňovaný v tom smyslu, že se velmi často poukazuje na dva problémy –neuchopitelnost a snadná zneužitelnost pojmu extremismus. Politolog Maxmilián Strmiska shrnuje problém s uchopením extremismu v rámci politologie takto: *„Neméně významný a svým způsobem příznačný je s touto skutečností úzce související fakt, že se diskuse o problematice „politického extremismu“ obvykle vyznačují neujasněností svého předmětu, což již samo o sobě prakticky znemožňuje dospět k závěrům či hypotézám jež by mohly být následně podrobeny verifikaci.“*

⁵² www. mvcr.cz. Informační portál Ministerstva vnitra ČR. Co je to extremismus [online]. [cit. 28.11.2021] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>

Strmiska upozorňuje, že v případě zneužívání pojmu extremismus v politické a nikoli politologické debatě dochází k přesunu pozornosti od toho čím je politický extremismus, k snadno zneužitelnému, kdo je politický extremistu.⁵³

Dále se k problému teorie extremismu vyjádřil politolog Petr Fiala: „*Od politologie nelze očekávat, že může přinést objektivní a všeobecně platné vymezení politického extremismu. Politolog může pouze nabídnout některé možnosti, jak lze na problém politického extremismu pohlížet*“, ale poukazuje na fakt, že v českém prostředí, obdobně jako v německém, má termín extremismus negativní nádech a nejedná se tak o hodnotově neutrální pojem. Současně Fiala kritizuje slovní spojení „politický extremismus“ a dává přednost přesnějším termínům, jako je „pravicový extremismus“ a „levicový extremismus“.⁵⁴

1.8. Teorie extremismu

Teorie extremismu (Extremismustheorie) se díky historickým událostem rozvinula nejhojněji v Německu. Její nejvýraznější představitelé jsou němečtí politologové Eckhard Jesse, Uwe Backes a nizozemský politolog Cass Mude.⁵⁵ Teorie extremismu navazuje ovšem na starší práce zabývající se totalitarismem a militantní demokracií. V padesátých a šedesátých letech minulého století americký sociolog Seymour Martin Lipset definoval dle teorie extremismu, extremismus jako protikladný pojem k liberální demokracii a pluralismu. Jedná se tedy o pojmy, které budou vždy v rozporu a nemůže v žádném případě dojít k jejich souladu.⁵⁶ V České republice se teorii extremismu věnuje profesor Miroslav Mareš z Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně a docent Štefan Danics z fakulty bezpečnostního managementu Policejní akademie v Praze.

⁵³ STRMISKA, M. (1998) Demokracie, extremismus, antisystémová orientace. Příspěvek k diskusi o pojetí „politického extremismu“ a „antisystémovosti“ v soudobých demokraciích. Brno; str. 27 – 29.

⁵⁴ BARŠA, Pavel, FIALA, Petr (ed.). *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 1998. ISBN 80-210-1798-8; str. 9 – 10.

⁵⁵ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. [Brno]: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-86598-45-4, str. 21.

⁵⁶ DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus*. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017. ISBN 9788074521225, str. 59

Důvodem, proč se teorie extremismu nejvíce rozvinula právě v Německu souvisí s historickými událostmi této země. Výmarská republika nebyla schopna ubránit se nástupu nacismu a z tohoto důvodu se touto významnou historickou situací zabývala řada politologů jako česko-německy historik Bedřich Loewenstein a v Německu narozená Hannah Arendtová. Význačným momentem, na který teoretici upozorňovali, byl právě fakt omezené možnosti demokracie ubránit se agresivní ideologii. V dnešní době se demokratické státy snaží vytvářet v rámci demokratického zřízení různé přístupy a metody, které by zamezily opakování výše uvedené skutečnosti. Pojem, který se pro takové momenty používá je militantní demokracie. Militantní demokracii definoval profesor Mareš jako: *„takovou demokracii, která vystupuje ofenzivně pomocí právních, mocenských a diskursivních nástrojů proti svým ideovým nepřátelům uvnitř systému, a to ještě předtím, než tito nepřátelé iniciují naplnění hlavních hrozeb, které z jejich existence vyplývají. Tito nepřátelé jsou vystaveni represi, která je ovšem výsledkem demokratického politického procesu a nezasahuje nepřiměřeně do základních lidských práv“*.⁵⁷Militantní demokracie tedy počítá s možnostmi zasahovat preventivně i v situacích, kdy nedochází k porušování právních norem. Příkladem takového postupu je zákaz krajně pravicové Socialistické říšské strany Německa v roce 1952 a následně krajně levicové Komunistické strany Německa v roce 1956.⁵⁸

Teorie extremismu pokládá extremismus za antitezi demokracie, kdy postoje a činnosti pod extremismus zahrnované, sdružují široké spektrum aktivit. Podle teorie extremismu charakterizuje základní předpoklady jako souhrnné pojetí a zkoumání antidemokratických jevů (označovaných při splnění určitých předpokladů za extremismus), přičemž jsou hledány jejich společné znaky, případně souvislosti a zákonitosti ve vývoji.⁵⁹

⁵⁷ MAREŠ, Miroslav (26. 9. 2011). Militantní demokracie: Vymezení militantní demokracie (přednáška) Brno: FSS MUNI.

⁵⁸ CHARVÁT, Jan. Pojem extremismus a jeho aktuální možnosti použití v České republice. Bezpečnostní teorie a praxe 2/2017 přehledový článek. Filozofická fakulta UJEP Ústí nad Labem Katedra politologie a filozofie. projektu SGS UJEP „Imigrace, sociální napětí a volební chování, str. 96.

⁵⁹ MAREŠ, Miroslav. Teorie extremismu. In KOPEČEK, Lubomír a Vít HLOUŠEK, Demokracie: teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie. V Brně: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007. ISBN 978-80-210-4249-0, str. 297-323.

Uwe Backes v rámci teorie extremismu upozorňuje na to, že pouhé ztotožnění extremismu s antidemokratickými postoji nestačí. Přesněji řečeno, upozorňuje na to, že z pohledu teorie extremismu je třeba odlišit dvě polohy – tedy odpor vůči demokracii jako takové a odpor vůči ústavnímu pořádku.⁶⁰ Dále Backes teorii klasifikoval na zkoumání fenomenologie, etiologie a terapie v rámci extremismu. Backes do jednotlivých výše zmíněných kategorií zařadil:

- 1) Fenomenologie:
 - a) Extremistická doktrína
 - b) Extremistické organizace
 - c) Osoba extremisty
 - d) Politický systém a vazby na mezinárodní extremismus
- 2) Etiologie:
 - a) Individuální a sociálně psychologické aspekty
 - b) Sociologické aspekty
 - c) Politologické aspekty
- 3) Terapie:
 - a) Boj proti příčinám extremistických projevů
 - b) Eliminace extremistických projevů
 - c) Formulování ideově-politických zásad v boji proti extremismu.⁶¹

Teorie extremismu současně předpokládá, že všechny extrémní doktríny mají určité společné rysy:

- 1) Absolutní nároky.
- 2) Dogmatismus.
- 3) Utopismus versus kategorické zřeknutí se utopismu.
- 4) Stereotypy přítel-nepřítel.

⁶⁰ BACKES, U. (2007). Meaning and Forms of Political Extremism in Past and Present, Stredoevropské politické studie; odborný článek publikovaný leden 2007; str. 251

⁶¹ DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017. ISBN 9788074521225, str. 60

5) Teorie spiknutí.

6) Fanatismus a aktivismus.

Dále se může strategie extremistů rozčlenit na tři typy:

1) Legální převzetí moci.

2) Státní převrat, puč či revoluce.

3) Ideologická či násilná subverze bez snahy o převzetí moci.⁶²

1.8.1. Aktéři extremismu dle teorie extremismu

Jestli se hovoří o aktérech na poli extremismu, většina veřejnosti si vybaví neonacistu s holou hlavou, v černé nebo zelené pilotní bundě na které je přes celá záda vyšitý hákový kříž a nechybí vysoké těžké boty. Tato představa je v dnešní době již zastaralá a aktuálně se musím zaměřovat v první řadě na politické strany, které nemusí být pouze v opozici s několika málo křesly v parlamentu, ale mohou zastupovat početnou politickou sílu. Tyto politické strany anebo pouze frakce předemětných politických stran následně po uchopení moci mohou začít přebírat extremistická témata a ideje. Vliv politické strany může ovlivňovat osoby, které již mají vyhraněné extremistické názory a dále aktivní členy strany, voliče a sympatizanty. Politické strany také usilují o ovlivnění mládeže, kdy aktuálně lze zaznamenávat činnost mládeže sympatizující s politickou stranou SPD Tomia Okamury, kteří se hrdě nazývají „mladými espedáky“ anebo sympatizanty dělnické strany s názvem „dělnická mládež“. Mladé lidi politické strany potřebují k zajištění kontinuity svého působení i k zajišťování svých současných aktivit. Extremistická mládež tvoří podstatnou část extremistických aktivistů v mnoha dalších zemích. Orientaci na mladé je častější u pravicových stran, kdy tento atribut vychází z nacismu a fašismu.

⁶² MAREŠ, Miroslav. Teorie extremismu. In: Demokracie Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie, Hloušek, Kopeček (eds.), Brno, 2005; str. 301-302

U zmíněných ideologií byl kult mládí součástí propagandy a přední osobnosti těchto ideologií se na mladé osoby zaměřovali zejména z toho důvodu, že mládež se dala snáze zmanipulovat a byla podpůrným faktorem, který nacistům a fašistům umožnil chopit se moci. Josef Goebbels jako ministr propagandy a osvěty, jeden z předních nacistických osobností řekl: „*Ten, kdo má mládež, má i budoucnost*“⁶³

Mezi další aktéry extremismu můžeme zahrnout zájmové skupiny z širokých spekter zájmů, virtuální komunity, sociálních hnutí a subkultury. Extremisté se mohou také členit dle toho, zda spolupracují v rámci jednoho státu či mezinárodně.⁶⁴ Aktuálně lze pozorovat stěžejní činnost extremistů na internetu. Zde v rámci webových stránek, sociálních sítí, e-mailů apod., vytvářejí velké snahy směřující zejména k náborům nových členů, šíří zde svoje přesvědčení o jejich jediné správné ideologii, zveřejňují své názory, návody, fotografie a videa. Kriminalita extremistů páchaná přes internet má stále vzrůstající tendenci a bezpečnostní sbory se snaží nacházet prostředky, jak této kriminalitě zabránit.⁶⁵ Vyjádření MV Odbor bezpečnostní politiky k projevům extremismu na internetu: „*extremistickými projevy na internetu se nejčastěji pachatelé mohou dopustit podle platného trestního zákoníku následujících trestných činů: § 403 založení, podpora a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka, § 404 projev sympatií k hnutí směřujícím k potlačení práv a svobod člověka, § 352 násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci, § 355 hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob a § 356 podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod. Těchto trestných činů se může dopustit každý na území České republiky.*“⁶⁶

⁶³ VEGRICHTOVÁ, Barbora, 2019. Hrozba radikalizace. Terorismus, varovné signály a ochrana společnosti. 1. vyd. V Praze: Grada. ISBN 978-80-271-2031-4; str. 79

⁶⁴ MAREŠ Miroslav. Odborný článek: Extremismus v ČR: Úvod a vymezení pojmu. Rvp.cz, článek 8.4.2014, [online]. [cit. 22.01.2022] Dostupné z <https://clanky.rvp.cz/clanek/19101/EXTREMISMUS-V-CR%3A-UVOD-A-VYMEZENI-POJMU.html?nahled=>

⁶⁵ DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017. ISBN 9788074521225, str. 67

⁶⁶ www.mvcr.cz. Oficiální webová stránka Ministerstva vnitra České republiky [online]. [cit. 5.12.2023] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/projevy-extremismu-na-internetu.aspx>

1.8.2. Kritika teorie extremismu

Obecná kritika teorie extremismu upozorňuje na to, že jde v zásadě o výčet znaků, nikoli o analytický nástroj, umožňující pochopení souvztažností mezi popisovanými jevy. Zásadní kritiku teorie extremismu představil například německý autor Christoph Butterwege, který tvrdí, že: *teorie extremismu jednak redukuje politologii na pouhou deskripci a zároveň zdůrazňováním společných znaků pravicového a levicového extremismu vytváří falešný dojem, že jde o dvě strany téže mince, přestože rozdíly mezi oběma přístupy jsou zcela zásadní. Jinak řečeno, to, že krajní pravice i krajní levice vykazují některé společné znaky, není dostatečný důvod pod zahrnutí obou ideologií pod jednotící termín „extremismus“⁶⁷*

V česko-slovenském prostředí přišel s kritikou teorie extremismu slovenský politolog Nociar. Který kritiku teorie extremismu shrnuje podobným způsobem jako Mareš, ale poukazuje na problém symetrizace extremismu. Navíc upozorňuje na fakt, že není jasné, co přesně by měl extremismus znamenat. Je-li chápán jako antiteze demokratického zřízení, je třeba definovat chápání demokracie – jde o demokratický model vládnutí (extremismus pak představuje jakékoli narušení ústavního pořádku), nebo jde o liberální demokracii (a extremismem je pak i jakákoli snaha po jiné verzi demokracie – například přímé)? Pokud by chtěl být zcela striktní, musel by v takovém případě zahrnout do kategorie extremismu například monarchisty, jejichž základní požadavek (restaurace monarchie) stojí v opozici vůči stávajícímu ústavnímu pořádku.⁶⁸

⁶⁷ MAREŠ, Miroslav. Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. [Brno]: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-86598-45-4; str. 27

⁶⁸ NOCIAR, P. (2015). Politológ ako lekár, psychiater a ideologický štátny aparát: kritický pohľad na problematické aspekty terminológie politickej krajnosti. Odborný článok. Rexter 13, časopis pro výzkum radikalismu, extremismu a terorismu, vydání: 01/2015.

Závěr k teorii extremismu jasně zformuloval Jan Charvát, který uvedl, že proti teorii extremismu, jakožto analytickému nástroji odborného zkoumání existuje řada výtek a kritik, které lze ve stručnosti shrnout do čtyř základních bodů:

1. Termín „extremismus“ nemá všeobecně přijímanou definici.
2. Absence definice znamená, že termín sám o sobě nemá větší analytickou hodnotu a je třeba ho v rámci odborné práce zpřesnit (pravicový extremismu, levicový extremismus atd.).
3. Termín extremismus není hodnotově neutrální a nemusí sloužit k odborné činnosti, ale k diskvalifikaci politického protivníka.
4. Termín extremismu vytváří příliš širokou kategorii, do které jsou řazeny ideologie, které mají určité společné znaky, ale větší počet odlišných.

Ze všech uvedených důvodů se Charvát domnívá, že používání termínu „*extremismus*“ s sebou nese příliš velkou zátěž v podobě odborné nejasnosti a snadné zneužitelnosti. Současně uvedl, že vzhledem k nejasnostem ohledně definice termínu extremismus by bylo vhodnější přidržet se, dle názoru Strmisky, spíše termínů „antisystémová opozice“, pokud by bylo třeba používat všezahrnující pojem, anebo přesnějších označení jednotlivých ideologických směrů.⁶⁹

1.9. Hate crime

Hate crime je v České republice relativně nový pojem, jedná se o synonymum používaného pro trestný čin z předsudečné nenávisti, trestný čin nenávistně motivován anebo jen trestný čin z nenávisti. Pojem jako takový pochází ze 70. let 20. století z USA a vznikl zejména pro potřeby podchycení a zamezení trestných činů rasových, národních a etnických.

⁶⁹ CHARVÁT, Jan. Pojem extremismus a jeho aktuální možnosti použití v České republice. *Bezpečnostní teorie a praxe* 2/2017 přehledový článek. Filozofická fakulta UJEP Ústí nad Labem, Katedra politologie a filozofie. projektu SGS UJEP „Imigrace, sociální napětí a volební chování.

Ministerstvo spravedlnosti USA na svých webových stránkách uvádí zjednodušenou definici hate crime jako jednání, které zahrnuje jak zločin, tak nenávisť.

Tabulka 4 - Hate crime vyjádření dle ministerstva spravedlnosti USA

Zločin	+	Jednání na základě předsudku	=	Hate crime
--------	---	------------------------------	---	------------

Nenávisť ministerstvo spravedlnosti USA definuje jako zaujatost vůči lidem nebo skupinám se specifickými charakteristikami, které jsou definovány zákonem. Na federální úrovni zákony o trestných činech z nenávisťi zahrnují zločiny spáchané na základě domnělé nebo skutečné rasy, barvy pleti, náboženství, národního původu, sexuální orientace, pohlaví, genderové identity nebo postižení oběti. V USA odborníci odhadují, že v letech 2004 až 2015 bylo ve Spojených státech ročně spácháno v průměru 250 000 trestných činů z nenávisťi. Většina z nich nebyla nahlášena orgánům činným v trestním řízení. Dále státní orgány USA vymezují tzv. Incident z předsudků nebo nenávisťi což jsou předsudky, které nejsou trestnými činy, jelikož nezahrnují přímé fyzické násilí, vyhrožování nebo poškození majetku.⁷⁰

Ústřední orgánem v otázkách hate crime je Úřad pro demokratické instituce a lidská práva (Office for Democratic Institutions and Human Rights – ODIHR) se sídlem ve Varšavě. V České republice je pro kontakt s ODIHR stanovena jako komunikační orgán Národní protidrogová centrála (NPC), která má za úkol shromažďovat a zveřejňovat validní data vztahující se k hate crime, poskytovat obětem hate crime přístupy k poradenství a zabezpečit jim přístup k řádnému spravedlivému soudnímu procesu a zabezpečovat spolupráci policejních sborů jak na národní, tak mezinárodní úrovni potřebné k potírání hate crime.

⁷⁰ www.justice.gov. Informační portál Ministerstva spravedlnosti USA (U.S Department of Justice). Zločiny z nenávisťi [online]. [cit. 31.10.2023] Dostupné z: <https://www.justice.gov/hatecrimes/learn-about-hate-crimes>

V České republice koncept hate crime přejala zejména organizace In-Iustitia, projekt Czech Kid a Open Society Fund.

1.9.1. Vymezení hate crime

Jak autor uvedl již výše, ústředním orgánem v otázkách hate crime celosvětově je ODIHR, ale přenesenou působnost má Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE), který zastupuje převážně evropské státy a při Středozemním moři také státy zakavkazské, středoasijské a USA s Kanadou. Účastnické státy OBSE přijaly pojem hate crime již v roce 1991, oficiálně byl poprvé pojem použit až v roce 2003 a tato právní definice vymezuje hate crime jako:

- a) Jakýkoliv trestný čin, kde je poškozený, místo nebo cíl útoku zvolen kvůli skutečné nebo domnělé spojitosti, náklonosti, přidružení, podpoře či příslušnosti ke skupině uvedené v části b).
- b) Skupina může být založena na základě charakteristik společných pro její členy, jako je skutečná či domnělá rasa, národnostní nebo etnický původ, jazyk, barva pleti, víra, pohlaví, věk či jiný podobný faktor.

Motivem nenávistného jednání jedince nebo skupiny pak může být následně na základě faktorů: rasy, národnosti, etnicity, náboženství, sexuální orientace, genderové příslušnosti, postižení fyzického nebo mentálního rázu, věku, třídy nebo politické orientace.⁷¹ V České republice lze vycházet dle trestního zákoníku ze skutkových podstat, které mohou být spáchány v souvislosti s trestnými činy z nenávisti například:

1. Trestné činy proti životu a ohrožující život nebo zdraví

a. Vražda - § 140 odst. 3 písm. g) TZ

b. Těžké ublížení na zdraví - § 145 odst. 2 písm. f) TZ

⁷¹ DANICS, Štefan. *Extremismus a militantní demokracie*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2014. ISBN 978-80-7251-430-4; str. 109–111.

2. Trestné činy proti svobodě:

- a. Zbavení osobní svobody - § 170 odst. 2 písm. b) TZ*
- b. Zavlčení - § 172 odst. 3 písm. b) TZ*

3. Trestné činy narušující soužití lidí:

- a. Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci - § 352 odst. 2 TZ*
- b. Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob - § 355 TZ*
- c. Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod - § 356 TZ*

4. Trestné činy proti lidskosti:

- a. Genocidum - § 400 TZ*
- b. Útok proti lidskosti - § 401 TZ*
- c. Apartheid a diskriminace skupiny lidí - § 402 TZ*
- d. Založení, podpora, a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka - § 403 TZ*

1.9.2. Kritika konceptu hate crime

Koncept hate crime je často předmětem kritických názorů nejenom od expertů na danou problematiku, ale i od politických oponentů. Nejčastěji je koncept kritizován kvůli:

- a) Nedostatečnosti a nejasnosti pojmu,
- b) Kulturní podmíněnosti pojmu a civilizačním prostředí v místě, kde pojem vznikl,
- c) Podmíněnosti pojmu tam, kde již koncepty na podobné téma existují a může dojít k narušení zaběhlého postupu,
- d) Zvýhodňování určitých obětí,

- e) Spoluutváření a posilování pocitu skupinové identity ve vzájemně napjatých a zneprátených skupinách ve společnosti,
- f) Netrestnost hate speech (*nenávisný projev*) v konceptu hate crime.⁷²

1.9.3. Trendy v otázce hate crime

Výzkum vztahující se k hate crime provedla PhDr. Markéta Štěchová při institutu pro kriminologii a sociální prevenci ve studii s názvem *Interetnické konflikty jako důsledek rasové nevráživosti v roce 2001*. Ze studie vyplývá, že v roce 2001 kritický postoj vůči lidem jiné národnosti zaujalo 18 % dotazovaných občanů a vůči lidem jiné rasy 27 % dotazovaných. Takto pojatá národní nevráživost stoupla oproti roku 1998 o 2 % a rasová nevráživost stoupla za uplynulé dva roky o 4 %. Celých 17 % dotázaných by osoby jiných ras a národností vystěhovalo z České republiky. S rasově motivovanými trestnými činy se setkalo 15 % dotázaných z celkového počtu 1107 respondentů starších 15 let. S projevy rasismu se nejčastěji setkali mladí lidé mezi 15-19 rokem a obyvatelé velkých měst nad 20 tisíc obyvatel.

Dle etnického rozdělení byly oběti rasově motivovaného zločinu:

- Romové 65,5%
- Běloši 17,3 %
- Asiaté 5,5%
- Černoši 5,4%
- Židé 3,0%
- Jiní cizinci 3,8%⁷³

⁷²Problematika Hate Crime. Zahraniční zkušenosti a možnost aplikace tohoto přístupu v ČR s důrazem na trestné činy z nenávisi proti cizincům Analýza pro Ministerstvo vnitra České republiky Vypracoval: Doc. JUDr. PhDr. Miroslav Mareš, PhD. Brno, 2011. [online]. [cit. 17.11.2022] Dostupné z <https://www.mvcr.cz/clanek/problematika-hate-crimes.aspx>.

⁷³ ŠTĚCHOVÁ, Markéta. *Interetnické konflikty jako důsledek rasové nevráživosti*. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001. ISBN 80-86008-94-0.

Výsledky studie jasně ukazují, že nejohroženější v rámci hate crimes byli Romové, a to s velkým odstupem od dalších skupin. V roce 2008 se na území České republiky začínají objevovat ale i útoky směřované proti židům. V Praze byl napaden skupinou mladých neonacistů hlásící se k Národnímu odporu izraelský rabín a v roce 2009 v Třebíči došlo k posprejování synagogy nápisem „Židi vraťte Gazu vrazi dětí“ což izraelská komunita brala jako projev antisemitismu.⁷⁴ A také se stupňovaly útoky směřující proti muslimské komunitě, 11. května 2009 se v okolí brněnské mešity objevily desítky nálepek namířených proti koránu.⁷⁵

Během let 2012 až 2018 postupně slábnul význam tradičních extremistických hnutí a do popředí se začali dostávat politické strany, které využívali mediálního prostoru a hlásaly názory, které byly na pomezí radikální/extremistické, tyto politické uskupení zaměřili svůj program na vyvolávání strachu. Na toto reagoval Ústavní soud tak, že uvedl, že vyvolávání strachu a působení na základní pudy není zatím v ČR zákonem regulováno. Vláda na základě uvedeného nálezu Ústavního soudu schválila označení „předsudečná nenávisť“ spolu s výroční zprávou o Extremismu a předsudečné nenávisti za rok 2018 na svém jednání 29. dubna 2019. „Zpráva nově zavádí označení projevy, předsudečné nenávisti“. Reaguje tím na fakt, že vliv tradičních extremistických subjektů slábne a jejich rétoriku a aktivity postupně přebírají jiné subjekty, které nelze jednoznačně označit za extremistické“. Tyto subjekty oslabují systém a štěpí společnost. Rizika projevů předsudečné nenávisti jsou v řadě oblastí podobná s riziky, která představují extremisté. Níže jsou tato rizika popsána. Subjekty, které se jich dopouštějí:

⁷⁴ [www.trebicky.denik.cz. Žurnalistický informační portál \[online\]. \[cit. 4.12.2023\]. Dostupné z: https://www.trebicky.denik.cz/zlociny-a-soudy/na-zadni-synagogu-nekdo-nasprejoval-20090123.html](https://www.trebicky.denik.cz/zlociny-a-soudy/na-zadni-synagogu-nekdo-nasprejoval-20090123.html)

⁷⁵ [www.idnes.cz.cz. Žurnalistický informační portál \[online\]. \[cit. 4.12.2023\]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/brno/zpravy/mesitu-v-brne-obklopily-provokativni-nalepky-namirene-proti-koranu.A090511_091056_brno_jag](https://www.idnes.cz.cz. Žurnalistický informační portál [online]. [cit. 4.12.2023]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/brno/zpravy/mesitu-v-brne-obklopily-provokativni-nalepky-namirene-proti-koranu.A090511_091056_brno_jag)

- Neusilují o okamžité zničení demokratického systému, ale postupně ho oslabují.
- Nerespektují koncept základních lidských práv.
- Podněcují k nenávisným aktivitám další osoby.
- Šíří strach ve společnosti.
- Štěpí společnost, vyvolávají v ní antagonismy.
- Zlehčují osudy obětí totalitních režimů a obětí nenávisně motivované trestné činnosti.
- Při komunikaci s veřejností využívají dezinformace a konspirační teorie.
- Stávají se nástrojem vlivového působení zemí a skupin, která nerespektují principy pluralitní demokracie.

Dle výroční zprávy o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2018 byl nejvlivnější šířitel předsudečné nenávisti Tomio Okamura a jeho strana SPD a dále subjekty Kdo?, Hej občané, Čest, svoboda, respekt.⁷⁶

Během roku 2021 se zintenzivnily dle vrchní státní zástupkyně Lenky Bradáčové nenávisné výroky, které měli souvislost s očkováním a onemocněním covid-19. Závažnost verbálních trestných činů vyhrožování násilím, urážky a šíření lží se v prostředí internetu a sociálních sítí podle mínění pražské vrchní státní zástupkyně tak vygradovala, že na ni musí policie i žalobci aktivně reagovat. Takto se vyjádřila vrchní státní zástupkyně Lenka Bradáčová v rozhovoru pro Seznam zprávy dne 3.1.2022.⁷⁷

⁷⁶ www.mvcr.cz. Informační portál Ministerstva vnitra ČR. Výroční zpráva o extremismu a koncepcie boje proti extremismu 2018 [online]. [cit. 19.12.2022] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

⁷⁷ www.seznamzpravy.cz. žurnalistický portál. Bradáčová: Za lži, urážky a nenávist na internetu budou padat tresty: [online]. [cit. 22.8.2022]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-bradacova-za-lzi-urazky-a-nenavist-na-internetu-budou-padat-tresty-184551>

Dle zprávy o extremismu a předsudečné nenávisti na území ČR v roce 2021, která byla vydána MV ČR ovšem v roce 2021 naopak klesl počet evidovaných trestných činů s nenávisným podtextem zaevidovaných na území ČR, a to oproti roku 2020 ze 134 na 108.⁷⁸ I přesto V rozhovoru pro Seznam zprávy vrchní státní zástupkyně popsala několik konkrétních kroků, které hodlá prosazovat:

- *Zrychlí se soudní spory na ochranu osobnosti.*
- *Policie bude mnohem aktivněji než dosud vyhledávat v prostoru internetu trestné činy, které se tam objevují.*
- *Vznikne celorepublikový útvar, který se bude specializovat na kyberkriminalitu a terorismus.*
- *Budou zavedeny legislativní úpravy kvůli předávání informací od provozovatelů sociálních sítí, a to i v rámci mezinárodní pomoci mezi jednotlivými státy.*
- *Povede se diskuse o speciálních zákonných pravidlech pro úpravu komunikace v prostoru internetu a sociálních sítí.*⁷⁹

Vrchní státní zástupkyně Lenka Bradáčová také dne 19. 10. 2023 vystoupila na konferenci s názvem *Forbes lepší Česko 2023* a uvedla, že ve společnosti jsou stále častěji vidět projevy lži, strachu a nevědomosti, proti kterým se musí více bojovat. V krizích politických, ekonomických či zdravotních většinou ono nevědění a strach probudí lež. A lež napříč společností vybudí nenávist,“ rozvedla Bradáčová ve své řeči.

⁷⁸ www.mvcr.cz. Informační portál Ministerstva vnitra ČR. Výroční zprávy o extremismu a koncepcie boje proti extremismu 2021 [online]. [cit. 19.12.2022] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

⁷⁹ www.seznamzpravy.cz. žurnalistický portál. Bradáčová: Za lži, urážky a nenávist na internetu budou padat tresty: [online]. [cit. 22.8.2022]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-bradacova-za-lzi-urazky-a-nenavist-na-internetu-budou-padat-tresty-184551>

Kdokoli se prezentuje nenávisť, by měl být podle Bradáčové vystavený takzvanému protiprojevu, pod čímž si lze prý představit mnohé, jen ne ticho. Nenávist Bradáčová definovala jako dlouhodobou intenzivní emoci, která je udržována hněvem či bolestí.⁸⁰

1.9.4. Kriminální pohled na hate crime

Trestné činy motivované rasovou, národnostní či motivované jinou nenávisť lze z kriminálního pohledu vymezit jako společensky škodlivou činnost spočívající v demonstrativních projevech sympatií k hnutím, které hlásají národnostní a rasovou zášť. Za základních prvky kriminální situace vztahující se k trestným činům s rasovým a národnostním podtextem lze považovat:

- a) geopolitické zájmy mocností,
- b) Sociálně ekonomické klima ve společnosti,
- c) systém sociální podpory a kontrola,
- d) živelné vlny uprchlíků a způsob řešení nelegální migrace,
- e) azylová politika státu,
- f) trestná činnost cizinců na území státu.

Typické formy a způsoby páchaní trestné činnosti:

- Verbálně (urážky, výhrůžky, hesla, provokování, texty písní).
- Graficky (písmem, obrazem, kresbou).
- Demonstrací projevů sympatií k fašistické nebo rasistické ideologii (veřejným nošením oděvu různých symbolů a znaků vyjadřujících nesnášenlivost).
- Fyzickým násilím proti tělesné integritě nebo majetku (brachiální násilí různého stupně intenzity).
- A kombinace výše uvedených forem.

⁸⁰ [www.youtube.cz: multimediální webové uložisko, Lenka Bradáčová, konference Forbes lepší Česko 2023 – Extremismus 19. 10. 2023 Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=IGFz1X5C8fs](https://www.youtube.cz:multimediální%20webové%20uložiště,%20Lenka%20Bradáčová,%20konference%20Forbes%20lepší%20Česko%202023%20-%20Extremismus%2019.%2010.%202023%20Dostupné%20z:%20https://www.youtube.com/watch?v=IGFz1X5C8fs)

Trestnou činnost lze také rozdělit podle toho, zda útok směřuje proti cizincům a jejich majetku, proti příslušníkům menšin trvalo žijících na území ČR a jejich majetku anebo zda útok směřuje proti příslušníkům národnostní majority žijící na území ČR a jejich majetku. Charakteristické zvláštnosti pachatelů jsou často osoby mladistvé a mladší 15 let, které jednájí pod vlivem alkoholu. Pachateli bývají jedinci s nízkým vzděláním, bez rodinného zázemí a se sociálně narušenou osobností. Jejich útoky jsou jejich seberealizací a sami se považují za budovatele nového společenského řádu.⁸¹

1.10. Pojem terorismus

Pojem terorismus pochází z latinského slova *terrere*, znamená hrozit nebo působit úzkost. Terorismus se pojí s extremismem, a to zejména z toho důvodu, že terorismus vzniká v rámci extremistických hnutí, která usilují o realizaci svých nezákonných cílů protizákonnými a nelidskými prostředky. Ve zjednodušeném pojetí se dá konstatovat, že většina teroristů se přes radikalismus, následně extremismus dostala až k terorismu. Mluvíme o tzv. hierarchické triádě radikalismus – extremismus – terorismus.⁸²

Terorismus jako pojem není snadné definovat, jelikož se můžeme setkat se třemi pohledy, které se k definici terorismu vztahují. Definice může být obecná a abstraktní nebo taxativní či demonstrativní. K těmto definicím se pak může vázat ještě definice smíšená, která by shrnula veškeré výše uvedené pojetí. Akt terorismu se musí vyznačovat protiprávností, násilím, mezinárodním prvkem, strachem a snahou o publicitu.⁸³

⁸¹ NĚMEC, Miroslav. *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium*. Praha: Abook, 2019. ISBN 978-80-906974-2-3; str. 217 – 227.

⁸² PLECITÝ, Vladimír, Štefan DANICS a Viktor PORADA, ed. *Extremismus, jeho kořeny, projevy a východiska řešení: (sborník mezinárodní konference konané na Policejní akademii ČR v Praze ve dnech 26.-28.11.2001)*. Praha: Policejní akademie České republiky, 2001. ISBN 80-7251-088-6; str. 36.

⁸³ SCHEU, Harald Christian, ed. *Právní aspekty boje proti terorismu: Legal aspects of counter-terrorism*. Praha: Vodnář, 2005. Současné aspekty terorismu. ISBN 80-85889-67-6; str. 176-187.

První vymezení terorismu, je formulováno v Úmluvě o prevenci a potlačování mezinárodního terorismu a pojem je definován jako: „*kriminální činy namířené proti státu, jejichž cílem je vyvolání teroru u určitých osob, skupin či ve veřejnosti.*“⁸⁴ Nejaktuálnější definice vznikla pro členské státy Evropské unie dne 13. června 2002 v rámci rozhodnutí Rady Evropské unie, kde je stanoveno že:

„Každý členský stát přijme nezbytná opatření, aby byla za teroristické trestné činy považována úmyslná jednání uvedená níže v písmenech a) až i), vymezená ve vnitrostátních právních předpisech jako trestné činy, které mohou vzhledem ke své povaze nebo souvislostem závažně poškodit zemi nebo

- mezinárodní organizaci, byla-li spáchána s cílem*
- závažným způsobem zastrašit obyvatelstvo, nebo*
- protiprávně přinutit vládu nebo mezinárodní organizaci, aby jednala určitým způsobem nebo aby se jednání zdržela, nebo*
- závažným způsobem destabilizovat či zničit základní politické, ústavní, hospodářské nebo sociální struktury země nebo mezinárodní organizace:*

- a) útoky ohrožující lidský život s možným následkem smrti;*
- b) útoky ohrožující tělesnou integritu člověka;*
- c) únos nebo braní rukojmí;*

⁸⁴ PLECITÝ, Vladimír, Štefan DANICS a Viktor PORADA, ed. *Extremismus, jeho kořeny, projevy a východiska řešení: (sborník mezinárodní konference konané na Policejní akademii ČR v Praze ve dnech 26.-28.11.2001)*. Praha: Policejní akademie České republiky, 2001. ISBN 80-7251-088-6; str. 232-233.

- d) způsobení rozsáhlého poškození vládních nebo veřejných zařízení, dopravního systému, infrastruktury, včetně informačního systému, které může ohrozit lidské životy nebo vyústit ve značné hospodářské ztráty;*
- e) zmocnění se letadla, lodi nebo jiných prostředků veřejné či nákladní dopravy;*
- f) výroba, držení, získání, přeprava, dodání nebo užití zbraní, výbušnin nebo zbraní jaderných, biologických nebo chemických, jakož i výzkum a vývoj biologických a chemických zbraní;*
- g) vypouštění nebezpečných látek, zakládání požárů, vyvolání povodní nebo zavinění výbuchů, jejichž důsledkem je ohrožení lidských životů;*
- h) narušení nebo přerušování dodávek vody, elektrické energie nebo jiného základního přírodního zdroje, jehož důsledkem je ohrožení lidských životů;*
- i) výhrůžky spácháním některého jednání uvedeného v písmenech a) až h).⁸⁵*

1.10.1. Typologie terorismu

Typologie terorismu vychází z motivace subjektu spáchat teroristický čin. Z tohoto pohledu se terorismus člení:

1. Terorismus kriminální: teroristické útoky provedené primárně za účelem získání osobních materiálních výhod.

⁸⁵ www.eur-lex.europa.eu. Oficiální webová stránka Evropské unie, přístup k právu Evropské unie [online]. [cit. 5.12.2022] Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=celex:32002F0475>.

2. Terorismus patologický: teroristické útoky provedené primárně kvůli psychickému sebeuspokojení.
3. Terorismus politický: činy provedené z kolektivních pohnutek bez hledání přímých materiálních výhod. Tuto kategorii lze dále dělit na:
 - Ultralevicový terorismus
 - Ultrapravicový terorismus
 - Etnický terorismus
 - Náboženský terorismus
 - Environmentální terorismus
 - Vigilantistický terorismus
 - "Single-issue" terorismus⁸⁶

Dále lze terorismus členit dle způsobu prezentace:

1. Demonstrativní terorismus – účelem je politické soupeření než násilí. Hlavní smyslem demonstrativního terorismu je zviditelnění a řadíme se k tomuto druhu akty braní rukojmích a únosy letadel.
2. Destruktivní terorismus – účelem je usmrcení představitelů určitého okruhu společnosti. Může jít například k útokům na představitele vlády nebo politické strany.
3. Sebevražedný terorismus – účelem je usmrcení co největšího počtu osob bez jakýchkoliv vazeb mezi pachatelem a obětí.⁸⁷

⁸⁶ www.mvcr.cz. Oficiální webová stránka Ministerstva vnitra České republiky [online]. [cit. 5.12.2022] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/typologie-terorismu.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>

⁸⁷EICHLER, Jan, 2010. Terorismus a války v době globalizace. 2.vyd. Praha: Karolinum, 398 s. ISBN 978-80-246-1790-9; str. 155-156

1.11. Další pojmy vztahující se k radikalismu a extremismu

Níže autor uvede a definuje pojmy, které se vztahují k celé této rigorózní práci, definice mohou upřesňovat jednotlivé aspekty vztahující se k extremistickým hnutím jako k celkům anebo k jednotlivým dílčím souvislostem na kterých se zakládají jednotlivé radikální či extremistické směry.

Nacionalismus

Nacionalismus může být definován jako politický směr či ideologie vycházející z přesvědčení o výjimečnosti a nadřazenosti určitého národa. Nacionalismus lze chápat jako ideologii zdůrazňující národ a jeho národní charakter, je to politický princip, který z kulturní podobnosti činí fundamentální sociální pouto. Ať už mezi lidmi existují jakékoli principy autority, jejich legitimita závisí na tom, že členové dané skupiny patří ke stejné kultuře, a tedy ke stejnému národu.⁸⁸ Termín národ vychází z latinského *nasci*, v překladu být zrozen. Pojem národ se definuje ze tří možných pohledů:

1. Kulturně – skupina osob se společnou řečí, náboženstvím, historií a tradicemi. Národ je zde ztotožněn s etnickou entitou a také nabývá podoby národního sebeuvědomování.
2. Politicky – skupina osob, která se považují za politické společenství a toto společenství je založeno na přijetí společného souboru principů nebo cílů.
3. Psychologicky – národ je vnímán jako skupinu osob, které k sobě pojí sdílená lojalita v podobě vlastenectví.⁸⁹

Pro účely této práce je důležité upřesnit, že předmětem je tzv. pravicově extremistický nacionalismus, který se liší od demokratického nacionalismu vysokou mírou nacionální netolerance k jiným národům a etnikům (či alespoň některým z nich) a antidemokratickým zaměřením.

⁸⁸ GELLNER, Ernest André. *Nacionalismus*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. ISBN 80-7325-023-3; str.17

⁸⁹ HEYWOOD, Andrew. *Politologie*. 4. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-115-1; str. 146-147

Český extremistický nacionalismus se může dále kategorizovat na:

1. Český nacionalismus vycházející z husitské tradice českých dějin.
2. Český nacionalismus, který navazuje na tradice českých dějin v jejichž rámci se některé skupiny silněji přiklání k tradicím českého fašismu (neofašisté). Také se zde mohou objevovat různě silné vazby na křesťanství, autoritářský křesťanský konzervatismus, v případě propojení s fašismem a nacismem.⁹⁰

Další členění nacionalismu:

1. Liberální nacionalismus – představuje nejstarší typ nacionalismu. Příznivci tohoto typu jsou přesvědčeni, že národy tvoří přirozené a svrchované entity, které mají právo na svobodu a sebeurčení. Z tohoto důvodu vystupují liberální nacionalisté proti národnostní nadvládě například v rámci kolonií. Původně z liberálního nacionalismu vzešla teorie, že jednotlivé národy jsou si zcela rovny a každý národ má svá specifika. Teorii prosazoval německý filosof Johann Gottfried Herder. Tato teorie byla ovšem postupem času záměrně upravena a pozměněná verze hlásala, že když každý národ má svá specifika musí to znamenat, že některé národy jsou lepší a jiné národy horší.⁹¹
2. Expanzivní nacionalismus – jedná se o víru v jedinečnost jednotlivého národa ze kterého postupem času vzešla představa nadřazenosti některých národů nad ostatními, a i nadřazenost jednoho národa nad národy ostatními. Expanzivní nacionalismus se většinou spojuje s šovinismem, tedy přesvědčením o výjimečnosti a nadřazenosti vlastního národa. Subjekty praktikující tento druh nacionalismu urputně volají po válčení. Válka je důkazem suverenity a podporuje národní hrdost.⁹²

⁹⁰ www. vojenskerozhledy.cz. Vydavatel Univerzita obrany SVOBODA, Ivo, HRBATA, Michael, Extremismus a terorismus jako destabilizující prvky společnosti, Vojenské rozhledy, 2014, roč. 23 (55), č. 1, ISSN 1210-3292 [online]. [cit. 15.12.2022] Dostupné z: <https://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/bezpecnostni-prostredi/extremismus-a-terorismus-jako-destabilizujici-prvky-spolecnosti>

SVOBODA, Ivo, HRBATA, Michael, Extremismus a terorismus jako destabilizující prvky společnosti, Vojenské rozhledy, 2014, roč. 23 (55), č. 1., ISSN 1210-3292; str. 33–41

⁹¹ HEYWOOD, Andrew. Politologie. 4. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-115-1; str. 168-171

⁹² Tamtéž; str. 173-175

Rasismus

Rasismus je popsán definicí jako nepřátelský postoj vůči jinému etniku. Etnikum je souhrn jedinců sdílejících společnou etnicitu. Etnikum se také používá jako synonymum pro národ. Základem rasismu jsou předsudky. Rasismus je typ přemyšlení jedinců a skupin, který předpokládá, že lidské vlastnosti jsou rasově podmíněné a osoby hlásající tuto teorii tvrdí, že rozdíly mezi jednotlivými etniky jsou vrozené a nelze je změnit. Z tohoto faktu odlišností jednotlivých ras následně rasisti odvozují existenci rasové hierarchie tedy nadřazenost jedné rasy nad ostatními.⁹³ Jedná z dalších možných definic stanovuje rasismus tak, že rasismus je ideologie, která se na základě biologických rozdílů mezi lidmi snaží legitimizovat uváděnou a tvrzenou společenskou nerovnost.⁹⁴

Rozvoj teorie rasismu dosáhl rozmachu díky tzv. sociálnímu darwinismu, který propagovali představitelé Georges Vacher de Lapouge a Otto Ammon z Německa. Tvrdili, že jediná nadřazená rasa jsou árijci a těm musí patřit celý svět, jelikož jsou nejsilnější a ve světě přežívají díky přirozenému výběru pouze ti nejsilnější. Tuto teorii následně rozvinul Houston Stewart Chamberlain, který uvedl, že pád civilizace je způsoben míšením krve a že přísnou rasovou hygienou lze opět dosáhnout očištění nadřazené krve a zabránit úpadku civilizace. Většina teorií o rasismu se shodovaly na rasové hierarchii a uváděly, že nejvyšší rasa, která vyváří kulturu a civilizaci, je ta bílá, přičemž se v dobách vytváření těchto teorií, objevovaly termíny árijská. Myšlenky H. S. Chamberlaina a další rasové teorie následně přímo ovlivnily Adolfa Hitlera.⁹⁵

⁹³ FREDRICKSON, George M. *Rasismus: stručná historie*. Přeložil Veronika MATYSOVÁ. Praha: BB art, 2003. ISBN 80-7341-124-5; str. 17-18

⁹⁴ HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti: právní monografie*. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-311-9; str. 17

⁹⁵ SMOLÍK, Josef. Rasismus: pohled do historie. *Rexter – periodikum pro výzkum radikalismu, extremismu a terorismu*. Brno: CBSS, 2006, roč. 5, č. 2. ISSN 1214-7737; str. 2-15

Antisemitismus

Antisemitismus se definuje jako negace židů a židovství z důvodů rasových, nacionálních, náboženských, hospodářských či jiných. Jde o nenávist vůči židům, ve smyslu nenávisti jak vůči etnickým židům, tak i proti židům z pohledu náboženského, tedy osobám praktikující Judaismus. Z historického hlediska se antisemitismus člení chronologicky do tří odvětví. Nejstarší je antisemitismus náboženský (antijudaismus), na něj navázal v průběhu 19. století antisemitismus rasový a po druhé světové válce tzv. nový antisemitismus. S rozmachem rasového antisemitismu se začaly objevovat konspirační teorie, založené na židovských plánech ovládnutí světa.

Pro Adolfa Hitlera židé představovali ideální prototyp nepřítele. Byli jiní než většinová společnost, byli historicky zatíženi křesťanskou nenávistí a bylo je možné spojit, jak s bolševickou revolucí v Rusku, tak i s kapitalismem v západní Evropě. Po druhé světové válce se kvůli hrůzám holocaustu stal antisemitismus v evropské politice nepřipustným, ale existovat nepřestal. Došlo pouze k obměně a mluvíme o tzv. novém antisemitismu, který je charakteristický snahou vyhnout se přímému označení za antisemitistu. V demokratických společnostech.⁹⁶

Populismus

Pojem populismus vyhází z latinského slova *populus*, které se předkládá jako lid. Populismus je tedy politická doktrína, která proti sobě staví lid a elity. Používají ho politické strany v pejorativním významu, protože své politické soupeře viní z prosazování rychlých a jednoduchých, ale těžko uskutečnitelných politických řešení.⁹⁷ V politické praxi může být za populistu označen kdokoliv, kdo přináší občanům líbivá témata.⁹⁸

⁹⁶LIPSTADT, Deborah E. *Popírání holocaustu: silící útok na pravdu a paměť*. Vyd. 2. Přeložil Jiří OGROCKÝ, přeložil Jana OGROCKÁ. Praha: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-652-5; str. 60-67

⁹⁷DANICS, Štefan. *Extremismus a militantní demokracie*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2014. ISBN 978-80-7251-430-4; str. 33

⁹⁸Mudde C. The Populist Zeitgeist. *Government and Opposition*. 2004; doi:10.1111/j.1477-7053.2004.00135.x; str. 541

Klíčové elementy populismu:

- 1) Stavění lidu (občanů, obyčejných lidí apod.) a elit do homogenních skupin,
- 2) zdůrazňování konflikt mezi lidem a elitami,
- 3) lid je chápán jako morálně čistý aktér.⁹⁹

Kubát populismus popisuje tak, že populismus může mít jak pozitivní, tak negativní účinek. Má schopnost zvýšit politické zapojení skupin, které by byly jinak pravděpodobně pasivní, ale negativní efekt populismu je takový, že může vést k zneužívání pojmu lidové suverenity za účelem narušování institucí ochraňujících práva menšin.¹⁰⁰ Z výše uvedeného vyplývá, že strategie populistů budou vždy založené na souboji my versus oni. My jako lid a oni jako elity, tedy nepřátelé.

Vývoj populismu

Populismus můžeme z hlediska vývoje v čase rozdělit do tří období, tyto období Pauwels nazývá vlnami. První vlna bývá spojována s politickými hnutími, a to Narodniki v Rusku a Lidovou stranou v Severní Americe.¹⁰¹ Někteří autoři uvádějí, že právě pro zástupce Lidové strany byl poprvé použit pojem populist. U Narodniki a Lidové strany lze poprvé spatřit boj lidu proti elitám. V době vzniku předmětných sdružení se jednalo o boj rolníků a venkovanů, jelikož organizace vznikly a rozvíjely svoji činnost v 60. a 70. letech 19. století.¹⁰² Období druhé vlny je zařazováno do druhé poloviny 20. století a populismus je spojován se zeměmi v Jižní Americe. Populistická hnutí jsou zde spjata s autoritativními režimy levice v čele s nacionalistickými vůdci.

⁹⁹ Panizza, Francisco (2005): Introduction: populism and the mirror of democracy. In: Panizza, Francesco, eds., *Populism and the Mirror of Democracy* (London: Verso), s. 3

¹⁰⁰ KUBÁT, Michal; MEJSTŘÍK, Martin a KOCIAN, Jiří (ed.). *Populismus v časech krize*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3439-5; str. 21

¹⁰¹ KUDORS, Andis a PABRIKS, Artis. *The rise of populism: lessons for the European Union and the United States of America*. Rīga: University of Latvia Press, 2017. ISBN 978-9934-18-280-8; str. 19-22.

¹⁰² www.britannica.com. britský informační portál. Narodnik [online]. [cit. 4.12.2023]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/Narodnik>

Období třetí vlny je vztahováno k populismu v evropském prostředí v době příchodu nové pravice, kterou reprezentovaly organizace ve Francii Národní sdružení (dříve pod názvem Národní fronta) a v Rakousku FPÖ (Svobodná strana) nebo Vlámský blok v Belgii. Základní témata těchto uskupení byly xenofobie, vlastenectví a migrace.¹⁰³

Delegitimace státu

Na základě působení dlouhodobých vlivů na společnost jako byla pandemie covid-19, migrační vlna z Ukrajiny, energetické krizi a probíhající ozbrojený konflikt na Ukrajině, je možné pozorovat pokračující trend polarizace české společnosti. K nejsilnějším tématům rozdělováním českou společnost patří obavy z migrace, vnímání nerovnosti v přerozdělování zdrojů, prozápadní směřování a vývoj po roce 1989¹⁰⁴. Polarizace společnosti na základě uvedených vlivů využívají populistické politické subjekty, které se programaticky profilují na společenských problémech a narativch existenčních hrozeb v oblasti společenské a politické bezpečnosti. K tomu využívají radikální metody, zejména rétoriku na hraně zákona, která se od extremistických subjektů neliší, čímž se dostává do širšího veřejného prostoru a stává se součástí mainstreamové politické debaty. Rétorika populistů je založena na kritice vládnoucích elit, která není schopna uspokojovat potřeby občanů.¹⁰⁵ Tímto se autor dostává k dominantního politickému narativu, kdy se v rámci antisystémovosti může vkládat rovnítko mezi kritiku legitimacy výkonu státní správy a odmítání demokratických principů politického režimu.

¹⁰³ Pauwels, Teun (2014). *Populism in Western Europe: Comparing Belgium, Germany and Netherlands*. Abingdon: Routledge; str. 15–17.

¹⁰⁴ BUCHTÍK, Martin; EICHLER, Patrik; KOPEČNÝ, Ondřej; SMEJKALOVÁ, Kateřina a UHROVÁ, Jitka. *Jedna společnost → různé světy: poznatky kvalitativní studie o fragmentarizaci české společnosti*. Praha: Friedrich-Ebert-Stiftung e.V., zastoupení v České republice, 2021. ISBN 978-80-87748-67-1; str. 15

¹⁰⁵ DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus*. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017. ISBN 9788074521225; str. 127.

Legitimizace státu se tak dostává do zvýšeného zájmu sekuritizace antiradikalizační politiky, což dokládá např. nová pojmová kategorie v monitorovacích zprávách Spolkového úřadu na ochranu ústavy v Německé spolkové republice s názvem Verfassungsschutzrelevante Delegitimierung des Staates (delegitimizace státu relevantní pro ochranu ústavy), která vznikla v roce 2021 s ohledem na nezařaditelnost hnutí, osob a organizací veřejně protestujících proti karanténním opatřením covid-19. Aktéři zařazení do této kategorie mají za cíl otrávit důvěrou ve státní systém a narušit jeho funkčnost. Snaží se výše uvedeného dosáhnout pohrdáním demokraticky zvolenými představiteli státu, upíráním legitimacy státních institucí a jejich představitelů, vyzývají k ignorování soudních příkazů a rozhodnutí, sabotují státní či veřejné instituce poškozováním majetku, případně vyzývají k aktům odporu proti státnímu pořádku. Toto chování je v rozporu se základními ústavními principy, jako je demokracie nebo právní stát¹⁰⁶. O osobách, které byly do této kategorie zařazení Německý úřad pro ochranu ústavy říká že: *„Zesměšňují demokratické rozhodovací procesy a instituce zákonodárné, výkonné a soudní moci, veřejně jim upírají legitimitu a volají po ignorování úředních či soudních nařízení a rozhodnutí. Tato forma delegitimizace většinou nespočívá v bezprostředním zpochybnění demokracie jako takové, nýbrž v ustavičné agitaci proti demokraticky legitimovaným zástupkyním a zástupcům, institucím státu a jejich rozhodnutím a v jejich zesměšňování.“*¹⁰⁷

¹⁰⁶ BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ (2023). Begriff und Erscheinungsformen [online]. cit. 4.12.2023 Dostupné z:

https://www.verfassungsschutz.de/DE/themen/verfassungsschutzrelevante-delegitimierungdes-staates/begriff-und-erscheinungsformen/begriff-und-erscheinungsformen_artikel.html.

¹⁰⁷ Zpráva o ústavní ochraně 2021, BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ (2023), ISSN: 0177-0357, [online].[cit. 4.12.2023]. Dostupné z: https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/DE/publikationen/themen/sicherheit/vsb-2021-gesamt.pdf;jsessionid=E3CB6BB5EAF33D865955567EE9137B65.2_cid373?__blob=publicationFile&v=6

Euroskepticismus

Definici poprvé vymezil Paul Taggart, který stanovil, že euroskepticismus je kritický postoj, nebo kvalifikovaná stranická opozice vůči procesu evropské integrace. Také konstruktivní kritika dílčích unijních politik a striktní odmítání dalšího směřování společné Evropské unie.¹⁰⁸ Jelikož je definice dosti nespécifická, Taggart společně s dalším autorem Aleksem Sczerbiakem přišli i s negativním vymezením, co se za euroskepticismus považovat nedá:

- 1) Kritizování EU za neschopnost prosadit národní zájmy země.
- 2) Kritizování podružných konkrétních společných politik EU.
- 3) Odmítavé postoje vůči rozšiřování EU.
- 4) Kritizování EU za nedostatečnou integraci.

Euroskepticismus je možné dělit do 4 kategorií:

- 1) Ekonomický (osoby, které nevidí ekonomické výhody členství v EU).
- 2) Politický (osoby se obávají ztráty suverenity).
- 3) Demokratický a institucionální (problém deficitu demokracie ve strukturách EU).
- 4) Sociálně politický – osoby kritizují EU za slabou sociální orientaci.

Další členění, které uvedl Taggart se Sczerbiakem:

- a) Tvrdý euroskepticismus – principiální opozice vůči projektu evropské integrace v podobě Evropské unie, přičemž jde o odmítnutí transferu moci směrem k národnostním institucím.
- b) Měkký euroskepticismus – absence principiální kritiky vůči Evropské unii, ale jedná se o přítomnost opozice vůči současnému či plánovanému jejímu vývoji s tím, že by narůstaly kompetence a suverenita EU.¹⁰⁹

¹⁰⁸ TAGGART, Paul, A Touchstone of Dissent: Euroscepticism in Contemporary Western European Party Systems, odborný článek, [online].[cit. 4.12.2023]. Dostupné z: <https://ejpr.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/1475-6765.00387>

¹⁰⁹ TAGGART, Paul, SZCZERBIAK Aleks. *Opposing Europe? The Comparative Party Politics of Euroscepticism: Case Studies and Country Surveys*. 2. vydání. Oxford University Press, 2008. ISBN-13 :978-0199258307; str. 247–248.

Členění dle Christophera Flooda a Simona Usherwooda, kteří svojí typologií vytvořili podle vzestupné tendence míry podpory Evropské unie. Uvedené kategorie mohou být uvedeny jednotlivě nebo ve vzájemných kombinacích:

- 1) Odmítači – negují členství v EU, ale i dílčí participaci v některé Unijní politice nebo instituci.
- 2) Revizionisté – preferují návrat k dřívějšímu stavu evropské integrace, který byl před nějakou změnou Unijní politiky.
- 3) Minimalisté – akceptují status quo, ale snaží se o zastavení dalšího prohlubování integrace, jako celku nebo jen konkrétní části Unijní politiky.
- 4) Gradualisté – uznávají pomalou, postupnou a řízenou Unijní integraci.
- 5) Reformisté – souhlasí s prohlubováním evropské integrace, ale zdůrazňují odstraňování nedostatků z předchozích integračních činností.
- 6) Maximalisté – usilují o rychlé prohlubování evropské integrace či konkrétní Unijní politiky.¹¹⁰

Euroskepticismus se postupně stal běžnou součástí konverzací běžného společenského života a velké množství politických stran na euroskepticismu založili svoji politickou kariéru. Autor si netroufá predikovat, zda a jakým způsobem se bude kritika EU stupňovat nebo naopak oslabovat. V aktuálním politickém dění jsou viditelní zástupci podporující integraci EU, ale i tvrdí odpůrci a jen následující volby ukáží, jakým směrem bude ČR postupovat.

¹¹⁰ FLOOD, Ch., USHERWOOD S., Positions, Dispositions, Transitions: A Model of Group Alignment on EU Integration, Paper presented at the 55th Annual Conference of the Political Studies Association, University of Leeds, 5-7 April 2005, odborná konference. [online].[cit. 4.12.2023]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/228490382_Positions_Dispositions_Transitions_A_model_of_Group_Alignment_on_EU_Integration

2. Základní historické aspekty vztahující se k vývoji politického extremismu

Obecně se extremismus dělí do šesti hlavních skupin, a to na extremismus národnostní, náboženský, ekologický, politický, cizinecký a etnický. Předmět této kapitoly bude pouze extremismus politický. Politický extremismus je nejčastěji členěn na pravicový a levicový extremismus. Uvedené rozdělení je dnes již překonané, jelikož nedokáže pojmut rozsáhlé a rozmanité spektrum různých extremistických subjektů. Pro účely této práce u zmíněného rozdělení autor zůstane, a to zejména z důvodu přehlednosti a účelnosti. Jan Chmelík politický extremismus charakterizoval jako extremismus, jehož odchýlení od obecně zavedených a přijímaných norem má podobu politického programu s výraznými prvky názorové nesnášenlivosti a odmítání jakýchkoliv kompromisů na řešení problému.¹¹¹

Uwe Backese a Eckharda Jesse charakterizovali politický extremismus jako antitezi k demokratickému ústavnímu státu v souvislosti s antidemokratickým smýšlením a úsilím. Smýšlení podobného rázu je u předmětných subjektů takové, které odmítá ústavní stát a jeho základní hodnoty a pravidla. Princip multipartismu vidí extremisté jako konfrontaci s nárokem na zastoupení jednou politickou stranou.

Pluralismu je odmítán, zájmové skupiny jsou podezřelé, že jsou proti společné vůli lidu. V demokratickém zřízení panuje špatné hospodaření a všude je přítomná korupce. To jsou typické výtky, které vyslovují extremisté proti demokracii. V pojmu politický extremismus jsou obsaženy postoje a činnosti, které jsou zaměřeny proti základním hodnotám, pravidlům a institucím demokratického ústavního státu.¹¹²

¹¹¹ CHMELÍK, Jan. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-265-7; str. 8.

¹¹² Backes, U., Jesse, E.: *Politischer Extremismus in der Bundesrepublik Deutschland*. Bonn: Bundeszentrale für politische Bildung, 1993, ISBN-13: 9783893311668; str. 40.

Pro politický extremismus je příznačná neochota přijímat jakékoliv politické kompromisy, což pramení z přesvědčení o jediné politické a historické pravdě. Extremisté nabízejí přímočará a jednoduchá řešení, často velmi komplikovaných problémů, která jsou obvykle reálně neuskutečnitelná. Ideologie politického extremismu obsahují prvky intolerance, nesnášenlivosti a odmítání platných právních a morálních norem. Za účelem prosazení politických cílů se extremisté uchylují k použití všech možných prostředků, a to i násilných.¹¹³

Z historického hlediska rozdělení na pravici a levicí pochází z konce 18. století z Francie. Po Velké francouzské revoluci roku 1791 bylo ustaveno zákonodárné národní shromáždění, ve kterém zastánci revoluce (třetí stav) zasedali vlevo od předsedy, a zastánci minulého režimu (aristokracie věrná králi) zase vpravo. Sedící vlevo požadovali nahrazení monarchie republikou a sedící vpravo požadovali monarchii opírající se o moc šlechty a církve.¹¹⁴

2.1. Historické kořeny pravicového extremismu

*„Nemůžete mít krále bez poddaných nebo vůdce bez těch, kdo jsou ochotni
nechat se vést“¹¹⁵*

V České republice je současná podoba pravicového extremismu spojena se dvěma ideologiemi, které vznikly v první polovině 20. stol. Jedná se o nacismus a fašismus, kdy se jednotlivé atributy výše zmíněných ideologií různými způsoby modifikovali do dnešní podoby pravicového extremismu.

¹¹³ SMOLÍK, Josef a Petra VEJVODOVÁ. Politický extremismus jako bezpečnostní hrozba. In Smolík, J., Šmíd, T. a kol. (2010): Vybrané bezpečnostní hrozby a rizika 21. století. 1. vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2010. ISBN 978-80-210-5288-8; str. 44.

¹¹⁴ KNAPP, Andrew. The Government and Politics of France, Routledge; 5th edition, 2006. ISBN 978-0415357326; str. 560.

¹¹⁵HIBBERT, Christopher. *Mussolini: vzestup a pád duceho*. Praha: Argo, 2020. Ecce homo. ISBN 978-80-257-3349-3; str. 12

2.1.1. Fašismus

Termín fašismus je odvozen z italského slova „fascio“, překládaného jako „svazek“. Jako znak Fašismu byl přijat starořímský fascies, jenž jsou jilmové pruty svázané červenou páskou s vyčnívající vetknutou sekerou, což je původní znak úředníků dávného římského impéria. Svůj ideologický význam tento termín a znak získal až poté, co ho užil Benito Mussolini a to dne 23. března roku 1919 při jeho setkání s prvními jeho následovníky. Při této příležitosti Mussolini sdělil, že vyhlašuje válku socialismu, protože se protiví nacionalismu.¹¹⁶ Nové hnutí v čele s Mussolinim zveřejnilo svůj program o dva měsíce později, kdy bylo patrné, že se jeho členové nebudou omezovat na demokratické hodnoty a nebudou jim cizí násilné akce. Hnutí se začalo označovat jako „Fasci di Combattimento“, což v překladu znamená bojová bratrstva. Co se týká pojmu Fašismus (*s velkým písmenem F*), je obvykle spojován právě s Mussolinim a jeho hnutím, ale můžeme se také setkat s tzv. generickým fašismem, kdy pod tento termín zahrnujeme nejrůznější hnutí a uspořádání mimo Itálii.

Koncepce generického fašismu zahrnovala univerzální hodnotu, jakou byla víra v úspěšnost národů, které byly vyvolány na základě darwinovského zápasu, čímž následně mělo dojít k národní obrodě.¹¹⁷ V roce 1919 měli fašisté 17 000 členů, ale koncem roku 1921 stoupl počet stoupenců až na 248 000. Obyvatelé Itálie objevili v demokratickém systému slabiny a zdálo se, že vláda silné ruky, jak jí hlásali fašisté se stane jediným možným řešením. Fašistický režim v Itálii byl prvním fašistickým režimem v dějinách lidstva.¹¹⁸ Fašismus bývá označován jako fenomén 20. století, ovšem vychází z myšlenek, které vznikly již koncem 19. století na základě názorů kritizujících přílišnou víru v rozum a svobodu jednotlivce, jenž byly následkem osvícenství.

¹¹⁶ PAXTON, Robert O. *Anatomie fašismu*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. ISBN 978-80-7106-811-2; str. 9

¹¹⁷ GRIFFIN, Roger. *Fašismus: úvod do komparativních studií fašismu*. Přeložil Ladislav ŠENKYŘÍK. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021. Politeia (Karolinum). ISBN 978-80-246-4029-7; str.12-13

¹¹⁸ PASÁK, Tomáš a Jana PASÁKOVÁ. *Český fašismus 1922-1945 a kolaborace 1939-1945: [nejobsáhlejší studie]*. Praha: Práh, 1999. ISBN 80-7252-017-2. str.9-13

Všeobecně je za největšího inspirátora fašismu považován Fridrich Nietzsche, který bývá označován za praotce fašismu. Jeho myšlenky byly překomponovány, aby se fašismu více hodily. Nejvýraznější z myšlenek Nietzscheho je idea nadčlověka, kterou autor formuloval ve svém díle „Tak pravil Zarathustra,“ Nietzsche zde napsal: *„Ve světě, v němž Bůh je mrtev, křesťanství slabé a věda lživá, jedině duchovně svobodný „nadčlověk“ bude s to zápasit bez ohledu na konvence a žít v souladu se svými vlastními autentickými hodnotami.“*¹¹⁹ Nietzsche vytvořil filozofii přitažlivou pro obyčejný lid a získal si tak řadu obdivovatelů mezi nimiž byl i Mussolini.

Následně se práce bude zabývat základními ideologickými rysy Fašismu, ze kterých vychází i Nacismus, ovšem s nuancemi, které budou dále uvedeny.

1. Role války

Velký význam na formování fašismu měla První i Druhá světová válka. Mussolini chtěl získat slávu starověkého Říma a soustředil se proto zejména na ovládnutí Středomoří. Válka měla dle Mussoliniho být normálním stavem lidské společnosti a žádoucím způsobem vedení mezinárodních záležitostí. Jedině světová válka dle vyjádření Mussoliniho může *„přivést veškerou lidskou sílu k vrcholnému vzepětí a vtisknout národům, které mají odvahu je chtít, charakter ušlechtilosti“*. Válka také upevňuje udržení moci uvnitř státu.¹²⁰

2. Korporativismus

Pouze korporátní systém je dle Mussoliniho předurčen k tomu, aby se stal civilizací 20. století. Na základě kooperace vytvořil směr, který se pohyboval mezi kapitalismem a socialismem. Korporativismus je odvozen od slova korporace, tedy společné organizace zaměstnanců a zaměstnavatelů téhož oboru zprostředkující a reprezentující jejich zájmy v politické sféře.¹²¹

¹¹⁹ PAXTON, Robert O. *Anatomie fašismu*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. ISBN 978-80-7106-811-2; str. 41

¹²⁰ ARENDT, Hannah. *Původ totalitarismu I-III*. 2. vyd. Přeložil Jana FRAŇKOVÁ. Praha: OIKOYMENH, 2013. Knihovna novověké tradice a současnosti. ISBN 978-80-7298-483-1; str. 537-538.

¹²¹ ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Přehled moderních politologických teorií*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0742-9; str. 117.

Mussolini se snažil zamezit jakémukoliv třídnímu boji, který by oslaboval myšlenky Fašismu, a tak v jednotlivých korporacích, kdy každý obor měl vlastní korporaci, sdružil zástupce zaměstnavatelů i zaměstnanců, aby si uvědomovali své společné zájmy. Reálně se italský korporativismus ovšem nestal něčím mezi socialismem a kapitalismem, ale byl využíván k neomezené státní kontrole nad celou společností.¹²²

3. Permanentní revoluce

Korporativismus propůjčil italskému fašismu nádech úctyhodnosti, ale hlavní smysl fašisté hledali ve vysoce proměnlivém, dynamickém pojetí života. Fašismus nemohl mít žádný oficiální text, jelikož by ho svazoval k přítomnosti a minulosti, ale fašisté tvořili hnutí, které představuje budoucnost. Uvedené znamená, že ideologie nemůže být ničím omezována a svazována, jelikož když jde o budoucnost, neexistuje konečný stupeň a nic není trvalé. Fašismus musel neustále připomínat nejvyšší cíl státu – totální mobilizaci, přičemž myšlenka měla za úkol udržet nadindividuální, vysoce kolektivistický duch národa v případném válečném konfliktu. Zároveň tato idea vštěpovala heroický a tragický náhled na běžný život. Zmíněným způsobem se společnost stala radikální. Konečným výsledkem byla ucelená oslava politického násilí, jenž mohlo být využito dle fašistických představ vůdce.¹²³

4. Nacionalismus a stát

Ideologie fašismu jednoznačně a jasně hlásala, že na prvním místě je stát a až následně národ. Mussolini prosazoval: „*Národ je spíše tvořen státem, který dává lidem vůli, a tudíž fakticky existenci bez toho, že by si oni sami museli být vědomi své vlastní morální jednoty.*“¹²⁴

¹²²PAXTON, Robert O. *Anatomie fašismu*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. ISBN 978-80-7106-811-2; str. 161

¹²³O'SULLIVAN, Noël. *Fašismus*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2002. Politika a společnost. ISBN 80-7325-001-2; str. 143-146

¹²⁴Tamtéž; str. 169

Ve fašistické Itálii bylo možné, aby se členem fašistické strany stal i žid, což bylo např. v nacistickém Německu zcela vyloučeno a Mussolini za to často musel snášet kritiku od čelních představitelů nacistického Německa. Mussolini neměl na výběr, jelikož z historického hlediska oproti Německu, které bylo kulturně a jazykově jednotné. Itálie po sjednocení roku 1861 nebyla kulturně ani společensky celistvá. Dalo by se říci, že italský lid prakticky neexistoval. Až v roce 1938 byly italským fašismem přijaty rasové zákony a byla vyhlášena oficiální rasistická politika v „Manifestu fašistického rasismu“. Italská společnost znající svůj původ rasovou politikou vůbec neřešila, a to také z důvodu, že v roce 1938 v Itálii žilo jen 47 000 židů, jednalo se tedy o bezvýznamnou otázku, kterou se italský lid nechtěl zabývat.

5. Vůdce (vůdcovský princip)

Ústřední postavou fašistické ideologie je všemocný vůdce, označován pojmem duce. Duce který je neomylný, jeho slovo je zákon a jeho vůle stojí nad vším a to i nad samotnou ideologií. Je ztělesněním lidu a společnosti. Fašismus je jedinou moderní ideologií, která otevřeně umístila kult vůdcovství na první místo svého učení, do samotného jádra fašistických hnutí. Vůdcovský princip má tři základní funkce:

1. Vůdce slouží jako symbolické ztělesnění mýtu a vytváří osud svého lidu. Ve fašistické Itálii bylo vytvořeno desatero, kdy jedno z přikázání znělo: Mussolini má vždy pravdu.
2. Vůdce poskytuje organizační řád a vytváří učení, které učedníci následují.
3. Vůdce bojuje za princip autority, což znamená, že vytváří novou teorii legitimacy. Autoritu si zaslouží a mají ji pouze ti jedinci, jejichž osobní kvality jim umožnily zvítězit v boji o existenci.

Třetí funkci můžeme shrnout tak, že vůdcova autorita odráží jeho schopnosti velet, místo faktu, že ji vytvářela umělá volební urna.

S vůdcovským principem úzce souvisí síla projevu. V případě fašismu projev neútočí na lidské myšlení, nýbrž na lidské city a emoce. Hlavním cílem projevu je povznesení posluchačů k činům, kdy následně lidé nebudou fašistický mýtus zkoumat, ale budou ho jenom žít.¹²⁵

Benito Mussolini

(29.7.1883 Verano di Costa - 28. 4. 1945 Giulino)

Benito Mussolini měl velmi problémové dětství, byl několikrát vyhozen ze školy, přesto začal svůj pracovní život jako učitel na základní škole. Mussolini se rozhodl v roce 1902 emigrovat do Švýcarska, kde pobýval až do roku 1904 a začal zde uplatňovat své žurnalistické nadání. Téhož roku vydal svůj první článek *Una caduta neboli „Úpadek“*. Napsal také další články pro anarchistický list *Le Réveil* jako například *Il Risveglio*. Po návratu ze Švýcarska Mussolini nastoupil ve Veroně k armádě, a to konkrétně k desátému střeleckému pluku, kde sloužil až do roku 1906. V červenci 1908 vyšlo Mussolinimu nejvýznamnějším dílo *La filosofia della forza*, která pojednává o filozofii Friedricha Nietzscheho. Mussolini nazývá Nietzscheho nejgeniálnějším duchem poslední čtvrtiny 19. století a v jeho pojetí vidí model člověka budoucnosti.

Mussolini získal moc pochodem na Řím v roce 1922, kdy fašističtí extrémisté začali zabírat města, vypalovali místní úřady a novinářské redakce bez většího odporu úřadů. V Neapoli byl svolán každoroční fašistický kongres a oddíly černých košil, které se zmocnily veřejných budov a vlaků. Černé košile byly základním znakem fašistů. Oddíly se následně rozdělily na tři stanoviště poblíž Říma a 29. října 1922 stanulo před jeho branami 9 tisíc stoupenců. Král Viktor Emanuel III. odmítl podepsat dekret o vyhlášení stanného práva a nevyužil ani své vojenské síly z obavy velkého krveprolití. Důsledkem uvedeného jednání měli fašistické kolony volný vstup do Říma. Fašisté provedli vstup 30. října a následně do města přijel i samotný Mussolini.

¹²⁵ O'SULLIVAN, Noël. *Fašismus*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2002. Politika a společnost. ISBN 80-7325-001-2; str. 150-158.

Viktor Emanuel III. nabídl Mussolinimu post ministerského předsedy i s požadavkem na vytvoření nového kabinetu. V nové italské vládě fašisté převzali na tzv. osvobozených územích funkce premiéra, ministra zahraničí, vnitra či spravedlnosti. Itálie zůstala monarchií v čele s králem, který ovšem ztratil svobodu rozhodování a Mussolini nastolil parlamentní diktaturu.¹²⁶ Mussolinimu se následně po úpravách ústavy a zákonů postupně v Itálii podařilo zavést zcela diktátorský režim. Zákony z 24. prosince 1925 udělovaly Mussolinimu výkonnou pravomoc, rušily parlamentní iniciativu a činily Mussoliniho zodpovědným pouze před panovníkem. Doplňovací zákony z 31. prosince 1926 pak přiznaly vládě právo vytvářet zákony bez italského parlamentu, jenž se stal pouze registrační komorou bez významných pravomocí. Zákony byly namířeny hlavně proti politickým emigrantům pokračujícím v antifašistických činnostech, a to např. zabavením jejich majetku a zbavení občanství. Trest smrti byl určen pro všechny, kteří se pokusili ohrozit život krále či následovníků trůnu. Trest smrti mohl postihnout také osoby, jež se dopustily závažných trestných činů, jako vyžrazení státního tajemství či ohrožení nezávislosti své vlasti. Aby bylo možné zákony aplikovat, byla zřízena a využívána tajná policie (tzv. OVRA – organizace pro dohled a potlačování antifašismu).¹²⁷

2.1.2. Neofašismus

Termín neofašismus označuje osoby a skupiny osob odkazující se na fašistickou ideologii. Podmínkou je, že jednotlivci a skupiny se k odkazům fašismu hlásí až po skončení Druhé světové války, jinak bychom mohli hovořit pouze o fašismu, nikoliv o neofašismu. Neofašismus navazuje na původní základní prvky fašismu, jenž jsou v současné době akceptovatelné. Osoby odkazující se na neofašistické myšlenky se většinou odvolávají na Mussolinoho, nebo Franka a v případě České republiky na osobu generála Gajdy či Národní obec fašistickou.

¹²⁶ NÁLEVKA, Vladimír. *Světová politika ve 20. století*. Praha: Aleš Skřivan ml., 2000. ISBN 80-902261-4-0; str. 39-50.

¹²⁷ MILZA, Pierre. *Mussolini*. Praha: Volvox Globator, 2013. ISBN 978-80-7207-894-3; str. 351-356.

Nacionalismus bývá u neofašistů chápán jako stavění se na odpor ostatním národům a může přerůst až do rasismu. Základním aspektem neofašismu je silný a nezávislý národ. Dle výše uvedeného se neofašisté ostře staví proti politickým i ekonomickým nadnárodním organizacím a také proti imigraci, zejména ze zemí třetího světa. Postoj neofašistů je xenofobní až rasistický a stejně jako ostatní skupiny krajní pravice vystupují proti konkurenčním politickým ideologiím, zejména z levého politického spektra.¹²⁸ Za neofašistickou stranu lze označit italskou MSI (Movimento sociale italiano), která existovala od roku 1946 do roku 1995, kdy ji rozpustil její tehdejší předseda Gianfranco Fini a založil na jejích troskách novou stranu Alleanza Nazionale, která se od fašismu distancovala.¹²⁹ V České republice se mezi fašizující skupiny může zařadit Vlastenecká fronta, která sama o sobě tvrdí, že se za fašistickou nepovažuje.

2.1.3. Nacionální socialismus – Nacismus

Nacismus je velmi složité definovat. Stále se vedou spory, zda nacismus řadit do levicového nebo pravicového politického spektra. Odborníci diskutují, zda se jedná o samostatnou ideologii nebo odnož fašismu. Základní rysy nacismu jsou ovšem definované jednoznačně, jedná se o antikomunismus, antidemokratismus, nacionalismus, rasismus, antisemitismus, kult vůdčí osobnosti, agresivní zahraniční politiku, pokrok za využití agrese a vytvoření nové rasy tzv. nadčlověka, za užití mezinárodního konfliktu a destrukce podřadných lidských ras. Je důležité si uvědomit, že nacismus může svým způsobem vycházet již z 19. století. Nemůžeme hovořit pouze o období po první světové válce, kdy se poprvé začínají objevovat zmínky o hlavní postavě nacistické ideologie Adolfu Hitlerovi.

První německý politik, který začal ovládat německé masy byl Otto von Bismarck. Nelze ho považovat za nacistu, ale pokládá se za prvního vůdce dle vůdcovského principu, který je jedním ze základních znaků pravicových ideologií.

¹²⁸ HEYWOOD, Andrew. Politologie. 4. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-115-1; str. 211-220

¹²⁹ MILZA, Pierre. *Evropa v černých košilích*. Přeložil Pavel STARÝ. Praha: Themis, 2005. ISBN 80-7312-044-5; str. 300-311

Otto Leopold von Bismarck-Schönhausen (1815-1898) byl jedním z nejvýznamnějších německých politiků 19. století a budovatel sjednoceného Německa. Byl prvním ministrem Pruska (1862-1890) a stal se také prvním německým kancléřem.¹³⁰ Jednalo se o politika, na kterého byl německý lid hrdý a díky jeho odkazu vzniká živná půda pro následující události uvedené níže.

Přelom 19. a 20. století se nesl ve znamení zrodu nových nacionalistických organizací. Mezi nejvýznamnější patřil Německý lodní spolek financovaný zbrojařem Kruppem. Převážná většina členů se shodovala, že Bismarckova práce na budování německého národa zůstala nedokončená. Nacionalisté jí chtěli dát nový rozmach, aby došlo k jejímu naplnění. Stále více převládalo přesvědčení, že současní vůdci Německé říše ve svých funkcích selhávají. K nacionalistům se následně přidali stoupenci pangermanismu, kteří chtěli spojit všechny germánsky hovořící země a rozšířit svůj vliv. Zmíněným způsobem se vytvořila ideologie založená na myšlence boje a nadřazenosti „árijského“ národa, antisemitismu a vůli k moci. Tato ideologie čerpala myšlenky z děl autorů, jakými byli Treitschke, Darwin či Nietzsche. Předmětné ideje autorů byly do značné míry vytržené z kontextu a upravené pro potřeby pangermanistů a nacionalistů.¹³¹

Adolf Hitler

(20. 4. 1889 Braunau am Inn – 30. 4. 1945 Berlín)

Pro Adolfa Hitlera a jeho smýšlení byla bezpochyby nejdůležitější první světová válka. Autoři se shodují, že právě boj v první světové válce Hitlera přinutil, aby vstoupil do politiky. Válka mu dala životní směr, vybudovala u něj pocit sounáležitosti, smysl života a profesní náplň. Hitlerova politická kariéra započala roku 1919, kdy absolvoval první politické kurzy. Hlavním úkolem politických kurzů bylo odstranit z řad bavorských vojenských jednotek špatné myšlenky levicového charakteru.

¹³⁰ PAXTON, Robert O. *Anatomie fašismu*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. ISBN 978-80-7106-811-2; str. 52

¹³¹ EVANS, Richard J. *Nástup Třetí říše*. Praha: Beta-Dobrovský, 2006. ISBN 80-7306-257-7; str.62-67

Šlo o vštěpení ideologie krajní pravice. Politické kurzy měly na jeho politické smýšlení velmi významný vliv. Podlehl jim natolik, že byl svými nadřízenými oprávněn vést tyto politické kurzy, které mu daly jeho nenávisti vůči Židům „racionální“ či dokonce „vědecké“ podklady. Nabyt také přesvědčení, že neštěstí Německa je z větší části způsobeno mezinárodním finančním židovstvem.¹³² Nadřízení pod nátlakem donutili Hitlera, aby si podal přihlášku do politické strany Německá strana dělnická, kterou založil v roce 1919 Anton Drexler. Hitler dostal za úkol, aby napsal zprávu o jednom řečníkovi uvedené strany. Při členské schůzi se řečník vyslovoval pro možnost odtržení Bavorska od Německé říše, proti čemuž se Hitler ostře ohradil. Jeho výstupem byl Drexler tak nadšený, že okamžitě přijal Hitlerovu žádost o vstupu do strany. Postupně se Hitler stal jedním z nejlepších řečníků a jeho obliba rychle rostla. Zanedlouho se stal ve straně nepostradatelným. Od roku 1920 nesla strana nový název, Německá strana dělnická byla přejmenována na Nacionálně socialistickou německou dělnickou stranu (NSDAP). Nutno podotknout, že podobného zaměření jako NSDAP bylo v předemtné době v Německu mnoho. Žádná z nich však nedokázala překročit práh bezvýznamnosti, to následně znamenalo jejich zánik. Také Německou dělnickou stranu by nejspíše postihl stejný osud, pokud by do ní nevstoupil Adolf Hitler.¹³³ Po roce 1920 vstupovalo do NSDAP čím dál více významných osobností a strana měla již oficiální politický program, který vyšel z pera zejména Drexlera a Hitlera. Obsahoval celkem 25 bodů, jenž byly zaměřeny především na sjednocení velkého Německa, opatření proti imigraci a ostře se stavěly proti Židům, kteří měli být zbaveni občanských práv a registrováni jako nepřátelé. Židům mělo být zakázáno psát do německých novin, nebo je vlastnit. Ve skutečnosti se program využíval jen při řečnických příležitostech, ale reálně se programem strana neřídila. Zajímavostí je, že Drexler chtěl spojit nacistickou stranu s dalšími krajně pravicovými skupinami, ale s tím Adolf Hitler nesouhlasil a pohrozil odchodem ze strany. Drexler věděl, že Hitlera potřebuje, a proto Hitlerovi nabídl, aby si stanovil podmínky, za kterých v NSDAP setrvá.

¹³² ZITELMANN, Rainer. *Osudová cesta Adolfa Hitlera k moci*. Praha: Agentura VPK, 2005. ISBN 80-7334-081-X; str.18

¹³³ MCGOWAN, Lee. *Radikální pravice v Německu od roku 1870 po současnost*. Přeložil Petra KÚSOVÁ. Praha: Prostor, 2004. Obzor (Prostor). ISBN 80-7260-122-9; str.70

Hitlerovo setrvání ve straně bylo podmíněno tím, že se stane stranickým předsedou s diktátorskou pravomocí. Dále požadoval, aby se strana očistila od cizorodých prvků, kterými byla infiltrována. Tímto se stala nacistická strana stranou jednoho muže.¹³⁴

Hitler byl velmi ovlivněn fašismem a jako vzor měl Mussoliniho. V roce 1922 se uskutečnil pod vedením Benita Mussoliniho již zmiňovaný tzv. „*pochod na Řím*“, ze kterého si vzal Hitler příklad. Hitler dále převzal od italských fašistů titul oslovování vůdce, pozdrav vztyčenou pravicí či přejímání vojenských uniforem. Hitler věřil, že to, co se povedlo Mussolinimu se povede i jemu a NSDAP. Politický puč Hitler naplánoval na 8. listopad 1923. Spolu se svým těžce ozbrojeným oddílem vpadl na shromáždění do pivnice, kde promlouval Gustav von Kahr, který zastával funkci předsedy vlády Bavorska. Následně Hitler ohlásil sesazení bavorské vlády. Kahr s dalšími členy Otto von Lossowem a Hans von Seißerem zastávající vysoké pozice v Bavorsku, byly odvedeni do vedlejší místnosti. Hitler jim následně oznámil, že provede pochod na Berlín s cílem sesadit vládu, a poté stane do čela nové vlády. Hitler slíbil Kahrovi, Lossowovi a Seisserovi, že budou odměněni významnými posty v úřadech v případě, že jej v jeho snahách podpoří. Ti souhlasili, ale pouze na krátkou dobu. Poté se Hitler vydal na pochod, ovšem netušil, že jeho straníci propustili zadržené Kahra, Lossowema a Seißera. Ti následně neváhali a odvolali vynucený souhlas se spiknutím. Zalarmovali armádu a policii včetně sdělovacích prostředků, aby puči zabránili. Nato došlo ke střetu, při kterém zemřelo 16 příslušníků NSDAP a byl zde zraněn významný politik Hermann Wilhelm Göring.¹³⁵ Pokus o převrat skončil nezdarem, ale z Hitlera se stal i přesto hrdina a vlastenec pro mnoho Němců.¹³⁶

¹³⁴ EVANS, Richard J. *Nástup Třetí říše*. Praha: Beta-Dobrovský, 2006. ISBN 80-7306-257-7; str.178-179.

¹³⁵ Tamtéž str. 181-194.

¹³⁶ SHIRER, William L. *Vznik a pád Třetí říše: historie hitlerovského Německa*. Praha: Naše vojsko, c2006. Historie a vojenství. ISBN 80-206-0804-4; str. 42.

Hitler byl zatčen a postaven před soud, který probíhal v Mnichově. Jelikož Hitler mohl před soudem svědčit proti velkému množství politiků, kteří byli svým způsobem do puče zapleteni, nejspíše nabídli Hitlerovi političtí představitelé schovávavost. Půjde na pár let do vězení a nechá si některé informace pro sebe. Z uvedeného důvodu odešel Hitler od soudu s pouhým pětiletým trestem odnětí svobody, za podobné puče se jinak obvykle odsuzovalo k trestu smrti.

Ve vězení se Hitler věnoval psaní své publikace *Mein Kampf* a dospěl k přesvědčení, že za použití legálních prostředků bude mít větší šanci zničit parlamentní demokracii. Hitler strávil ve vězení jeden rok a byl podmíněčně propuštěn. Hitler se s ještě větším sebevědomím pustil do obnovy NSDAP, podařilo se mu na svou stranu získat své někdejší stoupence, od kterých požadoval plnou loajalitu. Zbavil se tím části svých oponentů a stanul opět v čele strany.¹³⁷ Následovalo období, kdy NSDAP sílila a získávala v říšských volbách čím dál více hlasů, až se podařilo to, že Adolf Hitler byl jmenován říšským kancléřem. Nacisté obsadili pouze dvě významná ministerstva, avšak obě byla klíčová. Jednalo se o Ministerstvo vnitra a Úřad říšského kancléře. 14. července 1933 říšský kancléř a vůdce NSDAP vyhlásil Německo prostřednictvím zákona za stát jedné strany a v ten stejný den došlo k definitivnímu zničení parlamentní demokracie. Byly položeny základy vůdcovského státu, v jehož čele stál pouze Adolf Hitler.¹³⁸

2.1.4. Neonacismus

Termín neonacismus představuje rasismus, antisemitismu a militantním antikomunismus. Neonacisté ideologicky navazují na rasový hitlerovský nacismus. Odkazy vedou také na starogermánskou a keltskou historii a symboly. Na rozdíl od neofašismu, neonacisté nekladou hlavní důraz na národ, ale na rasu. Představují případ etnického nacionalismu, nebo přesněji rasového nacionalismu, protože největší akcent kladou neonacisté na jediný správný rasový původ.

¹³⁷ EVANS, Richard J. *Nástup Třetí říše*. Praha: Beta-Dobrovský, 2006. ISBN 80-7306-257-7; str.192-197.

¹³⁸ KNOPP, Guido. *Uchopení moci*. Praha: Ikar, 2010. ISBN 978-80-249-1338-4; str. 170-171.

Neonacisté se otevřeně hlásí k myšlenkám rasismu a antisemitismu. Vyžadují trest smrti pro drogové dealery a homosexualitu pokládají za zvrácenost, kterou je třeba trestat. Obdobně požadují i tvrdý postup proti komunistům a nebrání se použít násilí k prosazování svých zájmů. Neonacisté odmítají moderní společnost, jako jí známe nyní. Jejich cílem je vytvoření nové společnosti, která bude založena na čistě rasovém, árijském základě. Za uvedeným účelem musí neonacisté rozpoutat rasovou válku tzv. RAHOWU, což je svatá bílá válka či bílá revoluce. V České republice se k neonacistickým myšlenkám hlásí organizace Bohemia Hammer Skinheads, Blood & Honour a Národně socialistické hnutí Evropy.¹³⁹

2.2. Historické kořeny levicového extremismu

Vývoj levicového extremismu byl výrazně odlišný od vývoje extremismu pravicového. A to zejména z důvodu, že autoritativní režim v České republice, resp. Československu do roku 1989 odkazoval k ideologii krajní levice. Druhý rozdíl spočívá v tom, že na rozdíl od stran krajní pravice si Komunistická strana Čech a Moravy, až do parlamentních voleb v roce 2021, držela stabilní postavení v parlamentu ČR. Zajímavostí je, že levicové subjekty mezi sebou většinou nechtějí spolupracovat, na rozdíl od pravicových subjektů. U krajní pravice dochází i přes deklarované rozdílnosti k různým formám spolupráce, komunikace a vzájemného ovlivňování, stejná situace u krajní levice neexistuje.

Anarchistické uskupení, tvořící opticky nejsledovanější část krajní levice, s komunistickou stranou i trockistickými skupinami odmítá i pouze komunikovat. Důsledkem deklarovaného přístupu je situace, kde dochází ke striktně oddělenému vývoji v obou částech krajně levicového spektra (komunistickém a anarchistickém), jež se navzájem nijak neovlivňují.

¹³⁹ MAREŠ, Miroslav. Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. [Brno]: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-86598-45-4; str. 408-409

2.2.1. Komunismus

Pojem komunismus představuje souhrn zahrnující celou řadu odlišných ideologií, které vychází z marxismu. Poměr kolik si jednotlivé teorie z marxismu převzali, se velmi liší. Za zakladatele komunismu je považován Karl Marx a Friedrich Engels, kteří byli ovlivněni díly a myšlenkami Machiavelliho, Robespierreho nebo Hegela. A to i přes to, že Sovětský svaz vždy prezentoval svou ústřední ideologii – marxismus jako originální myšlenku Marxe a Engelse. V knize *Soudruzi* se autor Robert Service domnívá, že komunismus se začínal vytvářet před začátkem 20. století.¹⁴⁰ Service. V roce 1917 proběhla v Rusku revoluce vedená Vladimírem Iličem Leninem, která ustanovila první socialistický stát, a to Sovětský svaz. Lenin vycházel z marxismu, ale myšlenky upravil dle svých představ. Po Druhé světové válce vznikla v Evropě a Asii pod vlivem Sovětského svazu řada dalších socialistických států. Západní komunistické strany se východnímu bloku postupně odcizovaly a vznikem tzv. eurokomunismu přijaly komunistické strany pozici radikální, ale loajální opozice v rámci západních států. Zároveň leninská verze marxismu inspirovala v šedesátých a sedmdesátých letech v západní Evropě vznik teroristických skupin, vycházejících z radikálního studentského hnutí. Jejich přijetí společností však bylo negativní a ve svém důsledku diskreditovalo radikálně levicové postoje jako takové.

Za zánik Sovětského svazu se považuje rok 1989 až 1991, kdy dochází k rozpadu většiny socialistických států, a to bez toho, že by se některému z nich podařilo dosáhnout konečného cíle komunismu.¹⁴¹

¹⁴⁰ SERVICE, Robert. *Soudruzi: světové dějiny komunismu*. Praha: Argo, 2009. ISBN 978-80-257-0105-8; str. 23-24

¹⁴¹ CONNOLLY, William E., David MILLER, Alan RYAN a Janet COLEMAN, ed. *Blackwellova encyklopedie politického myšlení*. Vyd. 2. Brno: Barrister & Principal, 2000. Studium (Barrister & Principal). ISBN 80-85947-56-0; str. 106

2.2.1.1. Ideologické základy komunismu

Komunistické ideologie jsou založeny na principu společného vlastnictví a beztřídní společnosti. Pojem vychází z latinského slova *communis*, v překladu „společný“. Komunismus si klade za cíl dosažení beztřídní a „rovné“ společnosti, kde si lidé budou rovni ve všech aspektech života, ekonomických i sociálních. Níže budou uvedeny ideologie, ze kterých se dnes formulují uskupení působící na levicové scéně politického extremismus.

Marxismus

Marxismus představuje samotný základ komunistických myšlenek a vychází z něj jak komunismu, tak i socialismu. Komunismus a socialismus dokonce v minulosti po jistou dobu splývali, oddělili se až po roce 1918. Podobu marxismu ovlivnil raný kapitalismus 19. století a špatné pracovní podmínky formující se dělnické třídy. Dělníci převzali ideu socialismu, naopak buržoazie inklinovala k liberalismu. Za základní díla marxismu jsou považovány Manifest komunistické strany (1848), ve kterém Marx představuje svoji vizi nové společnosti a Kapitál, kde Marx zkoumá a předkládá ekonomické předpoklady kapitalismu. Marxovo učení vychází v podstatě ze tří základních větví a to:

- a) anglické politické ekonomie
- b) francouzského socialismus
- c) německé idealistické filozofie ¹⁴²

Společnost a její vývoj vnímal Marx zejména skrze historický materialismus, který spočíval v materiálních základech a v ekonomické struktuře společnosti, určující její následný vývoj.

¹⁴² HEYWOOD, Andrew. *Politické ideologie*. 4. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-137-3; str. 121-123

V každém stádiu svého vývoje se materiální rámec společnosti rozvíjí způsobem, jaký mu umožňuje stávající ekonomická a politická organizace, až do té chvíle, kdy se stane překážkou svého vývoje. Z uvedeného pojetí Marx odvozoval víru v nadcházející proletářské revoluci, která opět lidstvo posune k další společenské etapě, kterou bude právě konečný fáze, a to již čistý komunismus.

Základem Marxova učení je i idea třídního boje. Všechny společnosti jsou třídně rozdělené, přičemž vládnoucí třídy se snažily skrývat zmíněnou skutečnost pomocí různých ideologií a náboženství. Kapitalismus však všechny tyto ideologie potlačil, tudíž se vykořisťování nižší třídy objevilo v celém svém rozsahu. Dosavadní ekonomický systém kapitalistické společnosti vedl k situaci, že buržoazie (či měšťanstvo, což je označení sociální vrstvy měšťanů čili plnoprávných obyvatel) získala větší moc než jakákoli jiná třída v historii. Zároveň však tímto vytvořila buržoazie i svého nejsilnější odpůrce, kterým se stal proletariát. Třída, jejíž příslušníci proletáři, dělníci a zaměstnanci nevlastnící výrobní prostředky. Proletáři jsou svou obživou závislí na jejich vlastnících, kapitalistech, tedy buržoazii. Základem Marxova pojetí v oblasti ekonomie, byl pojem vykořisťování. Marx předkládá, že dělník pracuje a dostává od kapitalisty zpět část své odvedené práce v podobě mzdy (platu). Mzda ovšem postačuje pouze na dělníkovo přežití ve světě, neboť vydělané finanční prostředky zajišťují jen obživu a přístřeší, i když jeho práce reálně přináší větší zisk. Větší zisk, nadhodnotu, si přivlastňuje kapitalista, čímž dělníka vykořisťuje. Kvůli uvedené teorii lze tvrdit, že dělníci jsou ti, kteří tvoří bohatství, nikoli kapitalisté. Marx byl přesvědčen, že naznačený stav je setrvalý a v rámci třídně rozděleného světa neměnný. Buržoazie nemá zájem na změně podmínek, protože jejím cílem je maximalizovat svůj zisk, což není možné bez vykořisťování dělníků. Marx proto hlásal, že jediný, kdo může daný stav společnosti změnit, je proletariát sám.

Marxismus spočívá ve společnosti, která neumožní vykořisťování. Aby bylo možné garantovat skutečnou likvidaci vykořisťování, je nutné zajistit neexistenci třídně rozdělené společnosti, jelikož třídní rozdělení je určeno soukromým vlastnictvím výrobních prostředků.

Dle Marxe lze výše uvedeného docílit pouze likvidací soukromého vlastnictví. Výrobní prostředky budou nadále již pouze společné pro veškerý lid. Také musí dojít k odstranění státu, protože je stát podle Marxe pouze institucí hájící zájmy buržoasní třídy. Než však komunistická společnost reálně vznikne, bude jí předcházet přechodné období, kdy dojde k eliminaci vykořisťovatelské třídy pomocí diktatury proletariátu a k vytvoření podmínek k přechodu ke komunismu.

Období přechodu ke komunismu se nazývá socialismus. Marx předpokládal, že nově utvářející se komunistická společnost bude vystavena kritice ostatních kapitalistických států, neboť pro ně bude představovat nebezpečí. Pokud má být komunistická revoluce úspěšná, musí k ní dojít v co nejvíce vyspělých zemích a nejlépe ve stejný čas.¹⁴³

Leninismus

Leninismus je ruský ideový proud komunismu, založený na myšlenkách respektive jako jeho implementace do ruských poměrů a představoval rozhodující směr v politice Sovětského svazu. Teoretické základy leninismu položilo Leninovo dílo „*Co dělat*“. Termín leninismus se nepoužíval za života Vladimira Iljiče Lenina, ale byl použit až Grigorijem Zinovjevem na pátém sjezdu Komunistické internacionály v roce 1924.

Leninismus je primárně založen na myšlence diktatury proletariátu prostřednictvím jeho zvolených zástupců. Tento směr požadoval vymýcení nebo výrazné omezení moci církví a boj proti nacionalismu. Lenin byl přesvědčen, že kapitalismus nemůže být reformován, ani změněn zevnitř, ale že je možné ho svrhnout pouze revolucí. Lenin věřil, že parlamentní cesta je pro uskutečnění socialistické revoluce zcela nepoužitelná, protože politika je plně v rukou buržoazie. Lenin se neztotožňoval s Marxovým revolučním optimismem, který předpokládal, že proletariát bude schopen provést puč sám.

¹⁴³ Marx K., Engles. B., (1848). Komunistický manifest [online]. [cit. 22.10.2022] Dostupné z: https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/455967/mod_resource/content/1/kom-manifest.pdf.

Prosazoval učení o dělnické avantgardě shromážděné v komunistické straně složené z profesionálních revolucionářů, kteří následně probudí touhy revoluce u společnosti a kolektivně revoluci provedou a zvítězí. Lenin dále proklamoval, aby mohl proletariát správně fungovat a provést následně revoluci, musí být absolutně poslušný a disciplinovaný.

K disciplíně a poslušnosti měl sloužit způsob vedení, jež Lenin označoval za demokratický centralismus, který spočíval v kombinaci dvou odlišných přístupů od Karla Marxe:

1. Nižší stranické orgány volí své zástupce do vyšších orgánů a rozhodnutí vyššího orgánu je závazné pro všechny nižší složky stranické hierarchie.
2. Přechodného období socialismu a diktatury proletariátu vycházelo z přesvědčení, že se jedná o buržoazní společnost a stát, pouze bez buržoazie, kterou vymění proletariát, jenž bude nahrazovat původní buržoazní instituce dělnickou samosprávou. Protože se Lenin nespolehal na proletariát, ale na dělnickou avantgardu soustředěnou v komunistické straně, došlo ve skutečnosti pouze k výměně elit, kdy původní buržoazní aparát byl nahrazen aparátem stranickým.

V praxi tak došlo k úplnému popření Marxových myšlenek o odumření státu a emancipaci proletariátu. Tyto odklony od marxismu jsou stanoveny v Leninově dílech „*Co dělat*“ a „*Stát a revoluce*“

Vladimír Iljič Lenin

(22. dubna 1870 Simbirsk – 21. ledna 1924 Gorki u Moskvy)

Od mládí se účastnil revolučního boje – jeho starší bratr byl popraven za pokus o atentát na cara Alexandra III. V roce 1891 Lenin ukončil studium práv, po přestěhování do Petrohradu v roce 1893 ho zkušenosti s útiskem rolnictva v Rusku, společně s revolučním učením G. V. Plechanova, přivedly k revolučním skupinám.

V dubnu 1895 mu soudruzi pomohli vycestovat do zahraničí, aby se rychle seznámil s revolučním hnutím v Evropě. Zde se setkal se skupinou nazvanou Osvobození práce vedenou Plechanovem. Po návratu do Ruska Lenin založili Svaz boje za osvobození dělnické třídy sdružující tehdejší petrohradské marxistické skupiny. Skupina podporovala stávky, odborářskou činnost a rozšiřovala marxistickou literaturu. Lenin byl zatčen a odsouzen k 15 měsícům vězení, po odpykání trestu byl poslán do vyhnanství do vesnice Šušenskoje na Sibíři. Dne 8. listopadu 1917 byl Lenin zvolen předsedou Rady lidových komisařů revoluční ruské vlády. Ve volbách do Ústavodárného shromáždění, které se konaly 25. listopadu 1917, získali bolševici pouze 23,9 % hlasů. Lenin nechal 19. ledna 1918 Ústavodárné shromáždění rozehnat a tím zahájil vládu jedné strany. Potom, co vedl Říjnovou revoluci v Rusku, působil Lenin jako první a jediný předseda RLK RSFSR. Umírá dne 21. ledna 1924 ve městě Gorki u Moskvy.¹⁴⁴

Stalinismus

Úprava marxismu – leninismu, kterou provedl Josif Vissarionovič Džugašvili (Stalin), se týkala světové komunistické revoluce. Zatímco Marx i Lenin předpokládali, že komunistická revoluce se musí rozšířit do celého světa, Stalin přišel s teorií budování socialismu v jedné zemi. Stalin a jeho spolupracovníci vytvořili systém, ve kterém byla veškerá moc soustředěna v rukou vedení Komunistické strany Sovětského svazu a tajné policie. Zastánci odlišných politických koncepcí v komunistické straně (např. Lev Davidovič Trockij, Grigorij Zinovjev) byli fyzicky zlikvidováni. Mimostranická opozice byla zcela eliminována, její členové byli popraveni nebo umístěni do gulagů. Je možné spekulovat o Stalinových důvodech, z nichž nejmenší bude nepochybně fakt, že Sovětský svaz byl značně zaostalou zemí a Stalin se hodlal soustředit na jeho ekonomický rozvoj.¹⁴⁵

¹⁴⁴ MOULIS, Vladislav. Běsové ruské revoluce. Praha: Dokořán, 2002. ISBN 80-86569-07-1; str. 44-48

¹⁴⁵ HEYWOOD, Andrew. Politické ideologie. 4. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-137-3; str. 135-135

Trockismus

Je založen na odporu zejména Lva Davidovič Bronstein-Trockijho vůči stalinismu. Tvrdil, že stalinismus je zrada Leninových myšlenek stojících na předpokladu, že úspěch socialismu v jedné zemi je přímo podmíněn socialistickou revolucí v dalších zemích. Trockij se odlišoval od stalinismu i odmítnutím politiky socialismu v jedné zemi a požadavkem na permanentní revoluci, čímž se opět vracel k původnímu marxismu-leninismu. V exilu kritizoval Stalina za vytvoření teorie, podle které nepředstavoval Stalinův režim socialismus a už vůbec ne komunismus, ale zdegenerovaný byrokratický dělnický stát, kde panovala nová stranická elita a byrokracie. Trockij bezmezně uznával Leninův odkaz a volal po nové revoluci uvnitř Sovětského svazu, která by vedla zpět k leninským kořenům komunismu. Za trockisty bývají označováni radikální stoupenci levice, kteří odmítají stalinismus, ale navazují na Marxe a Lenina, aniž by museli být stoupenci konkrétních Trockého tezí. Trockisté představují radikální subjekty, rozporuplné vůči komunistickým stranám, byť tyto většinově opustily stalinismus a obvykle i leninismus. Jde o spor mezi etablovanou politickou stranou, která respektuje demokratická pravidla a jejíž program obvykle směřuje k omezování kapitalismu, ale nikoli k jeho likvidaci. se skupinami radikálů, kteří požadují revoluci a demontáž ekonomického systému.¹⁴⁶

2.2.2. Anarchismus

Základním rysem všech hnutí založených na anarchismu je odpor vůči státnímu zřízení, myšleno vůči všem státním orgánům. Anarchisté chtějí společenství bez státu a státní kontroly, kde osoby spravují své záležitosti na základě dohody, bez donucení a jakéhokoliv nátlaku. Pojem anarchismus je odvozený z řeckého slova *anarchos* znamenající bez vládců. Výraz *anarchia* značí stav bez autorit.¹⁴⁷

¹⁴⁶ TROCKIJ, Lev. *Co je permanentní revoluce?* [Olomouc]: J.W. Hill, 2000. ISBN 80-86427-00-5; str. 173-175

¹⁴⁷ LIDDELL, Henry; SCOTT, Robert. A Greek-English Lexicon [online]. [cit. 13.12.2022]. [online]. Dostupné z: <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.04.0057%3Aentry%3D%237439&redirect=true>

Anarchismus je politická ideologie usilující o vytvoření společnosti bez sociální, ekonomické, politické hierarchie a jiných forem nadvlády (např. genderová nebo věková). Anarchisté odmítají hierarchii, zejména v její společenské podobě a ve formě právního řádu.¹⁴⁸ První, kdo se zabýval společností bez státního zřízení, byl v roce 1793 William Godwin, který ve svém díle „*Zkoumání politické spravedlnosti*“ poukazuje na to, že každé dosavadní uspořádání společnosti je vždy zajišťováno silou a větší část lidí je v něm v postavení podrobených. Dle Godwina není cestou k odstranění státní moci politický boj, nýbrž osvěta a vzdělávání jako prostředky k rozvíjení rozumu. William Godwin se za anarchistu neoznačoval. K anarchismu se jako první přihlásil francouzský myslitel Pierre-Joseph Proudhon, který vytvořil teorii spontánního řádu spočívající ve společnosti bez organizace a autorit. Proudhon jako první teoretik použil symbol anarchistické A. Ve svých dílech „*Co je vlastnictví*“ a „*Systém ekonomických protikladů neboli filozofie bídy*“, koncipuje ideje spravedlnosti a vzájemnosti, které mají tvořit základ, jejímž prostředkem je spravedlivá (plnohodnotná) odměna za vykonanou práci, příznivá směna, bezúročný úvěr apod.¹⁴⁹

První anarchistické politické hnutí se začaly formovat až v průběhu 19. století, a to především ve Francii, Itálii, Španělsku, Spojených státech a Rusku. Anarchismus se začíná stávat významným proudem dělnického hnutí. V roce 1864 vznikla asociace International Workingmen's Association (IWMA), více známá jako První internacionála, která byla ovlivněna zejména dvěma myšlenkovými proudy. Na jedné straně stál Karl Marx se svou vizí diktatury proletariátu a likvidací soukromého vlastnictví a na straně druhé Proudhonem ovlivnění mutualisté, přesvědčení o nutnosti omezeného, ale přesto soukromého vlastnictví majetku.

¹⁴⁸ ULBRICHT, Ladislav. ANARCHISMUS: diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra občanské výchovy, 2007. Vedoucí diplomové práce PhDr. Milan Valach, Ph.D, str. 14-15.

¹⁴⁹ www.encyklopedie.soc.cas.cz. webová stránka Sociologického ústavu AV ČR, hlavní editor: Zdeněk R. Nešpor [online]. [cit. 5.12.2022] Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Anarchismus>

První internacionála byla mezinárodní organizace, jejímž prvotním cílem bylo sjednotit různé levicové socialistické, komunistické a anarchistické skupiny a odbory založené na dělnické třídě a třídním boji. Po několika vyloučeních došlo k rozdělení organizace na dvě samostatné skupiny, marxistickou a anarchistickou.¹⁵⁰ Následně se myšlenky anarchismu obrátily nejen proti státu, ale i proti všem dalším formám nadvlády, jako jsou podle anarchistů kapitalismus, patriarchát, nacionalismus, fašismus a bolševismus. Anarchismus tedy nepředstavuje jen určitou filozofii, ale i způsoby jednání. Rozdíl oproti komunismu a jeho jednotlivým podtřídám anarchisté spatřují v tom, že skutečná revoluce musí přijít zdola od lidí, a ne od revolucionářů.¹⁵¹ Anarchismus se rozděluje na čtyři relativně nezávislé politické teorie, které určují dva základní proudy anarchismu, první z nich jsou tzv. anarcho-kolektivisté a druhým anarcho-individualisté. Anarcho-kolektivisté se dále člení na mutualisty, anarcho-syndikalisty a anarcho-komunisty. Anarchismus nikdy nevytvořil pevnou anarchistickou doktrínu, a proto může být těžké určit, ke kterému konkrétnímu směru se daná organizace nebo hnutí hlásí.¹⁵²

Anarcho-kolektivismus

Anarcho-kolektivisté věří, že lidé jsou společenskými tvory, je jim vlastnější společná práce pro souhrnné obecné blaho než pouze vlastní osobní zájem. Kolektivistický anarchismus zdůrazňuje lidskou schopnost solidarity. Lidé ze své podstaty chtějí kooperovat, utužovat vztahy, prohlubovat náklonnost a soucit. Když mají osoby možnost žít dle popsaného způsobu, nepotřebují stát a jeho regulaci či kontrolu. Základním znakem je tedy víra v lidskou schopnost sociální solidarity. Anarcho-kolektivismus se dále člení na anarcho-syndikalismus a anarcho-komunismus.¹⁵³

¹⁵⁰ TOMEK, Václav a Ondřej SLAČÁLEK. *Průvodce anarchismem: myšlenky – proudy – osobnosti; Česká anarchistická periodika 1880-1925*. Praha: Manibus propriis, 2006. ISBN 80-239-6409-7; str. 110-115.

¹⁵¹ CLAUDE, Faber. *Anarchismus, příběh revolty*. Překlad Tomáš Kybal Praha 2006. ISBN 80-7309-333-2; str. 22.

¹⁵² VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Extremismus a společnost*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-665-1; str. 126-129.

¹⁵³ [www.theanarchistlibrary.org](https://theanarchistlibrary.org). Informační portál The Anarchist FAQ Editorial Collective: [online]. [cit. 4.12.2022]. Dostupné z: <https://theanarchistlibrary.org/library/the-anarchist-faq-editorial-collective-an-anarchist-faq-full>

Anarcho-syndikalismus

Anarcho-syndikalismu vznikl na základě teorií odborových hnutí z přelomu 19. a 20. století ve Francii. Princip spočíval v tom, že boj dělnické třídy proti kapitalismu se musí vést prostřednictvím dělnických organizací a skrze nepolitické postupy, přičemž tento boj bude založen na přímých akcích a generální stávce. Úspěch bude podle anarcho-syndikalistů zaručen generální stávkou, po které nastane reorganizace výrobních prostředků na principu samosprávy bez ozbrojených akcí. Anarcho-syndikalismus odmítá politickou činnost, což nevyhovovalo politicky orientovaným anarchistům, kteří původně viděli v syndikalismu své spojence. Anarcho-syndikalisté navrhuji, aby vznikly třídy pracujících lidí v tzv. svazech zaměstnanců, jenž budou prostředkem k uskutečnění společenské žádoucí změny. Půjde o vytvoření odborových organizací, které budou koordinovány na národní i mezinárodní úrovni.

Anarcho-syndikalismus prosazoval zejména Michail Bakunin, který navrhoval, aby neexistovaly žádné stálé ozbrojené síly a místo toho dával přednost vytváření místních občanských obranných milicí. Spory mezi národy by řešilo mezinárodní shromáždění. Shromáždění by mohlo v případě nezbytnosti, vést válku proti vnějším agresorům, ale pokud by členský národ mezinárodní federace napadl jiného člena, pak by měl být vyloučen a měla se proti němu postavit federace jako celek.¹⁵⁴ Anarcho-syndikalistické organizace největšího vlivu dosáhly v Argentině, Německu a v Itálii. Na území ČR měla Anarcho-syndikalistická myšlenka zástupce v Anarcho-syndikalistické iniciativě a později ve Federaci sociálních anarchistů, resp. Federaci anarchistických skupin.¹⁵⁵

¹⁵⁴ BAKUNIN, Michail Aleksandrovič. *Bůh a stát: Knutogermánská říše a sociální revoluce II*. Přeložil Čestmír PELIKÁN. Praha: Herrmann, 2014. ISBN 978-80-87054-39-0; str. 35

¹⁵⁵ BARŠA, Pavel, FIALA, Petr, ed. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 1998. ISBN 80-210-1798-8; str. 170-173.

Anarcho-komunismus

Definice anarcho-komunismu byla vytvořena v sedmdesátých letech 19. století italskými anarchisty Erricem Malatestou a Carlem Cafierou. Anarcho-komunisté požadují likvidaci státu společně s penězi a jejich nahrazení sítí tzv. komun, které budou navzájem spolupracovat. Anarcho-komunisté dále odmítají politickou moc a hierarchii i jako přechodný prostředek, čímž se odlišuje od marxistického komunismu.

Problém anarcho-komunisté spatřují zejména v nespravedlivě ohodnocené práci a soukromém vlastnictví. Předpokládají, že za všech okolností výše zmíněné atributy povedou vždy ke vzniku utlačovatelského státního aparátu, jehož cílem je bránit neoprávněně nabytá majetková práva menšiny před většinou pracujících. Podle anarcho-komunistů představuje základ života pospolitost, kde lidé spolupracují a vyrobené statky jsou společným majetkem všech v komuně. Za nejdůležitějšího teoretika anarcho-komunismu je považován Petr Kropotkin, který tvrdil, že spolupráce je pro lid výhodnější než konkurence. Na rozdíl od základního komunismu, anarcho-komunisté odmítají politickou hierarchii mezi lidmi, tak mezi komunami Komuny musí být založeny na principech společného vlastnictví a společné práce, posilují pouta osobní blízkosti a napomáhají minimalizovat sobectví.¹⁵⁶

Anarcho-individualismus

Základní definice anarcho-individualismu je založena na zdůraznění práv člověka jako individua (jednotlivce). Každý člověk jako jedinec má svůj osobní prostor, který je pro ostatní nedostupný a snaží se ho chránit. Anarcho-individualisté si člověka představují suverénního, samostatného a soběstačného, který bude dosahovat svých cílů se souhlasem ostatních.

¹⁵⁶ TOMEK, Václav a Ondřej SLAČÁLEK. *Průvodce anarchismem: myšlenky - proudy - osobnosti; Česká anarchistická periodika 1880-1925*. Praha: Manibus propriis, 2006. ISBN 80-239-6409-7; str. 233-239

Za průkopníka tohoto směru je považován Max Stirner, Josiah Warren, Lysander Spooner a Benjamin Tucker. Stirner hlásal, že musí nastat reforma společnosti, jinak dojde k narušení suverenity a nedotknutelnosti jednotlivce. Jedinci musí být umožněno zbavit se všech spojení na osoby, zájmy a dohody, které neposkytnou naprostou volnost v nakládání libovolným způsobem. Člověk, jako individuum si musí sám řídit svůj čas a tím i svůj život. Tento směr se někdy též nazývá liberální anarchismus.¹⁵⁷

Mutualismus

Termín mutualismus byl použit Pierrem-Josephem Proudhonem, který se odkazoval na biologii. Mutualismus označuje symbiotický vztah, z něhož mají všechny zúčastněné organismy prospěch. Mutualismus z pohledu politologie spojuje kritiku kapitalismu a anarchistické nepřátelství vůči státu. Proudhon odmítal kapitalismus z toho důvodu, že podle něj vedl ke koncentraci majetku v rukou omezené skupiny lidí. Podporoval právo osob na soukromý majetek pouze do výše, kterou dokáží reálně a skutečně využívat, cokoli nad tuto mez bylo podle Proudhona nelegitimní. Lidé by měli dle jeho názorů vlastnit výrobní nástroje, ale odměňováni by byli pouze podle odvedené práce. Výsledkem měl být systém spravedlivé směny, v němž by jedinci a skupiny mohli vzájemně obchodovat se zbožím a službami, aniž by přitom spekulovali nebo vykořisťovali ostatní.¹⁵⁸

¹⁵⁷ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-098-6; str. 114

¹⁵⁸ TOMEK, Václav a Ondřej SLAČÁLEK. *Průvodce anarchismem: myšlenky – proudy – osobnosti; Česká anarchistická periodika 1880-1925*. Praha: Manibus propriis, 2006. ISBN 80-239-6409-7; str. 291-299.

3. Vývoj pravicových subjektů na území ČR do vzniku samostatné České republiky

3.1. Období První republiky (1918-1938)

Po 1. světové válce tvořili nově vzniklý Československý stát Češi a Slováci 65 % obyvatel, zbylá procenta obyvatel se rozdělily na Němce, Poláky a Maďary. Československo ihned patřilo ke státům s rozvinutou parlamentní demokracií, kde existoval stranickopolitický pluralismus, přičemž každá národnost vyskytující se na území Československého státu prosazovala své rozdílné zájmy. Fašistické myšlenky se po uchopení moci Mussoliniho v Itálii roku 1922 začaly šířit po celé Evropě a samozřejmě i v Československu. Rozmach názorů obsahující fašistické prvky nastal po atentátu na Aloise Rašína v roce 1923, který vytvářel a upevňoval československou měnu. Po atentátu, který spáchal Josef Šoupal, který se označoval za anarchokomunistu¹⁵⁹ začaly některé politické strany volat po vládě silné ruky po vzoru Mussoliniho konceptu ve fašistické Itálii. Po atentátu byl vystupňován český nacionalismus, který byl primárně zaměřen proti německým občanům a obsahoval i prvky antisemitismu. Na území Československa ovšem pozbýval militantní složku, jako tomu bylo v okolních státech na základě přispění válečných veteránů z 1. světové války.¹⁶⁰

Politicky se prosadila Národní obec fašistická, která vznikla po italském vzoru spojením původně samostatně fungujících subjektů Červenobílí, Národní hnutí a Českoslovenští národovci. V letech 1926–1927 zaznamenala strana největší úspěch z hlediska počtu příznivců a v roce 1929 získala v parlamentních volbách 70 875 hlasů, což stačilo na 3 mandáty.

¹⁵⁹ moderni-dejiny.cz. vzdělávací portál pro učitele, studenty a žáky. ATENTÁT NA ALOISE RAŠÍNA, PUBLIKOVÁNO: 24.12.2015 [online]. [cit. 4.12.2023]. Dostupné z: <https://www.moderni-dejiny.cz/clanek/atentat-na-aloise-rasina/>

¹⁶⁰ PASÁK, Tomáš a Jana PASÁKOVÁ. *Český fašismus 1922-1945 a kolaborace 1939-1945: [nejobsáhlejší studie]*. Praha: Práh, 1999. ISBN 80-7252-017-2. str. 59-62

V roce 1935 dokonce 167 433 hlasů a obsadila 6 mandátů. Národní obec fašistická přizpůsobovala fašismus českým podmínkám, požadovala silný národní stát založený na korporativním principu, vystupovala též výrazně protiněmecky a protižidovsky. V roce 1935 se stavěla proti zvolení Edvarda Beneše prezidentem republiky a v době Mnichovské krize vystupovala za obranu republiky proti nacistickému Německu.¹⁶¹

Na území Československé republiky také vznikaly strany, které nesouhlasily s ustanovením hranic nově vzniklého státu, kdy početná Německá národnostní menšina chtěla připojení k Německu. Zájmy takto smýšlejících obyvatel prosazovala zejména Německá sociálně demokratická strana dělnická v ČSR. Strana vznikla na přelomu srpna a září roku 1919 na zakládacím sjezdu v Teplicích, z bývalých zemských svazů Čech, Moravy a Slezska rakouské sociálnědemokratické strany. Předsedou strany se stal Seliger, jenž na podzim 1918, který byl bývalý poslanec rakouské Říšské rady a velmi angažoval při zakládání sudetoněmeckých provincií a při vyjednávání s československými představiteli. V dubnu 1920 získala strana ve volbách do poslanecké sněmovny i senátu přes 11 % hlasů, což z ní činilo nejsilnější německou stranu.¹⁶²

3.2. Období 2. světové války (1939-1945)

Okupace vyvolala obrovské strádání českého lidu, ale také silný vzdor a houževnatý odpor. Základní citlivou otázkou pro českou společnost, prostupující celým obdobím v letech 1939-1945 byla spolupráce s okupanty a kolaborace. Nejvýraznější organizací, která se snažila o vytvoření vlastního totalitního systému počítajícího s omezeným vlivem Německa byl Český národně-socialistický tábor nazývajícím se Vlajka.

¹⁶¹ PASÁK, Tomáš a Jana PASÁKOVÁ. *Český fašismus 1922-1945 a kolaborace 1939-1945: [nejobsáhlejší studie]*. Praha: Práh, 1999. ISBN 80-7252-017-2. str. 82-88

¹⁶² ŠEBEK, Jaroslav: Politické strany německé menšiny. In: Jiří Malíř, Pavel Marek a kol., *Politické strany. Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-2004*, I. díl: období 1861-1938, Brno 2005, str. 863-869.

Organizace se sice projevovala nacionalisticky, vyzývala ke kolaboraci, ale zároveň kladla nacistům pro ně nepřijatelné požadavky (např. znovuotevření vysokých škol v českých zemích, předávání zabaveného židovského majetku českým občanům apod.).

Vlajka byla roku 1943 na popud ministra Emanuela Moravce rozpuštěna. Několik bývalých významných členů se následně angažovalo při vzniku a rozvoji Kuratoria pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě, které okupační úřady naopak začaly intenzivně podporovat.¹⁶³

Významnou se stala ilegální organizace Obrana národa, což byla protinacisticky zaměřená odbojová organizace, která vznikla v roce 1939 a působila na území Protektorátu Čechy a Morava s různou intenzitou až do konce války. Na založení se podíleli příslušníci bývalé československé armády včetně zpravodajských důstojníků Hlavního štábu ČSR. Obrana národa byla od samého počátku budovaná a řízená jako vojenská odbojová organizace. V závěru války byla ze zbytků Obrany národa vytvořena velitelství Alex a Bartoš, která se významně podílela na Pražském povstání. Podle odhadů se počítalo v případě povstání s 90 000 osobami, které byly ochotní povstat proti nacistům.¹⁶⁴

3.3. Období 1945-1989

Po osvobození Československa došlo k masivnímu rozšíření vlivu SSSR. Sovětský svaz byl glorifikován jako zachránce národa před nacistickým režimem. Na politickém poli velký úspěch zaznamenala KSČ ve volbách do Národního shromáždění v roce 1946. Voleb se mohly zúčastnit pouze politické subjekty, které svou činnost vykonávaly k 30. dubnu 1946 a byly součástí tzv. Národní fronty, ta sdružovala strany ze středu a levice politického spektra.¹⁶⁵

¹⁶³ PACNER, Karel. *Osudové okamžiky Československa*. Praha: Nakladatelství BRÁNA, 2012. 720 s. ISBN 978-80-7243-597-5. str. 184–188.

¹⁶⁴ PASÁK, Tomáš a Jana PASÁKOVÁ. *Český fašismus 1922-1945 a kolaborace 1939-1945: [nejobsáhlejší studie]*. Praha: Práh, 1999. ISBN 80-7252-017-2. str. 82-88

¹⁶⁵ www.psp.cz. Informační portál poslanecké sněmovny parlamentu ČR. Zahájení činnosti Prozatímního Národního shromáždění: [online]. [cit. 4.12.2022]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/cms.sqw?z=8363.cz>

Voleb se zúčastnily subjekty: Československá strana národně socialistická (ČSNS), Československá sociální demokracie (ČSSD), Československá strana lidová (ČSL) a Komunistická strana Československa (KSČ). Ve volbách hlasovalo celkem 7 099 411 voličů. Komunistická strana dosáhla v českých zemích nejlepších výsledků v okresech, odkud bylo vysídleno původní německé obyvatelstvo. Pro příklad okres Tachov - 70,45 % hlasů. I když na Slovensku získala většinu hlasů (61,43 %) Demokratická strana, zvolení KSČ v českých zemích znamenalo její zánik a KSČ tak získala moc v celém Československu. Výsledek voleb znamenal pro společnost posílení Komunistické strany Československa. V čele vlády stanul Klement Gottwald. Zachován byl systém Národní fronty a široké koalice stran. Komunisté měli v nové vládě devět zástupců (sedm českých a dva slovenské), národní socialisté, lidovci a slovenští demokraté po čtyřech, sociální demokraté tři a dva ministři byli bez stranické příslušnosti.¹⁶⁶ Československá republika byla prohlášena jako lidová demokracií s jasně definovaným cílem bodovat socialismus. Opoziční strany byly zrušeny anebo byl omezen jejich vliv. Československá republika se vyznačovala silnou zahraničně-politickou orientací na Sovětský svaz, stala se součástí tzv. východního bloku a formovala se dle jeho potřeb a požadavků.

3.4. Období po pádu komunismu (1989-1995)

Společnost absolutně odmítla jakékoliv projevy nebo náznaky komunismu a z důvodu sociálních změn přicházela světová globalizace. Pád komunismu se vyznačuje dvěma významnými aspekty, první zapříčinil etablování antikomunismu ve všech jeho formách v celé české polistopadové společnosti. Druhým aspektem bylo volání české společnosti po vládě pevné ruky, začalo se dovolávat vlastenectví, kdy se často přecházelo v nacionalismus, tímto postupem došlo k rozmachu hnutí skinheads.

¹⁶⁶ MALÍŘ, Jiří a Pavel MAREK. Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu v letech 1861-2004. Brno: Doplněk, 2005. ISBN 80-7239-178, str.468

Skinheads se v Československu objevili již okolo roku 1985, ale větší pozornosti se dočkalo díky vzniku hudební skupiny Orlík a angažovanosti Davida Matáska a Daniela Landy, kteří dokázali oslovit přechodem k subkultuře skinheads větší část společnosti. Orlík ve svých textech odkazuje na boj proti komunismu, opakuje základní zásady českého šovinismu a rasismu. Dále jsou uvedeny odkazy na husitské tradice a český nacionalismus. Skinheadi se poprvé objevují v Anglii jako subkultura mladších nezaměstnaných mužů z dělnických tříd.¹⁶⁷

Následně vzniká politická strana s názvem Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa (SPR-RSČ), která byla založená v prosinci roku 1989. Předsedou strany a nejvýraznější osobností byl Miroslav Sládek. SPR-RSČ se hodnotí jako strana s cílem vybudovat demokratický, humánní, silný a ekonomicky prosperující stát. SPR-RSČ v parlamentních volbách v roce 1996 získává svůj historicky nejvyšší počet hlasů a to 485 072, což představuje 8,01 %, a tím předseda strany Miroslav Sládek upevňuje svoje postavení, jelikož strana získává 18 mandátů. Program strany a veřejná vystoupení členů se zakládaly na radikálně opozičním stanovisku vůči poměrům ve státě. V programu SPR-RSČ jsou uvedeny pasáže věnované přistěhovalectví, které mělo být omezeno na co nejnižší minimum. Požadovala též rovné zákony pro Čechy i Romy. V programu SPR-RSČ můžeme dále najít odkazy na silnou národní suverenitu, odmítavý postoj vůči EU a NATO, snížení platů a náhrad členům vlády a poslancům, zrušení Senátu jako naprosto zbytečné komory Parlamentu ČR.¹⁶⁸ V programovém prohlášení zůstává boj proti současné vládě, důraz je kladen na bezpečnost a proti-romský rasismus.

Jako další pravicový subjekt vzniká roku 1995 Vlastenecká Liga, zakladatele Luďka Martinovského. Původně sdružovala rasistické skinheady bez neofašistického zaměření, následně se pokusila očistit od rasismu jako takového a přejít do politické pozice konzervativně nacionalistické skupiny.

¹⁶⁷ Rataj, Jan. Neofašismus a neonacismus v České republice devadesátých let. Rataj, Jan. In: *Padesátá a šedesátá léta v československých i světových dějinách. XV. letní škola historie. Sborník textů a přednášek* / Praha: Porta linguarum, 2003. str. 142-155

¹⁶⁸ www.spr-rsc.cz. webová stránka organizace spr-rsc [online]. [cit. 5.12.2022] Dostupné z: <https://www.spr-rsc.cz/>

Kališníci, kteří tvořili většinu příznivců vlastenecké ligy, se začali prezentovat jako vlastenci, a tím pádem antifašisté. To následně vede k rozporům se členy Bohemia Hammer Skinheads, kteří v této době představovali nejvýznamnější proud v rámci českého skinheadského hnutí. Pro aktivisty Bohemia Hammer Skinheads představovala najednou Vlastenecká Liga nepříjemnou konkurenci, jelikož se snaží zbavit označení za fašisty, ale nadále si chce ponechat většinu skinheadských atributů. Díky této situaci dochází k tříštění sil pravicových extremistů a nejsou ojedinělé i fyzické střety mezi členy Bohemia Hammer Skinheads a členy Vlastenecké Ligy. Vlastenecká liga si tímto ponechává příznivý mediální obraz založený pouze na nacionalismu, a nikoliv na neonacismu. Důsledkem tohoto členové Vlastenecké Ligy svoji skinheadskou subkulturu definují jako hnutí založené výhradně na nacionalismu a konzervatismu.

Dále lze sledovat na pravicové scéně vytvoření radikálnější organizace s názvem Vlastenecká Fronta, která ve svém programu hlásá omezení imigrace z neevropských zemí a je proti členství České republiky v Evropské unii i NATO, požaduje obnovení trestu smrti a je pro ochranu českých podnikatelů v rámci volného trhu. Vlastenecká Fronta též nepodporuje uzavírání manželství s neevropskými přistěhovalci, rasově smíšená manželství, manželství homosexuální a jiné netradiční typy sňatků. V otázkách školství se negativně staví k multikulturní výchově.¹⁶⁹

¹⁶⁹ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. [Brno]: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-86598-45-4. str. 283-296

4. Vývoj levicových subjektů na území ČR do vzniku samostatné České republiky

4.1. Období První republiky (1918-1938)

Politická situace v Československu po 1. světové válce nahrávala levicovým politickým stranám. První komunální volby v Československém státě probíhaly dne 15. června roku 1919 a přinesly velmi výraznou převahu subjektům řadícím se do levicového spektra. U etnicky českých voličů získala nejvíce hlasů Československá sociálně demokratická strana dělnická (32,5 %), následovala Československá strana socialistická (17,3 %), která se řadila ke středolevicovému spektru, na třetím místě s 15,3 % skončila Republikánská strana československého venkova, která byla někdy nazývána agrární strana. Roztříštěné politické spektrum se díky výše uvedeným výsledkům proměnilo po uzavření tzv. rudozelené koalice výše uvedených stran na levicový vládnoucí blok. Další volební možností pro společnost byly volby do Národního shromáždění roku 1920. Volby do Parlamentu Československé republiky se konaly roku 1920, do poslanecké sněmovny 18. dubna a volby do senátu 25. dubna, výsledky byly obdobné jako výsledky předchozích komunálních voleb. Zásadní změna nastala roku 1921, poté co v roce 1920 postupně došlo k rozkolu v sociální demokracii a ustavení dvou paralelních sociálně demokratických struktur. Díky tomuto rozložení vzniká v květnu 1921 samostatná Komunistická strana Československa, následně na slučovacím sjezdu na podzim roku 1921 integrovala i komunistické strany jiných národností v Československu. Program KSČ byl určován zahraničním vedením a přejímal jeho postoje. Komunistická ideologie ve společnosti silně rezonovala a získala si významný počet příznivců.

Ve volbách do poslanecké sněmovny Národního shromáždění ČSR v roce 1925 získala 13,14 % všech platných hlasů, což odpovídalo zisku 934 223 hlasů a 41 mandátů. KSČ se umístila se na celkovém druhém místě mezi ostatními politickými stranami. V následujících volbách v roce 1929 a 1939 získala KSČ vždy po 30 mandátech, ale pro svou radikálně opoziční a revoluční politiku nebyla schopna se začleňovat do vládních koalic. Zbylé politické strany proto opakovaně uzavíraly široké pravolevé koalice a předsedové předmětných sdružení v takzvané pětce (pět hlavních nekomunistických českých stran, kromě živnostníků) drželi zásadní politický vliv.¹⁷⁰

4.2. Období 2. světové války (1939-1945)

20. října 1938 byla činnost KSČ na základě rozhodnutí nacistických představitelů zastavena a strana přešla do ilegality. Na počátku 2. světové války po dobu trvání německo-sovětského paktu o neútočení od srpna 1939 do června 1941 se v souladu s pokyny z Moskvy oficiálně nezapojila KSČ do odboje proti okupaci Československa, jelikož s nacisty mají společný cíl zničit kapitalismus. Napadením SSSR Německem dne 22. června 1941 se situace samozřejmě ihned obrátila a KSČ se stala významnou silou domácího i zahraničního protinacistického odboje. V březnu 1945 jednali komunisté s představiteli československého exilu pod vedením Edvarda Beneše, výsledkem byl vznik Národní fronty Čechů a Slováků. Jako významná odbojová síla podporovaná Sovětským svazem se KSČ v roce 1945 stala součástí druhé vlády Zdeňka Fierlingera. Všech osm komunistických členů první vlády zastávalo stejné posty i ve druhé vládě. KSČ.¹⁷¹

¹⁷⁰ Kárník, Z.: *České země v éře První republiky, Díl 1. Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918-1929)*. Praha: Libri, 2000. ISBN 80-7277-027-6; str. 124

¹⁷¹ PACNER, Karel. *Osudové okamžiky Československa*. Čtvrté, doplněné a rozšířené vydání. Praha: Plus, 2018. ISBN 978-80-259-0871-6; str. 178-193

4.3. Období 1945-1989

Po 2. světové válce se v českých zemích obnovil částečný politický pluralismus. Na jaře 1945 byla ustavena Národní fronta Čechů a Slováků jako politické ústředí československých stran hlásících se k výstavbě obnovené, ale zničené republiky. Národní fronta zastávala funkci všenárodní koalice, která zahrnovala všechny politické proudy předmnichovského Československa a dávala souhlas ke vzniku všech nových politických stran.

V parlamentních volbách roku 1946 v českých zemích kandidovaly jen čtyři strany a dominantní pozici získala Komunistická strana Československa, která získala 40 % hlasů, což odpovídalo 93 mandátům a 2 205 697 platným a uznaným hlasům. Na Slovensku získala sesterská Komunistická strana Slovenska 30 % hlasů. KSČ začala soustavně pracovat na postupném obsazování významných politických a jiných postů kam dosazovala komunisty či jejich sympatizanty a ve vytváření vlastních právním řádem neupravených a formálně apolitických ozbrojených Lidových milicí.¹⁷²

Důležitým mezníkem v historii Československa byl únor 1948, následně více známý jako „*Vítězný únor*“, kdy došlo ke státnímu převratu. Všenárodní koalice se v rámci Národní fronty rozpadla a národní socialisté, lidovci a slovenští demokraté se rezignacemi v parlamentu pokusili změnit stávající vládního uspořádání. V politickém souboji nakonec zvítězili komunisté, kterým se podařilo mobilizovat veřejnost. V ostatních stranách aktivizovali své spojence, provedli čistky a následně sestavili novou vládu, opět již podruhé, v čele s Klementem Gottwaldem. Volby do Národního shromáždění, tedy do nejvyššího zákonodárného sboru Československa, se konaly dne 30. května 1948 s výsledky: KSČ 160 mandátů a KSS 54 mandátů.

¹⁷² MALÍŘ, Jiří a Pavel MAREK. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu v letech 1861-2004*. Brno: Doplněk, 2005. ISBN 80-7239-179-8; str. 1216–1221.

Formálně tak v českých zemích po roce 1948 existoval pouze systém jedné vedoucí dominantní politické strany KSČ a dvou menších stran. Všechny následující volby na území Československa až do roku 1990 probíhaly v systému Národní fronty s jednotnou kandidátní listinou KSČ.

O změnu se pokusila společnost v 60. letech. Byla zrušena cenzura a do Československa se začínala prolínat západní kultura. Vyhlášením akčního programu KSČ, který reagoval na zvyšování snahy veřejnosti o demokratizaci režimu se nesetkalo s pochopením čelních představitelů SSSR. Sílicí změny v prostředí Československa a možná hrozba revoluce, vyústily vpádem vojsk Varšavské smlouvy 21. srpna roku 1968. Až do roku 1989 byl Československý lid opět utlačován totalitním režimem.¹⁷³

4.4. Období po pádu komunismu (1989-1995)

Po nástupu demokracie roku 1989 se začaly objevovat přirozené společenské jevy: protestní akce, zakládání politických hnutí, a s tím také přirozeně spjatý radikalismus a extremismus. KSČ se přejmenovala na KSČS a na sjezdu v roce 1990 se strana přetvořila ve federaci nově založené KSČM a KSS. Federální KSČS zanikla 7. dubna 1992, nástupnickou organizací KSČ se v České republice stala Komunistická strana Čech a Moravy. V rámci anarchistické scény vzniká Československé anarchistické sdružení, které vydalo své první ustavující prohlášení v říjnu 1989, následně významnější levicové uskupení Levá alternativa – hnutí za demokratický a samosprávný socialismus, jehož základní myšlenky byly formulovány v listopadu 1989. Levá alternativa měla své ustavující setkání 17. března 1990, šlo o první významnější uskupení krajní levice, které nebylo spojeno s KSČ. Skupina sdružovala zejména trockisty a radikální socialisty, navazovala na českou disidentskou levici.

¹⁷³ MADRY, Jindřich. *Sovětská okupace Československa, jeho normalizace v letech 1969-1970 a role ozbrojených sil*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky, 1994. ISBN 80-85270-30-7; str. 50-68.

Program obou uskupení stanovoval, že společnost musí být založena na socialismu, pluralismu, na parlamentní a hospodářské samosprávné demokracii. Odmítaly novou konzumní společnost, soukromé vlastnictví by se mělo tolerovat pouze v osobním nebo v rodinném podnikání.¹⁷⁴ Na podzim roku 1990 vzniká nové hnutí Socialistická solidarita s původním názvem Dělnická demokracie, jako odnož Socialist Workers Party. Socialistická solidarita se od samého počátku angažovala o infiltraci skupin anarchistů a také se snažila pořádat antifašistické akce.¹⁷⁵

Nejviditelnějšími, na levicové scéně v předmětném období, zůstávají skupiny anarchistů a autonomů. Roku 1994 dochází především ke skupinovým projevům demonstrativního charakteru. Akce jsou zaměřené proti podnikatelským aktivitám firmy Mc Donald's, jaderné energetice, výstavě bezpečnostní a zbrojní techniky IDET atd. Nejvýraznější na extremistické scéně je Československá anarchistická federace (ČSAF), která sdružuje autonomní skupiny z celé České republiky, včetně Anarchosyndikalistické federace. Aktivity ČSAF jsou velmi různorodé, např. vydávají vlastní časopisy a pořádají demonstrace. V prvním pololetí roku 1995 dochází u hnutí anarchoautonomů k výrazné aktivizaci projevující se vyšší četností demonstrací a neformálních akcí zaměřených proti orgánům státní správy. Byla zvolena forma záměrných a nepovolených demonstrací umožňujících konfrontaci s policisty, obsazování opuštěných budov, přičemž následné nucené vyklizení bylo interpretováno jako státní a policejní teror.

¹⁷⁴ BASTL, Martin. *Radikální levice v České republice: devadesátá léta dvacátého století*. Brno: Masarykova universita, 2001. ISBN 80-210-2722-3; str. 12-13.

¹⁷⁵ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-098-6; str. 159-160.

5. Empirická část – Metodika výzkumného šetření

Pro potřeby zpracování výzkumné části rigorózní práce, byla zvolena kombinace dvou výzkumných metod trendové analýzy a obsahové analýzy.

U trendové analýzy, bude autor vycházet z dostupných dokumentů, které vydávají subjekty angažující se v oblasti boje proti extremismu v ČR. Hovoříme zde zejména o výročních, pololetních a čtvrtletních zprávách o extremismu, koncepcích boje proti extremismu a strategiích boje proti extremismu, které periodicky vydává Ministerstvem vnitra České republiky. Další zdroj analyzujících dat představují výroční zprávy Bezpečnostní informační služby. Analýza trendů je aplikována z důvodu rozsáhlého množství dat, které je nutné zpracovat a vyvodit z nich výsledky v oblasti extremismu, jenž jsou předmětem výzkumu práce. Druhá výzkumná metoda, která bude v práci použita je formální obsahová analýza neboli kvantitativní obsahová analýza. Do výzkumného šetření byly zařazeny dokumenty výše uvedených subjektů, které byly publikovány v období od roku 1996 až 2022. Pro doplnění výsledků výzkumné části je v práci vycházeno rovněž z dat poskytnutých a zveřejněných Policií ČR, Ministerstvem obrany ČR, Nejvyšším státním zastupitelstvím ČR a Probační a mediační službou ČR. Veškeré dokumenty, které byly využity pro analýzy v praktické části jsou veřejně publikované a dostupné.

Cílem výzkumné části práce bude zjistit vývoj, trendy a statistické údaje vztahující se k extremismu na území České republiky v období od roku 1996 až 2022. Autor práce se bude také zabývat rozsahem výročních zpráv MV ČR vztahujících se k extremismu a uvede počet normostran a podíl textu levicového spektra a pravicového spektra i s procentuálním vyjádřením. Normostrany byly využity z důvodu lepší prokazatelnosti informací. Jedna normostrana je dle standardu 1800 znaků včetně mezer. Po analýze dat autor přinese ucelený souhrn a možné doporučení k dalšímu vývoji extremistické scény. Výzkumná část má počátek od roku 1996, na který se odkazuje první dostupná výroční zpráva Bezpečnostní informační služby ČR (dále také BIS) publikována dne 1.6.1998.

5.1. Vývoj a trendy v období 1996 až 2000

BIS stanovuje svoji působnost a uvádí, že bude zabezpečovat informace:

- a) o záměrech a činnostech namířených proti demokratickým základům, svrchovanosti a územní celistvosti České republiky,
- b) o zpravodajských službách cizí moci,
- c) o činnostech ohrožujících státní a služební tajemství,
- d) o činnostech, jejichž důsledky mohou ohrozit bezpečnost nebo významné ekonomické zájmy České republiky,
- e) týkající se organizovaného zločinu a terorismu.

K písmenu a) BIS ve výroční zprávě odkazující na rok 1996 poprvé uvádí, že se začíná používat termín extremismus. Tento termín definuje jako krajně vyhrčené, demokratickému systému nepřátelské postoje, názory a ideologie, které se objevují v pozadí destruktivních aktivit. Konkrétní nežádoucí, resp. nebezpečné záměry, aktivity a metody (násilné, politické aj.), jejichž účelem je realizace předmětné ideologie a zničení či destabilizace demokratického systému. Vše výše uvedené je označováno souhrnným pojmem subverze.

Objevují se nové fenomény: strukturalizace, programová profilace extremistických skupin, vzájemná ideologická a strategická spolupráce, pořádání společných akcí, zvýšení počtu členů a sympatizantů, intenzivní a méně skrývané šíření ideologií a propagandistických materiálů, úsilí o maximální stupeň konspirace při konkrétní činnosti, vzájemná spolupráce extremistů s odlišnými ideologickými východisky (to se týká především vztahu vůči evropské integraci a vstupu ČR do NATO) a především větší radikalita hláсанých ideologických postojů a myšlenek.¹⁷⁶

¹⁷⁶ www.bis.cz. Informační portál Bezpečnostní informační služby. Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 1996 a 1997 [online]. [cit. 6.12.2022] Dostupné z: <https://www.bis.cz/vyrocní-zpravy/vyrocní-zprava-bezpecnostni-informacni-sluzby-za-rok-1996-a-1997-d63d487e.html>

Aktivní skupiny v ČR reprezentují všechny významné extremistické ideologie:

- a) levicově extremistické skupiny, které vycházejí z komunistické ideologie bývalého režimu (ve smyslu zákona č.198/1993 Sb.). Základním dlouhodobým cílem těchto skupin je znovuoobnovení nějaké formy totalitního nedemokratického režimu založeného na této ideologii. Aktuální snahou je udržení ČR mimo evropské bezpečnostní a hospodářské struktury, jako základního předpokladu pro obnovení jakési formy bývalého socialistického bloku a opětovné včlenění ČR do mocenské sféry silného, velmocenského Ruska;
- b) anarchoautomní postoje, tj. spojení klasických anarchistů s tzv. autonomním hnutím, nedogmaticky a neideologicky orientovaným, zdánlivě apolitickým hnutím, které zastává radikálně destruktivní postoje vůči společnosti;
- c) nacionalistické a panslavistické postoje, tj. snaha sjednotit slovanské národy pod vedením silného Ruska proti euroatlantickému politickému a kulturnímu prostoru, jehož hodnoty jsou vnímány jako protikladné a nepřátelské, jejich součástí jsou xenofobie a rasistické postoje. Zastánci působí převážně v levé části extremistického spektra, ale mají ohlas i mezi sympatizanty extrémní pravice;
- d) neonacistické skupiny, jejichž východiskem je nacistická ideologie a cílem je „rasově čistá“ společnost, která bude dosažena pomocí "svaté rasové války"
- e) fašizující skupiny, jejichž ideovým východiskem je směs nacionalismu, rasismu a myšlenek italského a předválečného českého nacionálního fašismu. Čeští fašisté procházejí stále vývojem, jsou časté strukturální i programové změny a tyto skupiny se různě transformují.¹⁷⁷

¹⁷⁷ www.bis.cz. Informační portál Bezpečnostní informační služby. Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 1996 a 1997 [online]. [cit. 6.12.2022] Dostupné z: <https://www.bis.cz/vyrocní-zpravy/vyrocní-zprava-bezpečnostní-informační-sluzby-za-rok-1996-a-1997-d63d487e.html>

Vychází první dokument Ministerstva vnitra ČR s názvem *Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií*. MV ČR v této zprávě uvádí, že definice pojmu extremismus prozatím neexistuje, a to ani v západních demokraciích. Právně tento pojem v právním řádu není tedy zakotven vůbec. Celá problematika zůstává živnou půdou pro politology a vědecké diskuse. Prozatím se tedy vychází z pracovní definice, která je založena na tom, že extremismus je v demokratických zemích vnější a souhrnné označení pro specifický společenský jev obecně, ale i pro jeho myšlenkový základ nebo z něho vyvěrající činnost speciálně. Myšlenkovým základem extremismu jsou různé ideologie (primárně politické nebo sekundárně politické), pro které je společné zpochybňování demokratických základů společnosti, některých základních lidských práv a svobod. Extremismus se projevuje více či méně systematickou a organizovanou aktivitou a to verbální, grafickou nebo fyzickou. Tyto aktivity mají nejčastěji charakter narušování osobní svobody, napadání osob, poškozování majetku nebo propagace idejí, které jsou v rozporu se základy právního řádu České republiky. Dochází k modernizaci výzbroje extremistů z obou stran politického spektra, zlepšuje se propagace ideologií a řízení teroristických operací. Extremisté legálně vlastní řadu nakladatelství, přičemž rozvoj moderních tiskařských metod jim umožňuje vydávat i publikace s nízkým nákladem. K propagaci cílů bývá velmi často používána nová celosvětová počítačová síť s názvem internet.

Scéna pravicově smýšlejících subjektů

Na počátku sledovaného období byly nejvýznamnější uskupení:

a) Hnutí národního sjednocení (HNS), je neregistrovaná organizace vzniklá v polovině devadesátých let. Vychází z tradic prvorepublikového fašismu a ultrakonzervativního katolicismu. S ohledem na úzké napojení zakladatelů HNS na brněnský konzervativní katolicismus se v programu organizace projevil jeho vlivy. OSN a NATO jsou např. označeny za zednářské organizace.

b) Blood & Honour – Division Bohemia vydává ilegálně svůj vlastní časopis „Rahowa“. Hlásí se k Národně socialistické alianci ve Velké Británii, která soustřeďuje všechny neonacistické organizace v čele s „Blood & Honour“ a „Combat 18“. Tato organizace převzala vůdčí úlohu v neonacistickém spektru České republiky po Bohemia Hammer Skins (BHS), taktéž neregistrované nadnárodní organizaci, jenž se stáhla do ústraní z důvodu zvýšeného zájmu policie.

Následně dochází roku 1998 k útlumu aktivit u pravicového extremistického spektra z důvodu policejního zásahu na vedoucí struktury významné neonacistické organizace Blood & Honour Division Bohemia (B&H DB). Následkem tohoto zákroku a dalšího došlo ke změně taktiky vedení extremistických skupin, vyplývající jednak ze získání nových vlastních zkušeností, intenzivního využívání zahraničních empirií a akceptování rad zkušenějších a starších pravicových extremistů vně skinheadské subkultury. Vlastenecká fronta se zabývá významnými aktivitami s cílem etablovat se jako standardní politický subjekt. Její postoje jsou výrazně protiintegrační a xenofobní. Při projevech nesouhlasí s členstvím České republiky v NATO.

Pravicoví extremisté většinou nevykazují snahy zapojit se do politické činnosti v rámci stávajícího společenského systému a odmítají klasické občanské politické organizace. Své působení soustřeďují na šíření neonacistických ideologií, jako přípravy na „svatou rasovou válku“ (tzv. RAHOWA – Racial Holy War) a na budování pevně strukturovaných organizací, které budou jasně programově profilované. Přichází také nové pravicově zaměřené tiskoviny. Jedná se např. o periodika s názvy *Národní výzva*, *Phoenix*, *Oi! Rebel*, *RAHOWA*, *Attack*.

Roku 1999 se česká extremistická scéna dostává do kvalitativně vyššího stupně, zapojila se více do mezinárodních struktur a projevy extremistů nabyly na síle. Ve všech okresech ČR se můžeme setkat se skupinami osob či jednotlivci sympatizujících s extremistickými hnutími.

Pro pravicově extremistické spektrum byla v roce 1999 příznačná aktivizace, která byla provázená snahou některých subjektů přetransformovat se ve standardní politické strany a také je viditelná snahou o stále větší zakonspirování činností. Informace si obvykle předávali extremisté telefonicky, za značného využívání mobilních telefonů. K zasílání tiskovin zřizovali P. O. Boxy. Před veřejnými akcemi byli předmětní účastníci poučováni, aby nepoužívali symboly a nášivky, které by budily podezření z propagace fašismu, zdrželi se slovních projevů umožňujících policii proti nim ze zákona zasáhnout. Byla zaznamenána propojenost distribučních sítí tiskovin, CD nahrávek, nášivek apod. po celé ČR, přičemž větší množství tohoto zboží pocházelo ze Slovenské republiky. Smyslem přesunu distribuce těchto materiálů na tzv. soukromé akce, byla snaha co nejvíce ztížit odhalování předmětného druhu trestné činnosti s rasovým a národnostním podtextem. V roce 1999 dochází na území České republiky k nejzávažnější trestné činnosti v souvislosti s rasovou a národnostní nesnášenlivostí. Trestná činnost s rasovým či národnostním podtextem byla převážně páchána příznivci hnutí skinheads a nadále směřovala proti příslušníkům romské komunity. Byl zaznamenán nárůst zjištěných trestných činů s extremistickým podtextem o + 137,6 % oproti roku 1998.

Na závěr uvedeného období byly nejvýznamnějším extremistickým hnutím Národní aliance (NA), Vlastenecká republikánská strana (VRS) a Blood&Honour Division Bohemia.

Scéna levicově smýšlejících subjektů

Za nejvýznamnější subjekty lze považovat Československou anarchistickou federaci (ČSAF), která sdružuje autonomní skupiny z celé České republiky včetně Anarchosyndikalistické federace. ČSAF je součástí mezinárodní organizace s názvem Internacionála Anarchistických Federací (IAF/IFA) - Anarchistická internacionála. Aktivity ČSAF jsou velmi různorodé – vydává vlastní periodika, pořádá demonstrace apod.

Z alarmujících prohlášení ČSAF lze zdůraznit např. podporu organizaci MRTA a jejímu boji na japonském velvyslanectví v Peru.

Dle Bezpečnostní informační služby extremistické aktivity v největším rozsahu produkují neobolševické a s nimi spojené levicové extrémně nacionalistické skupiny, které se sdružují na základě ideje „všeslovanské vzájemnosti“. Počty členů a sympatizantů těchto skupin jsou řádově několikanásobně větší, oproti příznivcům pravicového extremismu. Levicoví extremisté disponují větším společenským kreditem, jsou více provázaní s běžnou občanskou společností, disponují lepšími možnostmi veřejné prezentace, jsou také více propojeni do státních struktur. Těžištěm činnosti je vydávání nejrůznějších tiskovin jako např. časopis s názvem *Existence a Solidarita*

Následně na levicově extremistické scéně pokračovala radikalizace anarchoautonomních hnutí. Levicová scéna zorganizovala „Festival odporu proti policejnímu násilí, lžím a represím“ a také pokračovala v pořádání demonstrací proti rasismu, fašismu. A proti nadnárodním společnostem Shell a Mc Donald's jako symbolům kapitalistické společnosti. Československá anarchistická federace udržuje časté zahraniční kontakty především se stejně smýšlejícími partnery v Německu, Polsku a Ruské federaci. Stále se jí nepodařilo stát se členem Internacionály anarchistických federací IAF/IFA, k níž se chce urputně dostat. Úzce spolupracuje s mezinárodní radikální anarchistickou strukturou People's Global Action.

Na závěr předmětného období zaujímá významné místo uskupení s názvem Antifašistická akce (AFA).¹⁷⁸ Jejím programem je tzv. antifašismus. Boj s fašisty a neofašisty chápe doslova jako vyvolávání násilných střetů s příznivci hnutí skinheads, přičemž AFA klade rovnítko mezi fašismem a existujícím politicko – ekonomickým systémem.

¹⁷⁸ www.mvcr.cz. Informační portál Ministerstva vnitra ČR. Výroční zprávy o extremismu a koncepcí boje proti extremismu z roků 1996 až 2000 [online]. [cit. 19.12.2022] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx> a www.bis.cz. Informační portál Bezpečnostní informační služby. Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby z roků 1996 až 2000 [online]. [cit. 19.12.2022] Dostupné z <https://www.bis.cz/vyrocní-zpravy/vyrocní-zprava-bezpecnostni-informacni-sluzby-za-rok-2020-158d1414.htm>

Po útlumu své činnosti v období 1997-1998 se AFA počátkem roku 1999 opět zaktivizovala a zařadila mezi nejvýznamnější subjekty anarchoautonomní scény. Během roku 2000 zůstává idea všeslovanské vzájemnosti nosnou myšlenkou pro aktivity neobolševických uskupení. Stejně jako v předchozích letech lze uvést, že členská základna levicových skupin je na řádově vyšší úrovni, co se týká aktivit, organizovanosti apod., než je tomu u skupin pravicově extremistických. Skupiny levicových extremistů se nadále výrazně neoddělují od běžné občanské společnosti, pokračuje jejich snaha o pronikání do státních struktur s úmyslem získat přístup k citlivým informacím. Tato snaha je jimi považována za jeden z postupných kroků nutných k naplnění sledovaných cílů, jímž je popření demokratického vývoje po roce 1989 a znovuobnovení mocenských poměrů a geopolitického uspořádání Evropy před rokem 1989.¹⁷⁹

Tabulka 5 - Trestné činy s extremistickým podtextem období 1996 až 2000¹⁸⁰

Rok	Zaevidováno TČ	Podíl kriminality v %	Objasněno TČ	Stíháno osob
1996	131	0,03	58	152
1997	159	0,04	132	229
1998	133	0,03	100	184
1999	316	0,07	273	434
2000	364	0,09	327	449

¹⁷⁹www.mvcr.cz. Informační portál Ministerstva vnitra ČR. Výroční zprávy o extremismu a koncepcie boje proti extremismu z roků 1996 až 2000 [online]. [cit. 19.12.2022] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx> a www.bis.cz. Informační portál Bezpečnostní informační služby. Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby z roků 1996 až 2000 [online]. [cit. 19.12.2022] Dostupné z <https://www.bis.cz/vyrocní-zpravy/vyrocní-zprava-bezpecnostni-informacni-sluzby-za-rok-2020-158d1414.html>

¹⁸⁰HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti: právní monografie*. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-311-9; str. 13

Tabulka 6 - Počet normostran a procentuální zastoupení výročních zpráv MV ČR období 1996 až 2000

Rok	Počet normostran celkem	Levice		Pravice	
		Počet normostran	Procenta	Počet normostran	Procenta
1997	84,98	2,68	3,15	4,92	5,79
1998	91,29	6,48	7,10	6,16	6,75
1999	61,68	7,69	12,47	13,30	21,56
2000	79,90	20,21	25,29	23,89	29,90

Zdroj: vlastní analýza autora

5.2. Vývoj a trendy v období 2001 až 2005

Scéna pravicově smýšlejících subjektů

Oproti předchozímu období dochází ke zvýšení počtu extremistů a posluchačů příjždějících na koncerty ze SRN. Zvýšený zájem o koncerty v České republice, a to zejména z toho důvodu, že v SRN byla zakázána činnost organizace Blood & Honour, která velkou většinu koncertů organizačně zajišťovala a pořádala. Pravicoví extremisté se nadále snaží o zaujetí místa na politické scéně. Významnou úlohu v tomto směru sehrála Vlastenecká republikánská strana (VRS) o což se zasloužili členové, kteří přestoupili z registrovaného občanského sdružení Národní aliance a z neregistrované organizace Národní odpor. V roce 2001 probíhají přípravy na protestní akce proti zasedání NATO, které se uskuteční ve dnech 21.–22. listopadu 2002 v Pražském Kongresovém centru a také se utváří nová organizace s názvem Rytíři slunečního kruhu (RSK), která má příznivce jak regionu Severní Moravy a Slezska, tak i v rámci celé České republiky, Slovenské republiky apod. Tato organizace se vyznačuje tím, že nemá pevné členství. Největší část příznivců pochází z okresu Karviná, Opava a Ostrava. Činnost Rytířů slunečního kruhu je zaměřena rasisticky a antisemitsky.

V roce 2002 je primárním úkolem zamezit vstupu ČR do Evropské unie. Vlastenecká fronta společně s dalšími pravicovými subjekty uspořádala k výročí vzniku samostatné České republiky protest proti Evropské unii. Národní odpor (NO) se chtěl během roku 2002 navrátit k akcím, které se provádějí tzv. na ulici, namísto uplatňování politických cílů ambicí. Největší manifestace Národního odporu se uskutečnila 1. května 2002 za účasti asi 350 osob. Předmětem manifestu bylo předvést svoji sílu, a to zejména vůči levicovým extremistům. V roce 2003 se veškeré pravicové subjekty zabývaly zejména odporem vstupu České republiky do Evropské unie. Dále pokračovaly snahy o další rozvoj a posilování mezinárodní spolupráce a bylo zaznamenáno, že u některých členů extremistických uskupení se zvyšuje snaha k výraznější radikalizaci a postup k většímu násilí. Tyto výzvy zaznamenala Bezpečnostní informační služba ČR.

Roku 2003 byl zaznamenán u pravicově smýšlejících organizací decentralizační trend. Cílem vytvoření teritoriálních a nezávislých neonacistických subjektů, které v rámci dohod svých vůdčích osobností v různé míře navzájem spolupracují, bylo zejména snížit potencionální riziko eventuálních zásahů represivních složek státní moci. Stále dochází k utajování míst koncertů *White power music* a ke komunikaci využívají neonacisté stále více možnosti internetu, který se pro ně stává i důležitým prostředkem pro propagaci a šíření neonacistické ideologie. Komunikace byla uskutečňována nejčastěji pomocí softwarového šifrovacího nástroje PGP. Na závěr předmětného období pravicoví extremisté deklarovali odstup od neonacistických či fašistických idejí z důvodu lepší přijatelnosti veřejnosti.

Scéna levicově smýšlejících subjektů

Parlamentní zastoupení nadále zaujímá komunistická strana Československa (KSČ), která zůstává i nadále politickou formací založenou na marxismu-leninismu a deklaruje nastolení diktatury proletariátu v České republice. Stejně jako u pravicového spektra, tak členové levice mají za hlavní úkol počátku předmětného období přípravy na kampaň proti Evropské unii a NATO. Protestní akce organizovaly zejména Československá anarchistická federace (ČSAF), Antifašistická akce (AFA) a Federace sociálních anarchistů (FSA). V souvislosti s přípravami protestních akcí byla obnovena činnost skupiny Independent Media Centre (IMC) přerušená po protestech antiglobalizačního hnutí proti zasedání Mezinárodního měnového fondu a Světové banky v Praze v roce 2000, kdy došlo k násilnému obsazení ulic na Vyšehradě v Praze.

V roce 2001 byly významné organizace Anarchistický černý kříž (ABC) při ČSAF, které se účastnily mezinárodního setkání skupin Anarchist Black Cross (ABC), které proběhlo ve dnech 30. června až 1. listopadu 2001 v belgickém Gentu za účasti skupin z Francie, Belgie, Lucemburska, Holandska, Anglie, Německa, Itálie Polska. Po tomto sjezdu byl vytvořený uzavřený mailing list pro společnou komunikaci. Významnou událostí byl v roce 2002 výcvikový tábor, který uspořádaly AFA a FSA s názvem AFA Camp 2002 s mezinárodní účastí, který měl velmi uzavřený, militantní a konspirativní charakter. V roce 2003 byla významná účast na druhém Evropském sociálním fóru – ESF. Evropské sociální fórum je setkání stoupenců tzv. sociálního hnutí, které představuje jednu z forem antiglobalizačního hnutí a má protisystémové zaměření. V současné době krystalizují uvnitř hnutí dvě názorová křídla. Jedno tzv. hnutí za alterglobalizaci, tj. za nalezení alternativních způsobů globalizace a druhé, revoluční křídlo, vnímá „sociální hnutí“ jako radikální a revoluční boj proti kapitalismu. Také pokračovaly protesty proti válce v Iráku.

Závěrem předmětného období dochází ke stagnaci aktivit a projevů a jediní činnost zůstává pouze na diskuzních fórech. Celá anarchoautonomní scéna je bez výrazných osobností, který by měli kult osobnosti.

Pouze v březnu roku 2005 proběhly v Praze, Hradci Králové a Přerově koncerty, tzv. Antifa benefity, které byly součástí mezinárodní antifašistické kampaně s názvem „good nicht left side“.¹⁸¹

Tabulka 7 - Trestné činy s extremistickým podtextem období 2001 až 2005¹⁸²

Rok	Zaevidováno TČ	Podíl kriminality v %	Objasněno TČ	Stíháno osob
2001	452	0,1	406	506
2002	473	0,1	374	483
2003	335	0,09	265	334
2004	366	0,1	289	401
2005	253	0,07	191	269

Tabulka 8 - Počet normostran a procentuální zastoupení výročních zpráv MV ČR období 2001 až 2005

Rok	Počet normostran celkem	Levice		Pravice	
		Počet normostran	Procenta	Počet normostran	Procenta
2001	179,25	29,53	16,47	39,42	21,99
2002	250,47	42,06	16,79	49,47	19,75
2003	54,38	3,25	5,98	6,28	11,25
2004	84,42	3,66	4,34	9,84	11,66
2005	94,14	4,20	4,46	11,25	11,95

Zdroj: vlastní analýza autora

¹⁸¹ www.mvcr.cz. Informační portál Ministerstva vnitra ČR. Výroční zprávy o extremismu a koncepcie boje proti extremismu z období roků 2001 až 2005 [online]. [cit. 19.12.2022] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx> a www.bis.cz. Informační portál Bezpečnostní informační služby. Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby z období roků 2001 až 2005 [online]. [cit. 19.12.2022] Dostupné z <https://www.bis.cz/vyrocní-zpravy/vyrocní-zprava-bezpecnostni-informacni-sluzby-za-rok-2020-158d1414.html>

¹⁸²HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisli: právní monografie*. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-311-9; str. 13

5.3. Vývoj a trendy v období 2006 až 2010

Scéna pravicově smýšlejících subjektů

Na počátku sledovaného období přichází trend tzv. odpor bez vůdce. To znamená, že neonacistické organizace nepůsobí s hierarchickou strukturou a vedením na celostátní úrovni. Typická je naopak aktivita jednotlivců na regionální úrovni, kteří fungují na základě vlastní iniciativy. Tyto autonomní skupiny spolu vzájemně komunikují skrze své přední představitele, kterými jsou místní aktivisté s přirozenou autoritou.

Jedním z hlavních témat společných všem pravicovým skupinám je boj proti odpůrcům z levicově extremistického spektra. Přední místo, významnosti uskupení zaujímal Národní odpor, jehož členové se podíleli na organizaci prvomájového průvodu v Brně a pochodu pražským židovským městem. Přestože se neonacisté snažili splnit všechny formální zákonné požadavky shromáždění, byly jejich demonstrace vzhledem k jejich skutečnému účelu zakázány. Zajímavostí roku 2007 je stále častější využívání stylu „*black block*“ se kterým přišli původně členové levicových subjektů. Tento styl je využíván zejména z důvodu anonymizace a pro policii je obtížnější příslušníky jednotlivých skupin rozeznat.

Roku 2008 dochází k aktivizaci, politizaci, profesionalizaci a relativnímu sjednocení neonacistu v České republice. Nejpatrnější je změna struktury neonacistické scény. Model neoficiálních lokálních uskupení, vycházejících z principu autonomního nacionalismu, reprezentovaný Národním odporem (NO) a Autonomními nacionalisty (AN), zůstal i nadále zachován a byl doplněn o oficiální politickou reprezentaci – Dělnickou stranu (DS). Pravicový extremisté začínají více šířit své názory mimo okruh svých sympatizantů. Nově vzniklý subjekt Dělnická strana se dostal do podvědomí společnosti hned polovině roku 2008, kdy vyhlásila demonstraci zaměřenou na problematiku soužití s občany romského původu.

Členové DS vedení snahou zviditelnění se před podzimními krajskými volbami se zapojili v letních měsících do řešení situace na janovském sídlišti v městě Litvínov, kde měli déle žijící občané trvajících problémy s některými nepřizpůsobivými, sociálně slabými rodinami, zejména romského původu. Na základě toho, že jednání mezi vedením Dělnické strany a představiteli města nevedlo ke zlepšení, přijelo dne 4. října 2008 na litvínovské sídliště Janov dvanáct členů ochranných sborů Dělnické strany. Zde se setkali s litvínovskými Romy, kteří se na svou obranu vyzbrojili klacky, golfovými holemi či násadami od seker. Jeden z jejich vůdčích představitelů v průběhu tohoto střetnutí, které proběhlo před kamerami novinářů, rasisticky urážel přítomnou členku ochranných sborů dělnické strany. Reportáž z tohoto incidentu, který tiskovina Mostecký deník umístila na internet, vzbudily značný zájem nejenom pravicových extremistů, ale i části české společnosti. Roku 2009 byla v ČR mnohem výraznější pravicová extremistická scéna než levicová. Nejvíce využívanou propagandistickou platformou se pro pravicové extremisty stal internet, přičemž významně narostly činnosti v prostředí diskusních fór a internetových sociálních sítí, zejména na Facebooku. Pravicoví extremisté na sebe strhávali pozornost počtem uspořádaných akcí a také násilím. Nejvýraznějším činem násilí byl útok zápalnými lahvemi na obydlí Romů ve městě Vítkově. Tento útok vyvolal obrovskou pozornost veřejnosti a v podstatě hraničil s teroristickým činem.

Na počátku roku 2009 byl vznesen vládní návrh na rozpuštění Dělnické strany, ten byl následně zamítnut Nejvyšším správním soudem, což znamenalo posílení sebevědomí Dělnické strany, to ovšem trvalo jen do roku 2010, kdy pravicová scéna zažila v roce silný útlum, který byl způsoben zejména policejními akcemi a rozsudky soudů v neprospěch pravicových extremistů. Někteří z trestně stíhaných neonacistů patřili k vůdčím osobnostem a jejich absence společně se strachem z dalších policejních restrikcí vedla k omezení činnosti. Pravicová scéna se začala rozpad do menších a uzavřených skupin. Začalo docházet k mezigeneračním rozkolům, a to zejména kvůli zmíněnému problému se stagnací a také došlo k velmi významné události vztahující se k DS, která byla dne 17. února 2010 rozhodnutím Nejvyššího správního soudu rozpuštěna.

Scéna levicově smýšlejících subjektů

Levicově extremistická scéna je zpočátku spíše v útlumu. Zatímco příznivci anarchoautonomního hnutí se v roce 2006 v souvislosti s bojem proti ideologickým odpůrcům z extrémně pravicového spektra opět mírně aktivizovali, aktivity marxisticko-leninsky orientovaných skupin byly až na výjimky nevýznamné. Významným tématem byly projevy tzv. militantního antifašismu, který je založen na aktivním vystupování proti pravicově extremistickým akcím nebo i osobám ve snaze o násilné napadání pravicově extremistických aktivit.

Nejvýznamnějším představitelem militantního antifašismu v České republice je skupina Antifašistická akce (AFA), která se snaží zastřešit radikální antifašisty vyvíjející činnost na lokální úrovni. Za legitimní prostředek boje proti svým odpůrcům považují militantní antifašisté fyzickou konfrontaci. Roku 2008 lze pozorovat určitý vývoj ve veřejně proklamovaném přístupu k užití násilí. Ten je ve skutečnosti jen posunem v rovině verbální, neboť činnost antifašistu se i nadále nese v duchu myšlenky boje proti neonacismu všemi dostupnými prostředky.

Dále se levicovní extremisté připravují na protestní akce proti summitu G8. V závěru sledovaného období se levicové hnutí potýká s nedostatkem iniciativních a organizačně schopných jedinců s kultem osobnosti a vyčerpáností aktivizačních a radikalizačních témat a z těchto důvodů aktivní činnost stagnuje a je až na výjimky viditelná pouze činnost na diskuzních fórech a sociálních sítích.¹⁸³

¹⁸³ www.mvcr.cz. Informační portál Ministerstva vnitra ČR. Výroční zprávy o extremismu a koncepcie boje proti extremismu z období roků 2006 až 2010 [online]. [cit. 19.12.2022] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx> a www.bis.cz. Informační portál Bezpečnostní informační služby. Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby z období roků 2006 až 2010 [online]. [cit. 19.12.2022] Dostupné z: <https://www.bis.cz/vyrocní-zpravy/vyrocní-zprava-bezpecnostni-informacni-sluzby-za-rok-2020-158d1414.html>

Tabulka 9 - Trestné činy s extremistickým podtextem období 2006 až 2010¹⁸⁴

Rok	Zaevidováno TČ	Podíl kriminality v %	Objasněno TČ	Stíháno osob
2006	248	0,07	196	242
2007	196	0,05	119	181
2008	217	0,06	126	195
2009	265	0,08	186	293
2010	252	0,08	168	231

Tabulka 10 - Počet normostran a procentuální zastoupení výročních zpráv MV ČR období 2006 až 2010

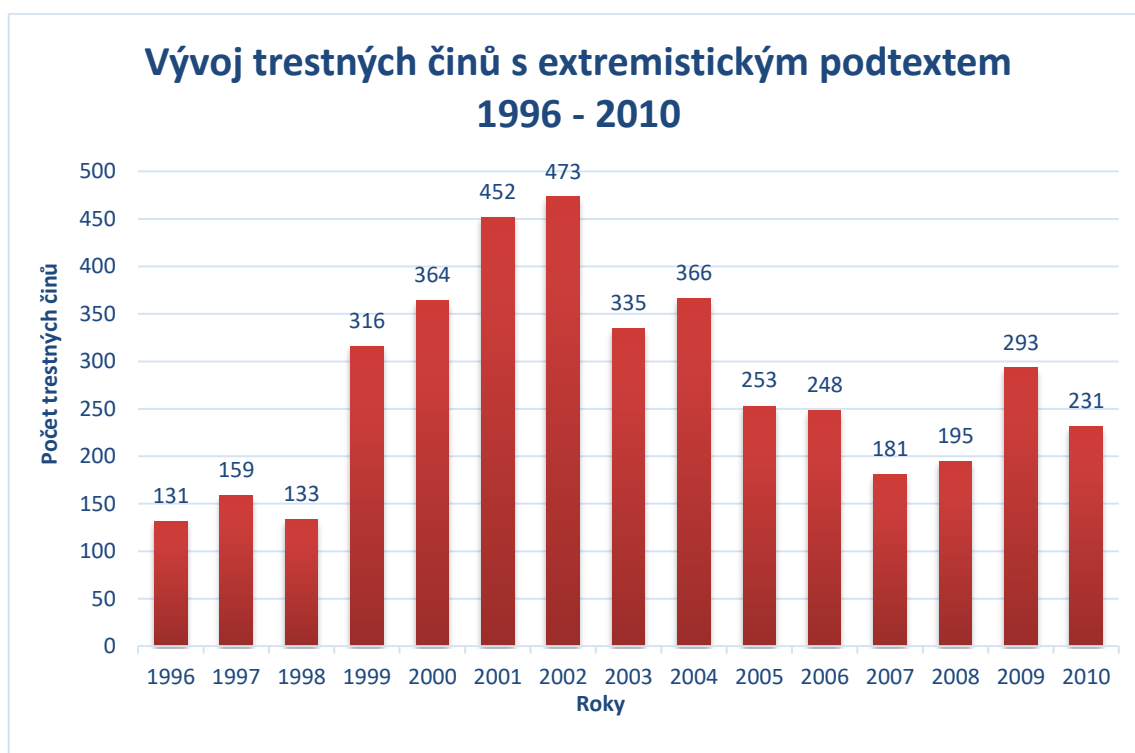
Rok	Počet normostran celkem	Levice		Pravice	
		Počet normostran	Procenta	Počet normostran	Procenta
2006	100,25	3,92	3,91	15,38	15,34
2007	113,18	4,56	4,03	13,28	11,73
2008	88,76	2,84	3,20	13,55	15,27
2009	183,66	5,38	2,93	17,92	9,76
2010	126,61	5,76	4,55	48,89	38,61

Zdroj: vlastní analýza autora

¹⁸⁴HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti: právní monografie*. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-311-9; str. 13

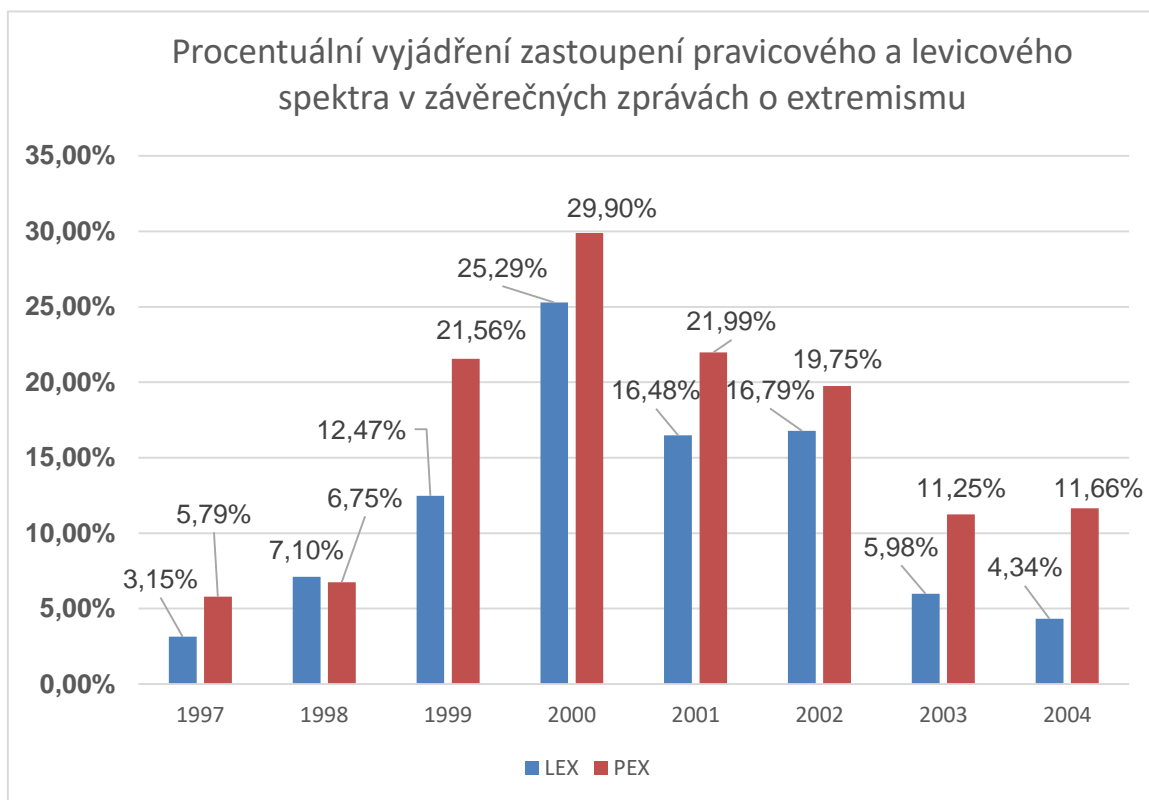
5.4. Vyhodnocení vývoje a trendů za období 1996 - 2010

Graf 1 - Vývoj trestných činů s extremistickým podtextem 1996 - 2010

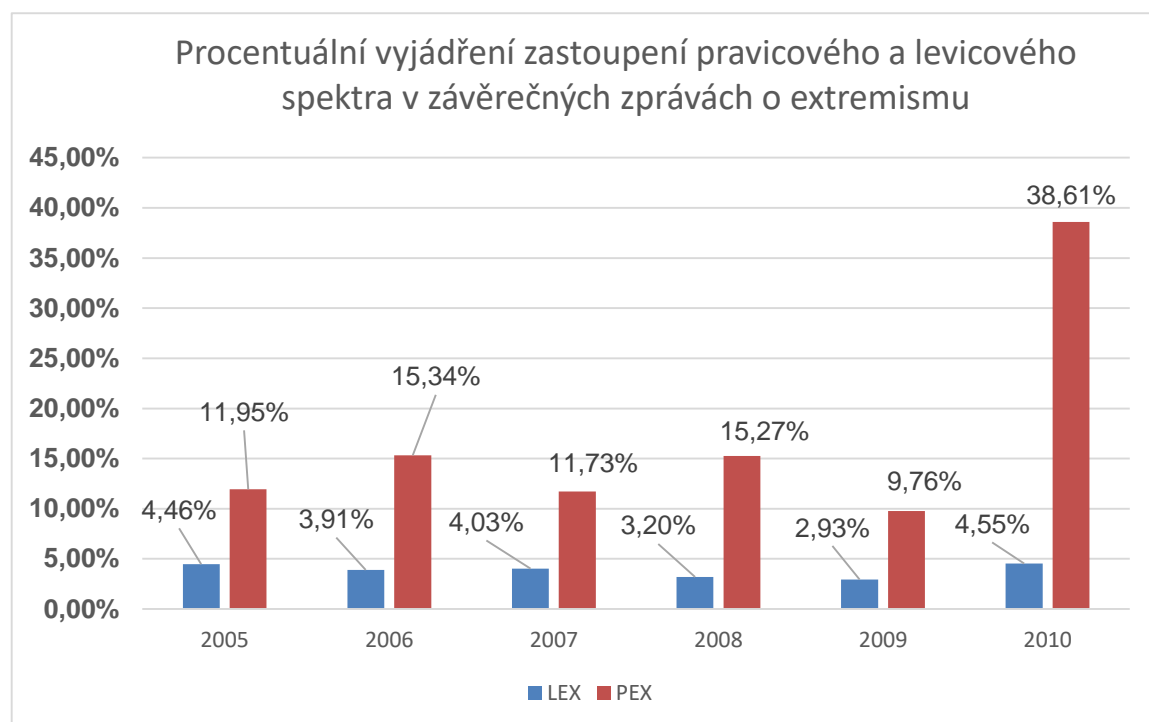

Zdroj: vlastní analýza autora

Od roku 1996 do roku 2002 je patrná vzestupná tendence trestných činů s extremistickým podtextem, která ovšem následně začíná klesat s výjimkou roku 2004. Zvyšování trendu nastává opět v roce 2009.

Zdroj: vlastní analýza autora

Zdroj: vlastní analýza autora

Na uvedených grafech lze demonstrovat, že ve většině letech je větší část věnována pravicovému spektru politického extremismu.

5.5. Vývoj a trendy v období 2011 až 2015

Scéna pravicově smýšlejících subjektů

V uvedeném období se pravicová scéna postupně snažila obnovit své aktivity. Objevuje se nový trend, a to hard bass, který ovšem postupem roku na oblíbě rychle ztratil. Hard Bass je odnoží tvrdého techna, které se vyvinulo v 90. letech podle britského a detroitského vzoru ve své době populárních eurodance scénách v Nizozemí a v Německu. V roce 2011 probíhá mobilizace a oslovení širší populace prostřednictvím témat zaměřených proti Romům a na kriminalizaci romské komunity. Anticikánismus je dále užíván zejména jako prostředek ke sjednocení pravicové scény pod jednotným politickým zastoupením Dělnické strany sociální spravedlnosti (DSSS), což je nástupnická strana po zrušené DS. DSSS se snaží posílit svoje regionální struktury, a to zejména z důvodu přípravy na krajské a komunální volby. V roce 2012 nebyly v rámci krajní pravice, zaznamenány výraznější mobilizační tendence. Zvýšená aktivita se projevila spíše v souvislosti s krajskými volbami a předvolební kampaní DSSS, následně pak až koncem roku se zahájením kampaní prezidentských kandidátů. Pravicová scéna byla nadále výrazně roztříštěná a s výjimkou DSSS neexistovaly žádné další celorepublikové struktury. Základním organizačním prvkem scény byly lokálně působící buňky skládající se často z nízkého počtu aktivistů do 5 osob. Mimo aktivit při protiromských demonstracích nepředstavovali příslušníci pravicové extremistické scény jako celek reálnou hrozbu a bezprostřední ohrožení pro demokratické základy a zřízení České republiky.

Nejvýraznějším a největším subjektem české pravicově extremistické scény zůstávala DSSS. Přes veškeré její snahy ale nebyla schopna získat vyšší podporu veřejnosti a zůstala na okraji politického zájmu a obdržela v parlamentních volbách na podzim roku 2013 pouze 0,86 % odevzdaných hlasů.

V roce 2013 vyšla první koncepce boje proti extremismu schvalovaná vládou ČR. Koncepce boje proti extremismu každoročně vytyčuje úkoly pro ústřední orgány státní správy. Jedná se o opatření preventivní i represivní povahy v oblasti práce policie, justice, v oblasti školství, vzdělávání, mediální politiky apod. Dokument stanovuje úkoly, které jsou průběžně plněny a každoročně vyhodnocovány. Dokument je v gesci MV, nicméně za dílčí úkoly mají odpovědnost dotčené resorty.

Závěrem sledovaného období se předmět činnosti pravicově extremistické scény nijak zásadně nezměnil, scéna většinou stagnovala bez výraznějších aktivit, ale přichází dvě nová témata. Prvním byla vzrůstající vzájemná podpora pravicově extremistických subjektů, kteří dříve z ideových nebo osobních důvodů jakoukoliv spolupráci odmítaly a veškeré své protiuprchlické akce organizovaly na sobě nezávisle. S rostoucím zájmem společnosti o téma migrace, rostla rovněž ochota kooperovat při pořádání protestů proti uprchlíkům. Druhým směrem byly intenzivnější kontakty či přímo spolupráce extremistů s neextremistickými protiuprchlickými skupinami.

Scéna levicově smýšlejících subjektů

Levicové subjekty jsou stále v útlumu, nadále se potýkají s roztříštěností a slabou členskou základnou, která má jen omezený počet aktivních a radikálních jedinců. V roce 2012 se levicovní extremisté snaží profitovat z občanských protestů proti úsporným reformám se kterými přišla vláda ČR. Většinou participovaly na různých demonstracích neextremistických subjektů, zaměřených na kritiku současné vládní politiky.

Současný stav extremistické scény, o které Bezpečnostní informační služba ČR informuje pravidelně ve svých výročních zprávách i na svých webových stránkách, ukazuje, že levicová extremistická scéna aktuálně nemá potenciál pro skutečně reálné ohrožení demokracie v České republice. Největší bezpečnostní riziko plynoucí z činnosti levicově extremistické scény představovaly útoky na cíle symbolizující systém a státní represí.

Bylo zaznamenáno pět potvrzených a jeden nepotvrzený útok, ke kterým se přihlásila Síť revolučních buněk (SRB). V jejím rámci působila celá řada subjektů, často velmi nevýznamných a převážně s regionálním charakterem. Terčem útoků byly hmotné cíle za účelem způsobení majetkových škod. K přímým akcím proti fyzickým osobám nedošlo. Tři žhářské útoky směřovaly proti služebním vozidlům PČR. Při prvním a druhém útoku, ze dne 19. ledna v Litvínově a dne 13. února v Praze, však nedošlo ke vzplanutí služebních vozidel, a tedy k žádné škodě na majetku. Až útok ze dne 30. srpna v Ústí nad Labem způsobil zahoření vozidla PČR a škodu zhruba 500 000 Kč. Závěrem sledovaného období byla hlavním mobilizačním faktorem levicových extremistů uprchlická krize v Evropě. V rámci podpory imigrantů se angažovali zejména na demonstracích, jejichž cílem bylo blokovat shromáždění odpůrců uprchlíků, a to nejen z pravicově extremistického spektra. S nárůstem počtu protiimigračních demonstrací byl zaznamenán nejen nárůst protiakcí, ale také větší aktivizace a radikalita levicových extremistů. Militantní příznivci levice pokračovali v páchání žhářských útoků, jejichž terčem byla vozidla policejních složek. Většina těchto přímých akcí reagovala na policejní operaci Fénix z 28. dubna 2015, při níž byly zadrženy osoby podezřelé z podílení se na aktivitách Sítě revolučních buněk v roce 2014.¹⁸⁵

¹⁸⁵ www.mvcr.cz. Informační portál Ministerstva vnitra ČR. Výroční zprávy o extremismu a koncepcie boje proti extremismu z období roků 2011 až 2015 [online]. [cit. 19.12.2022] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx> a www.bis.cz. Informační portál Bezpečnostní informační služby. Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby z období roků 2011 až 2015 [online]. [cit. 19.12.2022] Dostupné z <https://www.bis.cz/vyrocní-zpravy/vyrocní-zprava-bezpecnostni-informacni-sluzby-za-rok-2020-158d1414.html>

Tabulka 11 - Trestné činy s extremistickým podtextem období 2011 až 2015

Rok	Zaevidováno TČ	Podíl kriminality v %	Objasněno TČ	Stíháno osob
2011	238	0,08	157	246
2012	173	0,06	116	208
2013	211	0,06	144	198
2014	201	0,07	132	157
2015	175	0,07	114	154

Zdroj: vlastní analýza autora

Tabulka 12 – Počet normostran a procentuální zastoupení výročních zpráv MV ČR období 2011 až 2015

Rok	Počet normostran celkem	Levice		Pravice	
		Počet normostran	Procenta	Počet normostran	Procenta
2011	271,66				
2012	189,43	44,32	23,40	87,67	46,28
2013	89,49	25,27	28,24	34,29	38,32
2014	80,54	16,91	21,00	29,63	36,79
2015	70,82	16,27	22,97	22,16	31,29

Zdroj: vlastní analýza autora

5.6. Vývoj a trendy v období 2016 až 2020

Důležitým tématem na počátku předmětného období byla migrační krize a vytváření paramilitárních a domobraneckých skupin, jejichž cílem bylo připravit se na potenciální zamezení vstupu nelegálních imigrantů do České republiky. Tyto skupiny se snažily vyvolat dojem, že české bezpečnostní složky nejsou schopné zvládnout migrační krizi a ochránit svrchované území České republiky. Členská základna uvedených skupin byla velmi různorodá od pravicových extremistů, přes dřívější členy ozbrojených složek, sympatizanty výcviku bojových a střeleckých dovedností, stoupence kurzů přežití atp., až po běžné občany, kteří se báli o bezpečí svých rodin. V roce 2018 přišla Bezpečnostní informační služba ČR s ve své výroční zprávě s upozorněním na bezpečnostní rizika spojená s prorusky smýšlejícími subjekty tzv. proruskými aktivisty a domobranou. Termínem proruští aktivisté BIS neoznačuje všechny prorusky smýšlející osoby, ale zejména ty, které svými aktivitami vědomě či nevědomě přímo napomáhají cizí moci, v tomto případě ruské propagandě. Závěrem předmětného období na základě pandemie covid-19 akceleroval dlouholetý vývoj extremistické scény, který potvrdil, že prošla výraznou transformací. Byť je činnost některých extremistů mediálně atraktivní a jejich případné excesy přitahují pozornost společnosti, reálný mobilizační potenciál i kompetence členů organizovaných extrémistických skupin zůstávají malé a tyto subjekty stagnují a nejsou rizikem pro demokratické základy ČR.

Scéna pravicově smýšlejících subjektů

Pravicově extremistická scéna se koncem roku 2016 nacházela v krizi. Ke zlepšení situace jí v průběhu roku nepomohlo ani zaměření se na protiimigrační a protimuslimská témata, neboť vliv jejich představitelů v celém protiimigračním hnutí byl spíše menšího významu.

Vzhledem k postupné ztrátě zajímavosti uvedeného tématu pravicoví extremisté, stejně jako další subjekty, pojímali většinou v širším kontextu – např. jako nesouhlas s Evropskou unií a její migrační politikou, Dříve tradiční protiromská rétorika, ustoupila do pozadí. Došlo k jediné významnější aktivitě, a to útok hooligans na Autonomní sociální centrum Klinika, které se stalo terčem útoku spíše jako symbol levicových aktivit, a nikoliv primárně pro svou proimigrační činnost.

Postupně klesala popularita a podpora politicky angažovaných pravicových extremistů a v roce 2017 dosáhla naprostého minima a díky tomu v parlamentních volbách nedosáhly žádné strany výraznějších zisků. Snižoval se význam neonacistické a ultranacionalistické scény jako celku. Pravicová scéna musela přijít s obměnou témat, a to zejména po volebním neúspěchu. Kromě ustupujících antiimigračních aktivit a protiislámských vystoupení se pravicoví extremisté zaměřili na kritiku Evropské unie, protesty proti stávající politické reprezentaci. Přitom se v mnoha případech pravicoví extremisté shodli s nacionalisty z levicově extremistické scény. Nejvýrazněji se to projevilo v pozitivním náhledu na politiku ruského prezidenta Vladimíra Putina, ale např. i v odmítání členství ČR v NATO. Hlavním místem páchání trestné činnosti, zůstává internet a sociální sítě. Trestných činů s pravicově extremistickým podtextem se stále častěji dopouštěly osoby bez přímých vazeb na extremistickou pravicovou scénu. Významnou popularitu získalo hnutí Svoboda a přímá demokracie předsedy Tomia Okamury. Volby do Poslanecké sněmovny jasně ukázaly, že významná část české společnosti pociťovala migraci jako skutečné bezpečnostní riziko a toho dokázal Tomio Okamura využít.

Až roku 2019 došlo k oživení neonacistického hnutí. Významnou měrou se na tom podílela Národní a sociální fronta NSF. Toto uskupení ve svých řadách sdružuje i zkušené aktivisty, kteří na extremistické scéně působí již několik let. NSF rychle navázala a utužovala přátelské vztahy se zahraničními protějšky.

Následným velkým tématem se stává pandemie covid-19. Příznivci subjektů z pravicového spektra často kritizovali vládní opatření a přejímali různé dezinformace a konspirační teorie vycházející v pochybných mediích. Nemoc Covid-19 přibrzdila veřejné aktivity neonacistů, kteří se v průběhu roku 2019 začali opětovně mobilizovat. V roce 2020 se nejvýrazněji projeví, při střetech s policií na říjnovém protestním shromáždění na pražském Staroměstském náměstí. Doménou pro šíření nenávistných projevů byl nadále internet, zejména Facebook. Pokračoval trend agresivních výhrůžek a urážek protivníků, včetně snahy o jejich dehumanizaci. Primárně byly verbální útoky vedeny proti muslimům, migrantům a Romům. Nejvýznamnějším uskupením s dominujícími xenofobními a vyhroceně nacionalistickými prvky zůstalo nadále hnutí Svoboda a přímá demokracie. To nepřipustilo, aby mu jiné podobné subjekty výrazněji odebraly sympatizanty.

Scéna levicově smýšlejících subjektů

Uprchlíká krize v Evropě byla přetrvávajícím mobilizačním tématem pro levice na počátku uvedeného období. Ovšem z důvodu menšího zájmu o toto téma u odpůrců migrace došlo paralelně k utlumení aktivit levicových extremistů na podporu imigrantů. Významným aktivizačním a radikalizačním tématem a určitým stmelujícím prvkem pro velkou část krajně levicové scény bylo Autonomní sociální centrum Klinika a okolnosti jeho provozu, neboť po vypršení roční nájemní smlouvy se stalo v březnu opět nelegálním squatem. Vedle alternativně smýšlejících aktivistů a podporovatelů squatterských a autonomních aktivit se v něm scházeli anarchisté, včetně stoupenců militantních směrů. Po dílčí aktivizaci ovšem nastává v roce 2016 stagnace zejména anarchistické scény, zvláště militantně založeného křídla. Antiautoritářské skupiny byly nadále roztržštěné a nenašla se výraznější postava, které by se podařilo větší sjednocení příznivců a členská základna zůstala tedy i v roce 2016 poměrně slabá.

Nejvýznamnějšími subjekty byly Anarchistická federace, Iniciativa Ne rasismu či antifašistická platforma Antifašistická akce (AFA). V roce 2017 byla levicově extremistická scéna stále početně velmi slabá. Levicově extremistické hnutí se snažilo pracovat s tématy, u kterých existuje perspektiva zapojení širší veřejnosti. Anarchisté zintenzivnili a zkvalitnili své metodické poradenství, jak čelit postupům policie, zejména v případě využívání internetu a při veřejných akcích. V rámci jejich činnosti byla patrná inspirace zahraničními levicovými extremisty. Antifašistická akce fakticky ukončila svoji činnost, v roce 2019 se prezentovala pouze několika články na svém webu a v roce 2020 ukončila i své běžné standartní publikování výsledků vlastního monitoringu pravicových extremistů.

Další anarchistické skupiny, např. Anarchistická federace, Anarchist Black Cross nebo Kolektiv 115 spíše stagnovaly a nedokázaly vystoupit a zaktivovat své příznivce k žádné akci.¹⁸⁶

Tabulka 13 - Trestné činy s extremistickým podtextem období 2016 až 2020

Rok	Zaevidováno TČ	Podíl kriminality v %	Objasněno TČ	Stíháno osob
2016	143	0,07	149	82
2017	153	0,08	152	132
2018	179	0,09	107	136
2019	170	0,09	96	122
2020	134	0,08	61	92

Zdroj: vlastní analýza autora

¹⁸⁶ www.mvcr.cz. Informační portál Ministerstva vnitra ČR. Výroční zprávy o extremismu a koncepcie boje proti extremismu z období roků 2016 až 2020 [online]. [cit. 19.12.2022] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx> a www.bis.cz. Informační portál Bezpečnostní informační služby. Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby z období roků 2016 až 2020 [online]. [cit. 19.12.2022] Dostupné z <https://www.bis.cz/vyrocní-zpravy/vyrocní-zprava-bezpecnostni-informacni-sluzby-za-rok-2020-158d1414.html>

Tabulka 14 - Počet normostran a procentuální zastoupení výročních zpráv MV ČR období 2016 až 2020

Rok	Počet normostran celkem	Levice		Pravice	
		Počet normostran	Procenta	Počet normostran	procenta
2016	52,42	8,71	16,62	15,93	30,39
2017	59,83	12,21	20,41	16,09	26,89
2018	43,30	4,72	10,90	7,77	17,94
2019	42,65	1,70	3,99	2,06	4,83
2020	41,46	2,12	5,11	1,81	4,37

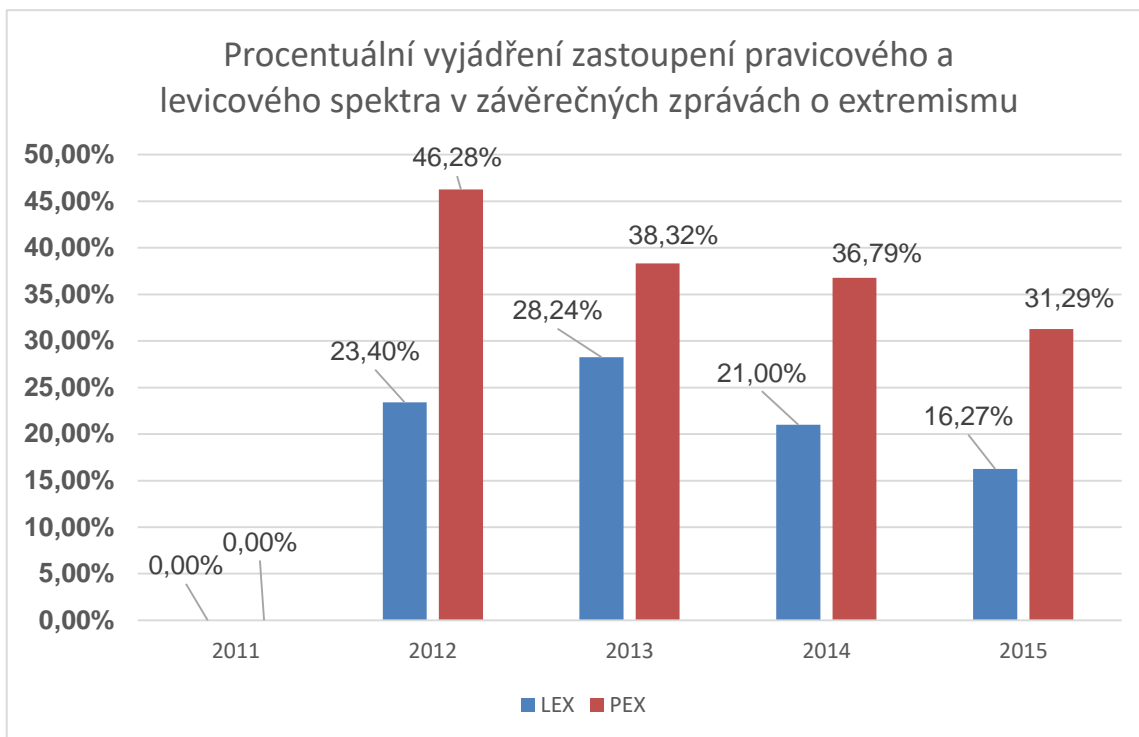
Zdroj: vlastní analýza autora

5.7. Vyhodnocení vývoje a trendů za období 2011 - 2020

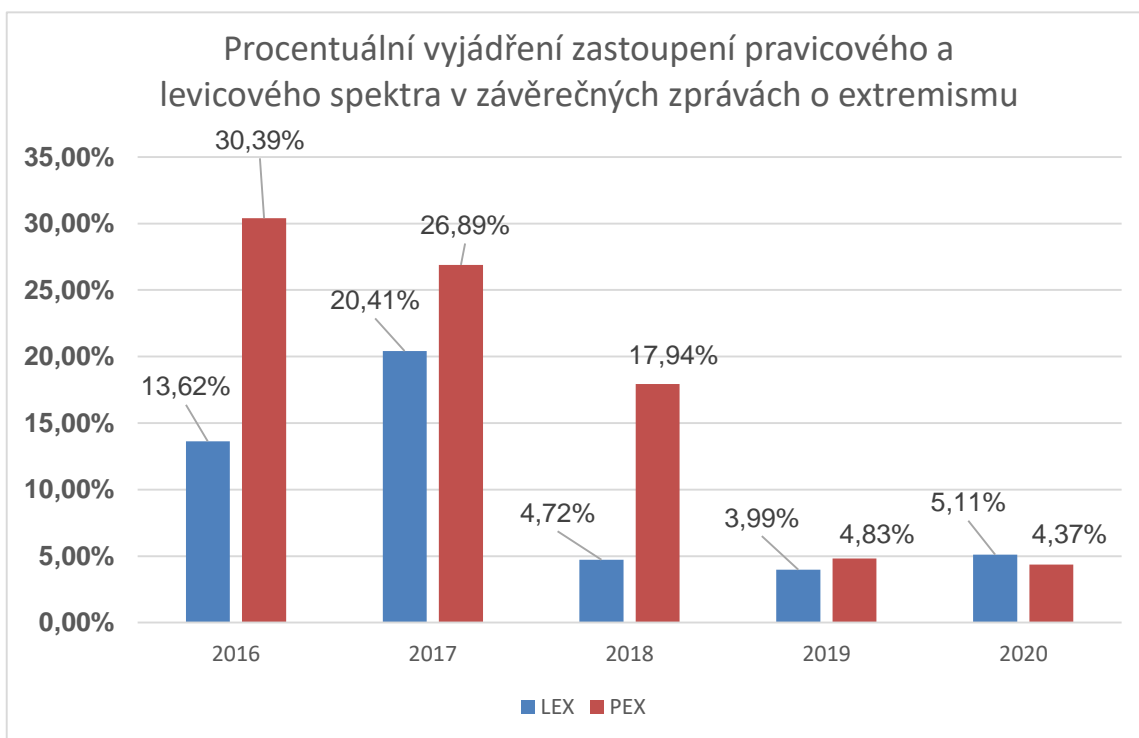
Graf 2 - Vývoj trestných činů s extremistickým podtextem 2011 - 2020

Od roku 2011 do roku 2020 je patrná kolísavá tendence, kdy počet spáchaných trestných činů v jednotlivých předmětných letech úzce souvisí s trendy v oblasti extremismu tak, jak je v této práci popsáno výše.

Zdroj: vlastní analýza autora

Zdroj: vlastní analýza autora

Na uvedených grafech lze dle autora demonstrovat, že ve většině letch je poměrně většinová část závěrečných zpráv věnována pravicovému spektru politického extremismu až na výjimku roku 2020.

5.8. Vývoj a trendy v období 2021 až 2022

Ideologický tradiční extremismus jako je neonacismus, komunismus, fašismus atp. dlouhodobě přestává být hlavním tématem protidemokratických nálad.

Scéna pravicově smýšlejících subjektů

Pravicová scéna proticovidová opatření kritizovala a zapojovala se do protestů proti vládním omezením. Téma Covidu 19 upozadilo tradiční xenofobní výpady namířené proti menšinám, migrantům či jiným skupinám obyvatel. Pravicově extremistické skupiny přesunuly svou prezentaci na sociální sítě. V rámci svých výstupů se pravicový extremisté snažili zaměřit na mladší generaci. Představitelé pravicově extremistických subjektů si byli vědomi trestněprávního postihu a byli ve veřejných projevech opatrnější. Roku 2022 pravicově extremistickou scénu ovlivnilo zdražování, energetická krize, migrační krize, válka na Ukrajině a pomoc ukrajinským uprchlíkům, kdy tyto aspekty měly radikalizační potenciál. Některé pravicově extremistické subjekty se staly součástí společenství, které souhlasí s prokremelskými názory. Omezený počet jednotlivců naopak vyjadřoval podporu ukrajinským protějškům a na Ukrajinu vycestovali, aby zapojili se zejména do týlových činností. Dle poznatků bezpečnostních složek roste riziko online radikalizace osamělých vlků jen volně napojených nebo zcela izolovaných od extremistické scény a novým trendem se staly zejména verbální útoky proti státním příslušníkům Ukrajiny, naopak projevy protimuslimské, protimigrantské a antiromské byly spíše na ústupu.

Na základě informací bezpečnostních složek a zahraničních zkušeností lze konstatovat, že největším aktuálním rizikem ke konci sledovaného období z pohledu pravicového extremismu byly izolované online komunity, které jsou nepočtené, ale představují ideální prostředí pro seberadikalizaci. V online komunitách se vytváří nová subkultura se specifickým jazykem, ideologií, životním stylem a hodnotami. Izolovanost předmětných jedinců vyvolává vyšší radikalitu, přímočarost, a mnohdy i kladení důrazu na násilnou přímou akci.

Scéna levicově smýšlejících subjektů

Na počátku roku 2021 se česká anarchistická komunita personálně nijak výrazněji nerozšiřovala. Ubylo množství meetingů, benefičních koncertů a a jiných podobných akcí. Přímé mezinárodní kontakty byly primárně z důvodu pandemické situace citelně oslabené. Účast zahraničních levicových extremistů na akcích v České republice byla registrována jen zcela minimálně. Ortodoxní komunisté představují stárnoucí uzavřenou komunitu, která recykluje dogmatická tvrzení generovaná režimem před rokem 1989. Nové příznivce se jim naprosto nedaří získávat. O mládežnické organizace nejeví mladí lidé žádný zájem. Stagnace levicových hnutí trvala i v roce 2022. Anarchistická sdělení a vize jsou pro veřejnost příliš rozptýlená a komplikovaná. Často dochází i k tomu, že se anarchistické skupiny nedokáží na klíčových tématech sami shodnout, pouštějí se do polemik, které jsou laické veřejnosti obtížně srozumitelné. Dokazuje to i postoj anarchistů k válce na Ukrajině. V případě ruské agrese se vedly diskuse o tom, zda je z pohledu anarchistů správné podpořit ukrajinský stát a jeho válečné úsilí. Anarchistická federace a Antifašistická akce přejaly pragmatický postoj, že je nejprve nutné porazit putinovský režim a až poté bude možné zcela se soustředit na provádění aktivit k přechodu k anarchistické společnosti.

Ortodoxní komunisté představují stále více stagnující komunitu. Stárnoucí dogmatici přestávají být aktivní, nových aktivistů je zanedbatelné množství. Komunistické skupiny rovněž ovlivnil neúspěch Komunistické strany Čech a Moravy v parlamentních volbách roku 2021, kdy se nedostali ani nad 5 % hranici.¹⁸⁷

Tabulka 15 - Trestné činy s extremistickým podtextem období 2021 až 2022

Rok	Zaevidováno TČ	Podíl kriminality v %	Objasněno TČ	Stíháno osob
2021	108	0,07	61	99
2022	149	0,08	69	73

Zdroj: vlastní analýza autora

Tabulka 16 - Počet normostran a procentuální zastoupení výročních zpráv MV ČR období 2021 až 2022

Rok	Počet normostran celkem	Levice		Pravice	
		Počet normostran	Procenta	Počet normostran	procenta
2021	25,80	1,80	6,98	1,38	5,35
2022	29,77	1,57	5,27	1,41	4,74

Zdroj: vlastní analýza autora

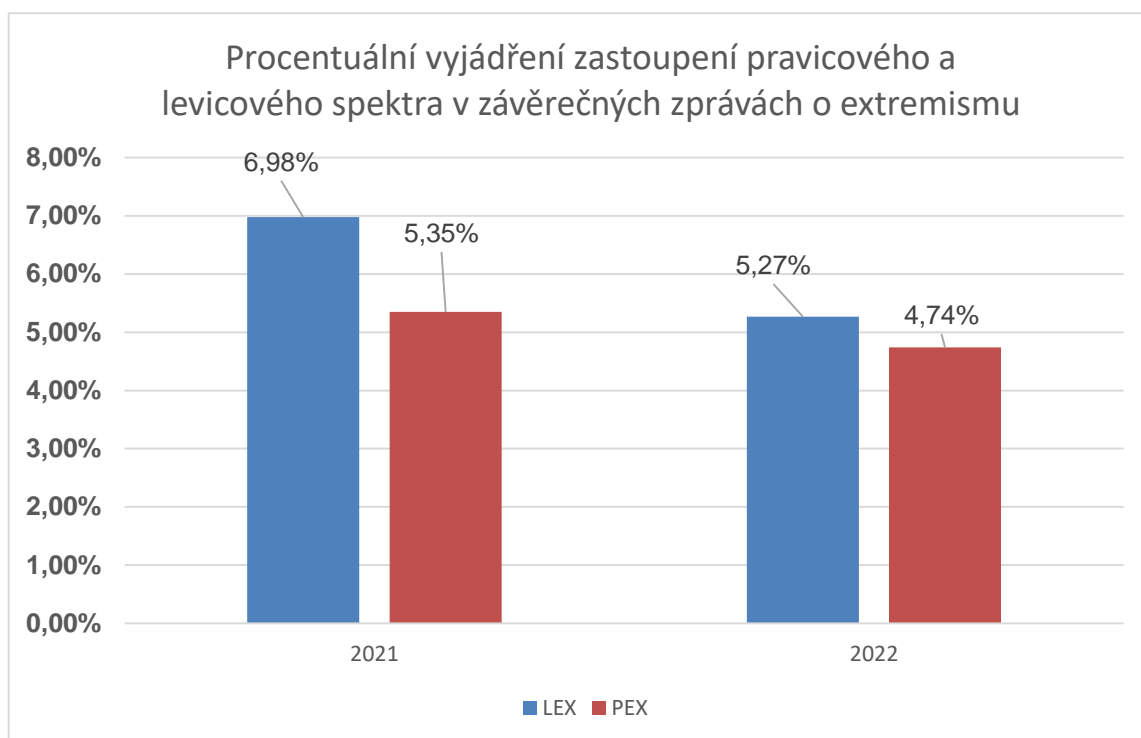
¹⁸⁷ www.mvcr.cz. Informační portál Ministerstva vnitra ČR. Výroční zprávy o extremismu a koncepcie boje proti extremismu z období roků 2021 až 2022 [online]. [cit. 19.12.2022] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx> a www.bis.cz. Informační portál Bezpečnostní informační služby. Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby z období roků 2001 až 2005 [online]. [cit. 19.12.2022] Dostupné z <https://www.bis.cz/vyrocní-zpravy/vyrocní-zprava-bezpecnostni-informacni-sluzby-za-rok-2020-158d1414.html>

5.9. Vyhodnocení vývoje a trendů za období 2021 – 2022

Graf 3 - Vývoj trestných činů s extremistickým podtextem 2021 - 2022

Za uvedené dva roky 2021 a 2022 lze pozorovat, že počet trestných činů s extremistickým podtextem nevybočoval se standartní úrovně let předcházejících dle výše uvedených informací.

Zdroj: vlastní analýza autora

Na uvedeném grafu lze dle autora demonstrovat, že levicové scéně byla autory výročních zpráv věnována větší pozornost než pravicovému spektru, což je oproti předchozím rokům opačný trend.

6. Predikce vývoje

Z výše uvedených statistik vyplývá, že extremistická scéna je velmi ovlivněna aktuálními tématy, které rezonují v daném období ve společnosti a v médiích. Mohli jsme zaznamenat silný vývoj trestných činů s extremistickým podtextem v roce 2002, kdy šlo pravicovým extremistům o zviditelnění se na politické scéně, ovšem několik let poté, měl tento trend klesající tendenci. Následně začalo hýbat společností téma migrace z blízkého východu a s ní spojené teroristické útoky v Paříži. Občané zareagovali vytvářením paramilitárních a domobraneckých skupin s cílem bránit hranice Evropské unie tzv. vlastním tělem a za použití všech možných dostupných prostředků. Tito samozvaní obránci neváhali k obraně hranic použít i letální zbraně.

Obrovský význam v oblasti extremismu musíme připsat (viz výše) rozšíření internetu, který nesmírným způsobem u příslušníků extremistických uskupení ovlivnil metody komunikace a spolupráci. Novým fenoménem vztahující se k otázce internetu jsou tzv. hoaxy (někdy používaný termín jako synonymum fake news). Hoax lze definovat jako podvodnou, poplašnou, a hlavně nepravdivou zprávu, která byla záměrně vytvořena a rozšířena. Mezi členy extremistických komunit byly nejčastěji rozhlašovány hoaxy související se šířením onemocnění Covid-19, halal produkty v obchodních řetězcích Billa, bezplatné medikamenty rozdávané romské menšině anebo informace o zabíjení hospodářských zvířat migranty.¹⁸⁸ V roce 2020 jsme se mohli z veřejných médií opakovaně dozvědět o prodeji kalendářů s nacistickou tematikou, což vzbudilo velké vášně ve společnosti. Na toto reagoval dokonce náš právní řád vytvořením nové skutkové podstaty trestného činu s názvem *šíření díla k propagaci hnutí směřující k potlačení práv a svobod člověka*.

¹⁸⁸ TIBITANZLOVÁ, Alena. *Vybrané otázky zvláštní části trestního zákoníku*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-533-2; str. 128–131.

Tento trestný čin se stal součástí platného právního řádu České republiky dnem 9. června 2021 na základě návrhu skupinou poslanců, v čele s Janem Bartoškem.¹⁸⁹

Velký zlom nastal roku 2022, poté co došlo k útoku Ruské federace na svrchované území Ukrajiny. Zpočátku byla vidět obrovská solidarita českých občanů s uprchlíky, kteří utíkali před utrpením způsobeným válkou. Postupem času se situace ve společnosti změnila a již v roce 2023 nejsou neobvyklé verbální, ale dokonce i fyzické útoky na občany Ukrajiny. V prostředcích hromadné dopravy se můžeme aktuálně setkat se symboly a slogany útočící na Ukrajince, kdy se autor domnívá, že tento trend bude postupem času narůstat. Potvrzením silících tendencí jsou útoky z období měsíce července roku 2023, kdy došlo na území České republiky k fyzickým střetům mezi občany romské komunity se státními příslušníky Ukrajiny. Dušan Vaněk, vedoucí sociální pracovník neziskové organizace In Iustitia, která se zaměřuje na případy předsudečného násilí, v rozhovoru pro internetový portál Právo uvedl, že na jeho kancelář se obrátily desítky ukrajinských klientů, kteří se v Česku setkali s odsudky.¹⁹⁰ Ruská invaze na Ukrajinu významně ovlivnila strukturu a vývoj předsudečného násilí v Česku. V letech 2022 a 2023 (data k 31. červenci 2023) lze pozorovat značný nárůst protiukrajinských a protiruských incidentů. Zatímco v letech 2015 až 2021 tvořily incidenty předsudečného násilí dohromady nanejvýš 5 %, v roce 2022 bylo zaznamenáno 19 % a v roce 2023 již dokonce 22 %. V letech 2022 a 2023 převažovaly protiukrajinské incidenty nad protiruskými, a to v poměru 35:14. V roce 2022 bylo zaznamenáno 16 protiukrajinských a 14 protiruských incidentů. V roce 2023 bylo zjištěno 19 útoků pro ukrajinskou národnost a žádný pro ruskou národnost.

¹⁸⁹ Tamtéž str. 153–154.

¹⁹⁰ www.novinky.cz. žurnalistický portál. Neziskovka: Nahlášené útoky na Ukrajince jsou jen špičkou ledovce: [online].[cit. 22.8.2022]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-neziskovka-nahlasene-utoky-na-ukrajince-jsou-jen-spickou-ledovce-40439335>

Co se týká formy útoků, převládá v obou kategoriích slovní násilí: přítomno bylo v 77 % protiukrajinských incidentů a v 71 % protiruských incidentů. Protiukrajinské incidenty se častěji vyznačují fyzickým násilím, obsahovalo jej 49 % z nich. U protiruských incidentů se zase častěji jednalo o útoky na majetek včetně graffiti (43 % protiruských incidentů). Fyzické násilí bylo součástí jen 14 % protiruských incidentů. V otázce způsobených škod, nejčastěji jde o újmu morální.¹⁹¹ Pokud by tento trend pokračoval, řada Ukrajinců by uvažovala o odchodu z České republiky, což by byla naprostá ostuda pro náš stát, sdílel na svém účtu na sociální síti Twitter europoslanec Tomáš Zdechovský.¹⁹² Oprávněné subjekty bojující s extremismem se musí na tyto tendence zavčas dobře připravit, jelikož téma Ukrajina a její občané, budou živnou půdou pro extremisty minimálně do ukončení válečného stavu na Ukrajině a odchod uprchlíků zpět do své vlasti.

¹⁹¹ Analytická zpráva vytvořena organizací In IUSTITIA s názvem *Předsudečné násilí v Česku po ruské invazi na Ukrajinu Analýza protiukrajinských a protiruských incidentů*. [online]. [cit. 7.9.2023]. Dostupné z: <https://in-ius.cz/predsudecne-nasili-v-cesku-po-ruske-invazi-na-ukrajinu-analyzy-protiukrajinskych-a-protiruskych-incidentu/>

¹⁹² www.forum24.cz. žurnalistický portál. Útoky Romů na Ukrajince nezůstanou bez trestu, říká zmocněnkyně pro lidská práva: [online]. [cit. 22.8.2022]. Dostupné z: <https://www.forum24.cz/utoky-romu-na-ukrajince-nezustanou-bez-trestu-rika-zmocnenkyne-pro-lidska-prava>.

Závěr

Rigorózní práce na téma *Extremismus v ČR, vývoj a trendy* byla zpracovaná takovým způsobem, aby přinesla ucelený a jasně strukturovaný pohled na tuto velmi rozsáhlou problematiku jako je radikalismus a extremismus. I když jsou radikalismus a extremismus velmi častými tématy v masmédiích, není vůbec snadné předmětnou oblast rigorózní práce komplexně uchopit. Vymezení a definování příslušných pojmů, je značně obtížné, a proto jsou v rigorózní práci uvedeny veškeré definice, které v České republice používají jednotlivé subjekty, jenž se dané problematice extremismu a radikalismu věnují. Pro lepší představu nabídl autor v práci i definice předmětných pojmů ze zahraničí. V první části se práce zabývá koncepty extremismu, radikalismu a terorismu. Přináší exkurz k jednotlivým etapám historiografického vývoje, jak pravicové, tak levicové problematiky a také k vývoji samotných definic extremismu a radikalismu. Tyto historické aspekty je nutné znát a pochopit, zejména z toho důvodu, že zasahují do mnoha vědeckých oblastí, jako jsou sociologie, politologie, náboženství, etika, ekonomika a často zasahuje i do politiky státu. Následně jsou definováni aktéři extremismu a bylo otevřeno téma typologie extremismu. Teoretická část je v práci sestavena způsobem, který odkazuje na nutné pochopení základní báze předmětného tématu, jelikož bez samotné podstaty by čtenář nemohl porozumět následujícím a přidruženým aspektům, atributům, definicím a událostem, které se k problematice extremismu a radikalismu vztahují.

Analýzou získaných informací, které byly do rigorózní práce přeneseny není možné konstatovat nic jiného, než že extremismus a radikalismus nelze podceňovat. Jednotlivci, potažmo společnost, musí znát jednotlivé prvky pravicového i levicového extremismu, aby byli schopni rozpoznat první náznaky a reagovat na ně adekvátním způsobem. Na základě výše uvedeného lze s extremismem bojovat například rozšiřováním stávající platné legislativy, podporou prevence a represe.

Výzkumná část byla založena na kombinaci dvou výzkumných metod, a to na trendové analýze dostupných dokumentů a na obsahové analýze neboli na kvantitativní obsahové analýze dostupných dat a informací získaných od roku 1996 až do roku 2022. Cílem výzkumného šetření bylo z předmětných dat vyvodit závěry, jakou formou se extremistická scéna za dobu existence samostatné České republiky vyvíjela, jakým trendům podléhala, a jakým způsobem se snažila prosadit ve společnosti. Empirická část představuje vždy období s tématy a událostmi, které se k předmětnému časovému úseku vztahují a toto období je doplněno tabulkou s počty trestných činů vztahující se k extremismu a s tabulkou představující přehled výročních zpráv vydávaných MV ČR, jak byly tyto zprávy rozsáhlé a v jakém rozsahu se věnují pravicovému a levicovému spektru politického extremismu. Díky tomu, si čtenář může vytvořit ucelený přehled o námětech, které členové extremistických uskupení využívali ke svému prosazení, případně zviditelnění. Tyto údaje jsou dále vyhodnoceny v souhrnných charakteristikách ve formě grafů.

Na závěr si autor dovilil představit svoji predikci následného vývoje extremistické scény, a tím splnil poslední úkol, který je zadán v úvodu této rigorózní práce. Autor věří a doufá, že práce bude přínosem pro čtenáře, kteří se tématem extremismu a radikalismu chtějí ve svém, jak profesním, tak osobním životě zabývat.

Rejstřík zkratk

ABC – Anarchistický černý kříž

AFA – Antifašistická akce

AIVD – Nizozemská Generální zpravodajská a bezpečnostní služba

AN – Autonomní nacionalismus

ANO – Akce národní obnovy

APF – Alliance for Peace and Freedom (Aliance za mír a svobodu)

ASU – Factive Service Units

B.H.S. – Bohemia Hammer Skins

BIS – Bezpečnostní informační služba

B&H – Blood & Honour

B&H DB – Blood & Honour Division Bohemia

ČSAF – Československá anarchistická federace (původní název ČAF)

ČSL – Československá strana lidová

ČSNS – Československá strana národně socialistická

ČSR – Česko-slovenská republika

ČSSD – Československá sociální demokracie

ČSVZ – Českoslovenští vojáci v záloze

DM – Dělnická mládež

DS – Dělnická strana

DSSS – Dělnická strana sociální spravedlnosti

ESF – Evropské sociální fórum

EU – Evropská unie

FSA – Federace sociálních anarchistů

HNS – Hnutí národního sjednocení

IAF/IFA – Internacionála Anarchistických Federací

IDET – mezinárodní veletrh obranné a bezpečnostní techniky

IMC – Independent Media Centre

IWMA – International Workingmen's Association

KSČ – Komunistická strana Československa

KSČ-ČSSP – Komunistická strana Československa – Československá strana práce

KSM – Komunistický svaz mládeže

KSS – Komunistická strana Slovenska

LEX – Levicový extremismus

MRTA – Revoluční hnutí Túpacu Amarua

MSI – Movimento Sociale Italiano

MV ČR – Ministerstvo vnitra ČR

NA – Národní aliance

NATO – Severoatlantická aliance

NCOZ – Národní centrála proti organizovanému zločinu

ND – Národní demokracie

NDB – Národní domobrana

NK – Národní korporativismus

NO – Národní odpor

NOF – Národní obec fašistická

NPC – Národní protidrogová centrála

NPD – Nationaldemokratische Partei Deutschlands (Národně demokratická strana Německa)

NPO – návrh na podání obžaloby

NS – Národní strana

NSDAP – Nacionálně socialistická německá dělnická strana

NSF – Národní a sociální fronta

NSJ – Národní sjednocení

ODIHR – Office for Democratic Institutions and Human Rights (Úřad pro demokratické instituce a lidská práva)

OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (z angl. Organisation for Economic Co-operation and Development)

ORAS – Organizace revolučních anarchistů Solidarita

OTE ÚOOZ – Odbor terorismu a extremismu při útvaru odhalování organizovaného zločinu PČR.

OSN – Organizace spojených národů

OVRA – Organizzazione vigilanza repressione antifascismo, neboli organizace pro dohled a potlačování antifašismu

PA – Pravá alternativa

PČR – Policie České republiky

PDS – Paramilitární a domobranecké skupiny

PEX – Pravicový extremismus

PGP – Pretty Good Privacy (šifrovací program)

POW – Prisoners of war

PIRA – Provizorní Irská republikánská armáda

RAN – Radicalisation Awareness Network

RAHOWA – Racial Holy War (Rasová svatá válka)

RLK RSFSR – Rada lidových komisařů Ruské sovětské federativní socialistické republiky

RSK – Rytíři slunečního kruhu

SAIRO – Systém analytické identifikace radikalizace osob

SNS – Slovenská národní strana

SOP – Socialistická organizace pracujících

SPD – hnutí Svoboda a přímá demokracie

SPR-RSČ – Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa

SRB – síť revolučních buněk

SRN – Spolková republika Německo

SSSR – Svaz sovětských socialistických republik

TČ – trestný čin

USA – Spojené státy americké

ÚOOZ – Útvar pro odhalování organizovaného zločinu

VF – občanského sdružení Vlastenecká fronta

VRS – Vlastenecká republikánská strana

VS ČR – Vězeňská služba ČR

WPM – White power music

Seznam použité literatury

Tištěné zdroje:

- 1) ARENDT, Hannah. Původ totalitarismu I-III. 2. vyd. Přeložil Jana FRAŇKOVÁ. Praha: OIKOYMENH, 2013. Knihovna novověké tradice a současnosti. ISBN 978-80-7298-483-1.
- 2) BACKES, Uwe a Eckhard JESSE. Politischer Extremismus in der Bundesrepublik Deutschland. 3., völlig überarbeitete und aktualisierte Aufl. Bonn: Bundeszentrale für Politische Bildung, 1993. Schriftenreihe der Bundeszentrale für Politische Bildung, Bd. 272. ISBN 9783893311668.
- 3) BACKES, U. (2007). Meaning and Forms of Political Extremism in Past and Present, Stredoevropské politické studie; odborný článek publikovaný leden 2007.
- 4) BAKUNIN, Michail Aleksandrovič. Bůh a stát: Knutogermánská říše a sociální revoluce II. Přeložil Čestmír PELIKÁN. Praha: Herrmann, 2014. ISBN 978-80-87054-39-0.
- 5) BARŠA, Pavel, FIALA, Petr, ed. Politický extremismus a radikalismus v České republice. Brno: Masarykova univerzita, 1998. ISBN 80-210-1798-8
- 6) BASTL, Martin. Radikální levice v České republice: devadesátá léta dvacátého století. Brno: Masarykova universita, 2001. ISBN 80-210-2722-3
- 7) BERAN, Ladislav Josef, SCHWARZ, Josef (ed.). Odepřená integrace: systémová analýza sudetoněmecké politiky v Československé republice 1918-1938. Testis. Praha: Pulchra, 2009. ISBN 978-80-87377-02-4
- 8) BUCHTÍK, Martin; EICHLER, Patrik; KOPEČNÝ, Ondřej; SMEJKALOVÁ, Kateřina a UHROVÁ, Jitka. *Jedna společnost → různé světy: poznatky kvalitativní studie o fragmentarizaci české společnosti*. Praha: Friedrich-Ebert-Stiftung e.V., zastoupení v České republice, 2021. ISBN 978-80-87748-67-1

- 9) CLAUDE, Faber. Anarchismus, příběh revolty. Překlad Tomáš Kybal 1. Praha: Levné knihy KMa, 2006, 63 s. Malá moderní encyklopedie. ISBN 80-7309-333-2.
- 10) CLUTTERBUCK, L. (2022): Deradicalization Programs and Counterterrorism: A Perspective on the Challenges and Benefits. Odborný článek [online]. [cit. 17.11.2023]. Dostupné na: <https://www.mei.edu/sites/default/files/Clutterbuck.pdf>.
- 11) CONNOLLY, William E., David MILLER, Alan RYAN a Janet COLEMAN, ed. Blackwellova encyklopedie politického myšlení. Vyd. 2. Brno: Barrister & Principal, 2000. Studium (Barrister & Principal). ISBN 80-85947-56-0.
- 12) DANICS, Štefan a Tomáš KAMÍN. Extremismus, rasismus a antisemitismus. 2., rozš. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2008. ISBN 978-80-7251-286-7.
- 13) DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017. ISBN 9788074521225.
- 14) DANICS, Štefan. *Extremismus a militantní demokracie*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2014. ISBN 978-80-7251-430-4.
- 15) DANICS, Štefan. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation – forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 9788072515394
- 16) EICHLER, Jan. Terorismus a války v době globalizace. 2., dopl. vyd. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1790-9.
- 17) EVANS, Richard J. Nástup Třetí říše. Praha: Beta-Dobrovský, 2006. ISBN 80-7306-257-7.
- 18) FIREROVÁ, Lucie. Dělnická strana (sociální spravedlnosti). Praha, 2014. 150 s. diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra politologie. Vedoucí diplomové práce Mgr. et M.A. Jan Charvát, Ph.D.

- 19) FREDRICKSON, George M. Rasismus: stručná historie. Přeložil Veronika MATYSOVÁ. Praha: BB art, 2003. ISBN 80-7341-124-5
- 20) GELLNER, Ernest André. Nacionalismus. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. ISBN 80-7325-023-3
- 21) GRIFFIN, Roger. Fašismus: úvod do komparativních studií fašismu. Přeložil Ladislav ŠENKYŘÍK. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021. Politeia (Karolinum). ISBN 978-80-246-4029-7.
- 22) HELAN, Pavel a Benito MUSSOLINI. Duce a kacíř: literární mládí Benita Mussoliniho a jeho kniha Jan Hus, muž pravdy. Brno: L. Marek, 2006. Deus et gentes. ISBN 80-86263-82-7.
- 23) HERCZEG, Jiří. Trestné činy z nenávisti: právní monografie. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-311-9
- 24) HEYWOOD, Andrew. Politické ideologie. 4. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-137-3.
- 25) HIBBERT, Christopher. Mussolini: vzestup a pád duceho. Přeložil Pavel VEREŠ. Praha: Argo, 2020. Ecce homo. ISBN 978-80-257-3349-3.
- 26) CHARVÁT, Jan. Současný politický extremismus a radikalismus. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-098-6.
- 27) CHARVÁT, Jan. Pojem extremismus a jeho aktuální možnosti použití v České republice. Bezpečnostní teorie a praxe 2/2017 přehledový článek. Filozofická fakulta UJEP Ústí nad Labem, Katedra politologie a filozofie. projektu SGS UJEP „Imigrace, sociální napětí a volební chování.
- 28) CHMELÍK, Jan. Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty. Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-265-7.
- 29) KÁRNÍK, Zdeněk: České země v éře První republiky, Díl 1. Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918-1929). Praha: Libri, 2000. Dějiny českých zemí. ISBN 80-7277-027-6.
- 30) KNAPP, Andrew a Vincent WRIGHT. The Government and Politics of France. 5th. NY: Routledge, 2006, 560 s. ISBN 978-0415357326.

- 31) KNOPP, Guido. Uchopení moci. Praha: Ikar, 2010. ISBN 978-80-249-1338-4.
- 32) Kopeček, Lubomír: Stranický systém Slovenska. In: Fiala, Petr – Herbut, Ryszard a kol.: Středoevropské systémy politických stran: Česká republika, Maďarsko, Polsko a Slovensko. 2003. MPÚ: Brno, ISBN 80-210-3091-7
- 33) KUBÁT, Michal; MEJSTRÍK, Martin a KOCIAN, Jiří (ed.). *Populismus v časech krize*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3439-5
- 34) KUDORS, Andis a PABRIKS, Artis. *The rise of populism: lessons for the European Union and the United States of America*. Riga: University of Latvia Press, 2017. ISBN 978-9934-18-280-8
- 35) LIPSTADT, Deborah E. Popírání holocaustu: sílící útok na pravdu a paměť. Vyd. 2. Přeložil Jiří OGROCKÝ, přeložil Jana OGROCKÁ. Praha: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-652-5.
- 36) MADRY, Jindřich. Sovětská okupace Československa, jeho normalizace v letech 1969-1970 a role ozbrojených sil. Praha: Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky, 1994. ISBN 80-85270-30-7
- 37) MALÍŘ, Jiří a Pavel MAREK. Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu v letech 1861-2004. Brno: Doplněk, 2005. ISBN 80-7239-178-x.
- 38) Mannová, E. Slovenské národné povstanie a politická pamäť. In: Ivaničková, E. et. al: Z dejín demokratických a totalitných režimov na Slovensku a v Československu v 20. storočí. Historik Ivan Kamenec 70. ročný. HÚ SAV, Bratislava, 2008.
- 39) MAREŠ, Miroslav. Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. [Brno]: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-86598-45-4

- 40) MAREŠ, Miroslav. Problematika Hate Crime. Zahraniční zkušenosti a možnost aplikace tohoto přístupu v ČR s důrazem na trestné činy z nenávisti proti cizincům Analýza pro Ministerstvo vnitra České republiky, Brno, 2011. [online]. [cit. 17.11.2022] Dostupné z <https://www.mvcr.cz/clanek/problematika-hate-crimes.aspx>.
- 41) KOPEČEK, Lubomír a Vít HLOUŠEK, Pravicový extremismus a radikalismus v ČR Demokracie: teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007. ISBN 978-80-210-4249-0.
- 42) MCGOWAN, Lee. Radikální pravice v Německu od roku 1870 po současnost. Přeložila Petra KŮSOVÁ. Praha: Prostor, 2004. Obzor (Prostor). ISBN 80-7260-122-9.
- 43) MILO, Daniel: 2005. Slovakia. In. Mudde, Cas ed.: Racist Extremism in Central and Eastern Europe. Routledge: New York, ISBN: 9780203002377.
- 44) MILZA, Pierre. Evropa v černých košilích. Přeložil Pavel STARÝ. Praha: Themis, 2005. ISBN 80-7312-044-5.
- 45) MILZA, Pierre. Mussolini. Praha: Volvox Globator, 2013. ISBN 978-80-7207-894-3.
- 46) MINÁČ, Vladimír. *Dúchanie do pahrieb*. 4. vyd. Klenoty. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1989. ISBN 80-220-0006-X.
- 47) MOULIS, Vladislav. Běsové ruské revoluce. Praha: Dokořán, 2002. ISBN 80-86569-07-1.
- 48) NEWMAN, Ja'akov; SIVAN, Gavri'el; NOSEK, Bedřich; PAVLÁT, Leo a ZISS, Daniel. *Judaismus od A do Z: slovník pojmů a termínů*. Přeložil Dušan ZBAVITEL, přeložil Gita ZBAVITELOVÁ. Judaika. Praha: Sefer, 2009. ISBN 80-900895-3-4
- 49) NĚMEC, Miroslav. *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium*. Praha: Abook, 2019. ISBN 978-80-906974-2-3

- 50) NOCIAR, P. (2015). Politológ ako lekár, psychiater a ideologický štátny aparát: kritický pohľad na problematické aspekty terminológie politickej krajnosti. Odborný článok. Rexter 13, časopis pro výzkum radikalismu, extremismu a terorismu, vydání: 01/2015.
- 51) O'SULLIVAN, Noël. Fašismus. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2002. Politika a společnost. ISBN 80-7325-001-2.
- 52) PACNER, Karel. Osudové okamžiky Československa. 3., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Brána, 2012. 720 s. ISBN 978-80-7243-597-5
- 53) PACNER, Karel. Osudové okamžiky Československa. Čtvrté, doplněné a rozšířené vydání. Praha: Plus, 2018. ISBN 978-80-259-0871-6
- 54) PANNIZA, Francisco: Introduction: populism and the mirror of democracy. In: Panizza, Francesco, eds., Populism and the Mirror of Democracy (London: Verso) 2005.
- 55) PASÁK, Tomáš a Jana PASÁKOVÁ. Český fašismus 1922-1945 a kolaborace 1939-1945: [nejobsáhlejší studie]. Praha: Práh, 1999. ISBN 80-7252-017-2
- 56) PAXTON, Robert O. Anatomie fašismu. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. ISBN 978-80-7106-811-2
- 57) PLECITYÝ, Vladimír, Štefan DANICS a Viktor PORADA, ed. Extremismus, jeho kořeny, projevy a východiska řešení: (sborník mezinárodní konference konané na Policejní akademii ČR v Praze ve dnech 26.-28.11.2001). Praha: Policejní akademie České republiky, 2001. ISBN 80-7251-088-6.
- 58) RATAJ, Jan. Neofašismus a neonacismus v České republice devadesátých let. In Kohnová, Jana; ed. Padesátá a šedesátá léta v československých i světových dějinách. XV. letní škola historie. Sborník textů a přednášek. Praha: Porta linguarum, 2003. 178 s. ISBN:80-86554-00-7.
- 59) RYCHLÍK, Jan. *Češi a Slováci ve 20. století: spolupráce a konflikty 1914-1992*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2012. ISBN 978-80-87211-59-5.

- 60) ŘÍCHOVÁ, Blanka. Přehled moderních politologických teorií. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0742-9.
- 61) SERVICE, Robert. Soudruzi: světové dějiny komunismu. Praha: Argo, 2009. ISBN 978-80-257-0105-8.
- 62) SHIRER, William L. Vznik a pád Třetí říše: historie hitlerovského Německa. Praha: Naše vojsko, 2006. Historie a vojenství. ISBN 80-206-0804-4.
- 63) SCHEU, Harald Christian, ed. Právní aspekty boje proti terorismu: Legal aspects of counter-terrorism. Praha: Vodnář, 2005. Současné aspekty terorismu. ISBN 80-85889-67-6
- 64) SMOLÍK, Josef. Rasismus: pohled do historie. Rexter – periodikum pro výzkum radikalismu, extremismu a terorismu. Brno: CBSS, 2006, roč. 5, č. 2. ISSN 1214-7737
- 65) SMOLÍK, Josef a Petra VEJVODOVÁ. Politický extremismus jako bezpečnostní hrozba. In Smolík, J., Šmíd, T. a kol. (2010): Vybrané bezpečnostní hrozby a rizika 21. století. 1. vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2010. ISBN 978-80-210-5288-8
- 66) STRMISKA, M. (1998) Demokracie, extremismus, antisystémová orientace. Příspěvek k diskusi o pojetí „politického extremismu“ a „antisystémovosti“ v soudobých demokraciích, Brno.
- 67) STRNAD Štěpán, Ph.D, KOLÁŘ Ondřej, Ph.D. Rizika radikalizace bezpečnostních sborů v kontextu společenské polarizace. Bezpečnostní teorie a praxe 1/2023 vědecký článek.
- 68) ŠEBEK, Jaroslav: Politické strany německé menšiny. In: Jiří Malíř, Pavel Marek a kol., Politické strany. Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích Československu 1861-2004, I. díl: období 1861-1938, Brno: Nakladatelství Doplněk, 2005. s. 863-869. ISBN:80-7239-178-X
- 69) ŠIMEČKA, M. M.: Medzi Slovákmi, N press, Bratislava 2018, ISBN 978-80-972394-3-5.

- 70) ŠTĚCHOVÁ, Markéta. *Interetnické konflikty jako důsledek rasové nevraživosti*. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001. ISBN 80-86008-94-0.
- 71) TAGGART, Paul, SZCZERBIAK Aleks. *Opposing Europe? The Comparative Party Politics of Euroscepticism: Case Studies and Country Surveys*. 2. vydání. Oxford University Press, 2008. ISBN- 978-0199258307
- 72) TIBITANZLOVÁ, Alena. *Vybrané otázky zvláštní části trestního zákoníku*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-533-2
- 73) TOMEK, Václav a Ondřej SLAČÁLEK. *Průvodce anarchismem: myšlenky – proudy – osobnosti; Česká anarchistická periodika 1880-1925*. Praha: Manibus propriis, 2006. ISBN 80-239-6409-7
- 74) TROCKIJ, Lev. *Co je permanentní revoluce?* [Olomouc]: J.W. Hill, 2000. ISBN 80-86427-00-5.
- 75) ULBRICHT, Ladislav. *ANARCHISMUS: diplomová práce*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra občanské výchovy, 2007. 147 s Vedoucí diplomové práce PhDr. Milan Valach, Ph.D.
- 76) VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Extremismus a společnost*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-665-1.
- 77) VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Hrozba radikalizace: terorismus, varovné signály a ochrana společnosti*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2031-4.
- 78) ZITELMANN, Rainer. *Osudová cesta Adolfa Hitlera k moci*. Praha: Agentura VPK, 2005. ISBN 80-7334-081-X

Internetové zdroje (dostupné online):

- 1) Analytická zpráva vytvořena organizací In IUSTITIA s názvem *Předsudečné násilí v Česku po ruské invazi na Ukrajinu Analýza protiukrajinských a protiruských incidentů*. [online], [cit. 7.9.2023]. Dostupné z: <https://in-ius.cz/predsudecne-nasili-v-cesku-po-ruske-invazi-na-ukrajinu-analyzy-protiukrajinskych-a-protiruskych-incidentu/>
- 2) BORUM, Randy. Radicalization into Violent Extremism I: A Review of Social Science Theories. *Journal of Strategic Security* [online] [cit. 17.11.2023]. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.5038/1944-0472.4.4.1>
- 3) BÖTTICHER, Astrid, 2017. Towards Academic Consensus Definitions of Radicalism and Extremism. *Perspectives on Terrorism* [online]. 2017 [cit. 2021-9-28]. ISSN 2334-3745. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/26297896>.
- 4) BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ (2023). Begriff und Erscheinungsformen [online]. cit. 4.12.2023 Dostupné z: https://www.verfassungsschutz.de/DE/themen/verfassungsschutzrelevante-delegitimierungdes-staates/begriff-und-erscheinungsformen/begriff-und-erscheinungsformen_artikel.html.
- 5) FIREROVÁ, Lucie. *Dělnická strana (sociální spravedlnosti)* [online]. Praha, 2014, 150 s. [cit. 19.12.2022] Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/63910/120157286.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Vedoucí práce Mgr. et M.A. Jan Charvát, Ph.d.
- 6) FLOOD, Ch., USHERWOOD S., Positions, Dispositions, Transitions: A Model of Group Alignment on EU Integration, Paper presented at the 55th Annual Conference of the Political Studies Association, University of Leeds, 5-7 April 2005, odborná konference. [online].[cit. 4.12.2023]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/228490382_Positions_Dispositions_Transitions_A_model_of_Group_Alignment_on_EU_Integration

- 7) Idnes.cz/zpravodajství. Vystoupili na demonstraci s vlastním názorem. Policisty čeká kárné řízení, článek 11.01. 2022, [online]. [cit. 31.10.2023] Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/policie-policiste-rizeni-demonstrace-covid-povinne-ockovani.A220111_122057_domaci_mgn.
- 8) LIDDELL, Henry; SCOTT, Robert. A Greek-English Lexicon [online]. [cit. 13.12.2022]. [online]. Dostupné z: <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.04.0057%3Aentry%3D%237439&redirect=true>
- 9) MAREŠ Miroslav. Odborný článek: Extremismus v ČR: Úvod a vymezení pojmu. Rvp.cz, článek 8.4.2014, [online]. [cit. 22.01.2022] Dostupné z [https://clanky.rvp.cz/clanek/19101/EXTREMISMUS-V-CR%3A-UVOD-A-VYMEZENI-POJMU.html?nahled="](https://clanky.rvp.cz/clanek/19101/EXTREMISMUS-V-CR%3A-UVOD-A-VYMEZENI-POJMU.html?nahled=)
- 10) MAREŠ Miroslav. Odborný článek: Zahraničně-politické koncepce české krajní pravice, článek [online]. [cit. 6.12.2022] Dostupné z <https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/3813/5470.cz>
- 11) Mareš, M., Holzer, J., Šmíd, T. (2020). The Hybrid Campaign Concept and Contemporary Czech–Russian Relations. In: Holzer, J., Mareš, M. (eds) Czech Security Dilemma . New Security Challenges. Palgrave Macmillan, Cham. [online]. [cit. 17.11.2022] Dostupné: https://doi.org/10.1007/978-3-030-20546-1_2.
- 12) Marx K., Engels. B., (1848). Komunistický manifest, dostupné z [online]. [cit. 22.10.2022] Dostupné z https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/455967/mod_resource/content/1/kom-manifest.pdf
- 13) Ministerstvo vnitra. Zpráva platformy CZ RAN o činnosti v oblasti radikalizace v České republice. [online]. [cit. 31.10.2023] Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/brs/cinnost/zaznamy-z-jednani/zaznam-ze-schuze-brs-konane-dne-26--kvetna-2021-188657/>

- 14) moderni-dejiny.cz. vzdělávací portál pro učitele, studenty a žáky. ATENTÁT NA ALOISE RAŠÍNA, PUBLIKOVÁNO: 24.12.2015 [online].[cit. 4.12.2023]. Dostupné z: <https://www.moderni-dejiny.cz/clanek/atentat-na-aloise-rasina/>
- 15) OECD, Organisation for Economic Co-operation and Development, odborný článek Desinformation. [online]. [cit. 31.10.2023] Dostupné z: <https://www.oecd.org/>
- 16) Radicalised police, military and prison, odborné zasedání, [online]. [cit. 31.10.2021] Dostupné z: [ran_pol_meeting_radicalised_police_military_prison_staff_16122020_en.pdf](https://www.europa.eu/ran_pol_meeting_radicalised_police_military_prison_staff_16122020_en.pdf) (europa.eu)
- 17) PAMMENT James. RESIST 2 Counter Disinformation Toolkit. Příručka pro boj s dezinformacemi II., [online]. [cit. 31.10.2023] Dostupné z: <https://gcs.civilservice.gov.uk/publications/resist-2-counter-disinformation-toolkit>
- 18) PRÁŠIL, Jan. Nová dimenze ohrožení Německa. Hospodářské noviny, článek 16. 5. 2007, [online]. [cit. 31.10.2021] Dostupné z: <https://zahranicni.hn.cz/c1-21152780-jan-prasil-nova-dimenze-ohrozeni-nemecka>.
- 19) ULBRICHT, Ladislav. *ANARCHISMUS* [online]. Brno, 2007, 147 s. [cit. 6.12.2022] Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/waz7r/diplomka.pdf>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra občanské výchovy. Vedoucí práce PhDr. Milan Valach, Ph.D.
- 20) TAGGART, Paul, A Touchstone of Dissent: Euroscepticism in Contemporary Western European Party Systems, odborný článek, [online].[cit. 4.12.2023]. Dostupné z: <https://ejpr.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/1475-6765.00387>
- 21) www.clanky.rvp.cz. Informační portál pro podporu pedagogů. Odborný článek Extremismus v ČR: Náboženský extremismus. Autor Miroslav Mareš. 2014[online]. [cit. 17.11.2022] Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/G/19119/extremismus-v-cr-nabozensky-extremismus.html>

- 22) [www.clanky.rvp.cz](https://clanky.rvp.cz/clanek/c/G/19119/extremismus-v-cr-nabozensky-extremismus.html). Informační portál pro podporu pedagogů. Odborný článek Extremismus v ČR: Etnický a separatistický extremismus. Autor Miroslav Mareš. 2014[online]. [cit. 17.11.2022] Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/G/19119/extremismus-v-cr-nabozensky-extremismus.html>
- 23) [www.encyklopedie.soc.cas.cz](https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Anarchismus). webová stránka Sociologického ústavu AV ČR, hlavní editor: Zdeněk R. Nešpor [online]. [cit. 5.12.2022] Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Anarchismus>
- 24) [www.clanky.rvp.cz](https://clanky.rvp.cz/clanek/c/g/19125/EXTREMISMUS-V-CR-EXTREMISMUS-CIZINCU.html). Informační portál pro podporu pedagogů. Odborný článek: Extremismus v ČR: Extremismus cizinců. Autor Miroslav Mareš. 2014 [online]. [cit. 17.11.2022] Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/g/19125/EXTREMISMUS-V-CR-EXTREMISMUS-CIZINCU.html>
- 25) [www.forum24.cz](https://www.forum24.cz/utoky-romu-na-ukrajince-nezustanou-bez-trestu-rika-zmocnenkyne-pro-lidska-prava). žurnalistický portál. Útoky Romů na Ukrajince nezůstanou bez trestu, říká zmocněnkyně pro lidská práva: [online].[cit. 22.8.2022]. Dostupné z: <https://www.forum24.cz/utoky-romu-na-ukrajince-nezustanou-bez-trestu-rika-zmocnenkyne-pro-lidska-prava>.
- 26) [www.eur-lex.europa.eu](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=celex:32002F0475). Oficiální webová stránka Evropské unie, přístup k právu Evropské unie [online]. [cit. 5.12.2022] Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=celex:32002F0475>
- 27) [www.theanarchistlibrary.org](https://theanarchistlibrary.org/library/the-anarchist-faq-editorial-collective-an-anarchist-faq-full). Informační portál The Anarchist FAQ Editorial Collective: [online].[cit. 4.12.2022]. Dostupné z: <https://theanarchistlibrary.org/library/the-anarchist-faq-editorial-collective-an-anarchist-faq-full>
- 28) [www.justice.gov](https://www.justice.gov/hatecrimes/learn-about-hate-crimes). Informační portál Ministerstva spravedlnosti USA (U.S Department of Justice). Zločiny z nenávisi [online]. [cit. 31.10.2023] Dostupné z: <https://www.justice.gov/hatecrimes/learn-about-hate-crimes>
- 29) [www.mvcr.cz](https://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx). Informační portál Ministerstva vnitra ČR. Co je to extremismus [online]. [cit. 28.11.2021] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>.

- 30) [www.britannica.com](https://www.britannica.com/event/Narodnik). britský informační portál. Narodnik [online].[cit. 4.12.2023]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/Narodnik>
- 31) www.idnes.cz. Žurnalistický informační portál [online].[cit. 4.12.2023]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/brno/zpravy/mesitu-v-brne-obklopily-provokativni-nalepky-namirene-proti-koranu.A090511_091056_brno_jag
- 32) www.trebicky.denik.cz. Žurnalistický informační portál [online].[cit. 4.12.2023]. Dostupné z: <https://trebicky.denik.cz/zlociny-a-soudy/na-zadni-synagogu-nekdo-nasprejoval-20090123.html>
- 33) www.tyden.cz. Žurnalistický informační portál [online].[cit. 4.12.2022]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/obeti-rasovych-utoku-od-roku-1990_28695.html
- 34) Zpráva o ústavní ochraně 2021, BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ (2023), ISSN: 0177-0357, [online].[cit. 4.12.2023]. Dostupné z: https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/DE/publikationen/themen/sicherheit/vsb-2021-gesamt.pdf;jsessionid=E3CB6BB5EAF33D865955567EE9137B65.2_cid373?__blob=publicationFile&v=6
- 35) www.mvcr.cz. Informační portál Ministerstva vnitra ČR. Výroční zprávy o extremismu a koncepcie boje proti extremismu [online]. [cit. 19.12.2022] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx> a www.bis.cz. Informační portál Bezpečnostní informační služby. Výroční zprávy Bezpečnostní informační služby [online]. [cit. 19.12.2022] Dostupné z <https://www.bis.cz/vyrocní-zpravy/vyrocní-zprava-bezpecnostni-informacni-sluzby-za-rok-2020->
- 36) www.novinky.cz. žurnalistický portál. Neziskovka: Nahlášené útoky na Ukrajince jsou jen špičkou ledovce: [online].[cit. 22.8.2022]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-neziskovka-nahlasene-utoky-na-ukrajince-jsou-jen-spickou-ledovce-40439335>

- 37) www.novinky.cz. Žurnalistický informační portál [online].[cit. 4.12.2023]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-motoriste-v-berline-napadli-aktivisty-40432089>
- 38) www.pražský.deník.cz. Žurnalistický informační portál [online].[cit. 4.12.2023]. Dostupné z: https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/praha-pochod-posledni-generace-magistrala-protest-20231018.html
- 39) www.seznamzpravy.cz. žurnalistický portál. Bradáčová: Za lži, urážky a nenávisť na internetu budou padat tresty: [online].[cit. 22.8.2022]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-bradacova-za-lzi-urazky-a-nenavist-na-internetu-budou-padat-tresty-184551>
- 40) www.psp.cz. Informační portál poslanecké sněmovny parlamentu ČR. Zahájení činnosti Prozatímního Národního shromáždění: [online].[cit. 4.12.2022]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/cms.sqw?z=8363.cz>
- 41) www.spr-rsc.cz. webová stránka organizace spr-rsc [online]. [cit. 5.12.2022] Dostupné z: <https://www.spr-rsc.cz/>
- 42) www.vojenskerozhledy.cz. Vydavatel Univerzita obrany SVOBODA, Ivo, HRBATA, Michael, Extremismus a terorismus jako destabilizující prvky společnosti, Vojenské rozhledy, 2014, roč. 23 (55), č. 1, ISSN 1210-3292 [online]. [cit. 15.12.2022] Dostupné z: <https://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/bezpecnostni-prostredi/extremismus-a-terorismus-jako-destabilizujici-prvky-spolecnosti>
- 43) www.volby.cz. Informační portál Českého statistického úřadu. Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 31.5. - 1.6.1996 [online]. [cit. 6.12.2022] Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps1996/u4>
- www.volby.cz. Informační portál Českého statistického úřadu. Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 19. - 20.6.1998 [online]. [cit. 6.12.2022] Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps1998/u4>

- 44) www.youtube.cz: multimediální webové uložení, Jan Fábry, Miroslav Mareš – Extremismus (Pátečníci 7.9.2018) [online]. [cit. 20.11.2021] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=qkhj7zRhqNs>
- 45) www.youtube.cz: multimediální webové uložení, Lenka Bradáčová, konference Forbes lepší Česko 2023 – Extremismus 19. 10. 2023 Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=IGFz1X5C8fs>

Seznam použitých tabulek

Tabulka 1 - Hranice mezi extremismem a radikalismem

Tabulka 2 - výsledky SPD volby do poslanecké sněmovny ČR

Tabulka 3 - výsledky SNS v období roků 1990 až 2023

Tabulka 4 - Hate crime vyjádření dle ministerstva spravedlnosti USA

Tabulka 5 - Trestné činy s extremistickým podtextem období 1996 až 2000

Tabulka 6 - Počet normostran a procentuální zastoupení výročních zpráv MV ČR období 1996 až 2000

Tabulka 7 - Trestné činy s extremistickým podtextem období 2001 až 2005

Tabulka 8 - Počet normostran a procentuální zastoupení výročních zpráv MV ČR období 2001 až 2005

Tabulka 9 - Trestné činy s extremistickým podtextem období 2006 až 2010

Tabulka 10 - Počet normostran a procentuální zastoupení výročních zpráv MV ČR období 2006 až 2010

Tabulka 11 - Trestné činy s extremistickým podtextem období 2011 až 2015

Tabulka 12 - Počet normostran a procentuální zastoupení výročních zpráv MV ČR období 2011 až 2015

Tabulka 13 - Trestné činy s extremistickým podtextem období 2016 až 2020

Tabulka 14 - Počet normostran a procentuální zastoupení výročních zpráv MV ČR období 2016 až 2020

Tabulka 15 - Trestné činy s extremistickým podtextem období 2021 až 2022

Tabulka 16 - Počet normostran a procentuální zastoupení výročních zpráv MV ČR období 2021 až 2022

Seznam použitých grafů

Graf 1 - Vývoj trestných činů s extremistickým podtextem 1996 – 2010

Graf 2 - Vývoj trestných činů s extremistickým podtextem 2011 – 2020

Graf 3 - Vývoj trestných činů s extremistickým podtextem 2020 – 2022